

Vergadering van 9 Januari 1914 te 's-Gravenhage.

Voorzitter: Gep. Luitenant-Generaal J. DE WAAI.

De VOORZITTER: Mijne Heeren! Het is voor mij, als Voorzitter van deze Vereeniging, een hoogst aangename taak in deze goed bezochte vergadering U allen het welkom te mogen toeroepen bij het openen van onze bijeenkomst. Het Bestuur betuigt reeds bij voorbaat zijn dank aan de heeren leden, maar nog meer aan de heeren genoodigden en in het bijzonder aan de heeren der Marine en van de Marine-vereeniging, voor hunne tegenwoordigheid.

Het onderwerp, dat hedenavond behandeld zal worden, trekt al vanzelf de belangstelling. Het is — ik behoef het U haast niet meer te zeggen — een onderwerp, dat geacht kan worden te zijn de „topic of the day”. Ik hoop, dat het den inleider zal mogen gelukken, ons een duidelijk inzicht te geven van hetgeen in de toekomst op militair gebied weggelegd is voor onze koloniën, en dat zij, die het met den inleider eens zijn, dan wel zich niet met zijne conclusiën kunnen vereenigen, zich straks zullen willen aanmelden voor het debat. Verleden keer heb ik reeds medegedeeld, dat ik, waar het Bestuur veel debat verwachtte, verplicht zou zijn elken spreker, met uitzondering van den inleider natuurlijk, niet meer tijdsduur toe te staan dan één kwartier. *Du choc des opinions jaillit la vérité.* Dat is het beginsel, dat het Bestuur geleid heeft tot het vaststellen van den korten tijdsduur. Ik vertrouw, dat de heeren debaters zich aan dien tijd zullen houden, zoowel in het belang van de zaak en van den spreker, als in dat van de vergadering; want als eene vergadering te lang duurt, verflauwen de aandacht en de belangstelling.

Het convocatiebiljet vermeldt in de eerste plaats de ballo-

tage van de kandidaten. Ik zou gaarne willen voorstellen, die ballotage in de pauze te doen plaats hebben. Mag ik den Heeren SLOTHOUWER en BEST uitnoodigen, gedurende de pauze den Secretaris-Penningmeester behulpzaam te willen zijn bij het opnemen van de stemmen?

Ik geef thans het woord aan den Kolonel VAN DEN BELT tot het houden van zijne voordracht over:

**DE VOORSTELLEN TOT VERDEDIGING VAN ONZE
AZIATISCHE KOLONIËN IN VERBAND MET
HET RAPPORT DER STAATS-COMMISSIE.**

De Heer VAN DEN BELT. Mijnheer de Voorzitter! Allereerst mijn dank aan U en aan het Bestuur voor de gelegenheid, die het bood om het zoo belangrijke vraagstuk van de „defensie onzer Koloniën in Azië” nogmaals ter sprake te brengen, nu eerlang daarover eene beslissing zal vallen. En een voorrecht acht ik het, over dat vraagstuk, van hier, mijne opinie te mogen zeggen, omdat het reeds zoo lang mijn onverdeelde belangstelling heeft.

Zoo kort mogelijk heb ik haar neergeschreven, eerstens om anderen — niet alléén tegenstanders naar ik hoop — ook in staat te stellen hunne opinie te uiten en voorts om gelegenheid te hebben er een aantal „bijlagen” aan toe te voegen, teneinde belangstellenden, die niet over de noodige bronnen beschikken, gelegenheid te geven zich zoo volledig mogelijk op de hoogte te stellen van deze, voor ons toch, zoo belangrijke kwestie.

In verband daarmee heb ik er ook vrij wat „schetsen” aan toegevoegd, ontleend aan kaarten, die ik hier aan den wand heb gehecht en die ik voorstel U eerst te verklaren.

M.H.! Het geheele vraagstuk — zooals dat is neergelegd in het Rapport der S.C. — op één avond te behandelen, acht ik absoluut uitgesloten, terwijl ik me daartoe bovendien incompetent acht. Ik heb er daarom het „militaire gedeelte” uitgelicht, mij op het standpunt stellende, dat ik dáároveň een oordeel kan hebben. En over dit gedeelte van het Rapport bestaat nog zooveel verschil van opinie, dat „opheldering” daarover gewenscht is.

I. Inleiding.

Zoals te verwachten was, zou het rapport der S. C. over de verdediging van N.-I. niet onaangevochten blijven, daarvoor toch waren haar voorstellen te ingrijpend en wijkten ze te veel af van hetgeen wij als regel aan „voorstellen” te hooren en te zien krijgen. En verwacht kon óók worden, dat al spoedig uit het Indische officiers-korps stemmen zouden opgaan, waar — volgens de S. C. — het koloniale *veldleger* zou moeten worden teruggebracht tot $\frac{2}{3}$ van zijn sterkte ongeveer, om de benoodigde sommen beschikbaar te kunnen krijgen voor haar *vlootplannen*.

Zoals U bekend is, waren het eerst de kolonel DE GREVE, in een brochure, en daarna de kapitein BARETTA, in eene lezing in het Indisch Genootschap — 10/X-'13 — die het verslag der S. C. in beschouwing namen en . . . er nog al wat op hadden af te dingen, vooral de Heer BARETTA. En het is met het oog op diens overigens zoo belangrijke voordracht, dat ik hier reeds moet opmerken, mij bij de bestudeering van het verslag op het standpunt te hebben geplaatst, dat de S. C. in een delicate kwestie als deze, vermoedelijk, niet alles heeft kunnen laten drukken, wat zij besprak, ook al leed daaronder mogelijk de overtuigings- en zelfs de bewijskracht van haar betoog. Want een delicate kwestie is het toch zeer zeker als men, officieel, plannen gaat beramen hoe het eigen bezit te verzekeren tegen de veronderstelde hebzucht van goede kennissen en naaste bureu.

Wat nu voorts de lezing van den Heer BARETTA nog betreft, hier zij slechts vermeld, dat mij opvielen bij zijn voordracht in het „Genootschap” de woorden: „dat het hem aan het hart ging het I. leger niet in staat te hooren noemen de kern van ons bezit te kunnen behouden.” Spreker beweerde ten volle overtuigd te zijn „dat het leger, wanneer het daartoe op onbekrompen wijze in staat gesteld wordt, het vertrouwen niet zal beschamen . . .”

M.H. Ik zou hier willen opmerken: dát vertrouwen bezaten de leden der S. C. ongetwijfeld ook, in hooge mate

zelfs; dat vertrouwen bezitten zij dus nog, met vele, vele anderen die, desondanks, het toch niet eens kunnen zijn met de voorstellen DE GREVE-BARETTA. En opgemerkt zij hierbij nog, dat het vraagstuk niet is of het *leger* niet en de *vloot* wel — of omgekeerd — dat vertrouwen verdient, maar: door welke middelen is de *Archipel* met de meeste kans op succes te verdedigen, door een leger of (en) door een vloot — *beide* bestaande uit een kern „Nederlanders”. En bij de beantwoording van deze vraag mag uitsluitend en alleen het *staatsbelang* voorzitten.

Omtrent het „overtuigings- en bewijsmateriaal” door de beide heeren aangevoerd om hunne meening te staven — niettegenstaande erkend wordt dat de Heer DE GREVE beschikt over een zeldzame overtuigingskracht — toch heeft dit geen wijziging kunnen brengen in mijn reeds voor jaren gevormde en geuite meening, dat een „vloot” *het* eenig noodige voor ons is, om althans met eenige kans op succes, tegen een aanvaller van buiten, den Archipel te behouden en dat ook — immer — voldoende *troepen* aanwezig moeten zijn om de rust te bewaren onder de bevolking, overal daar, waar ons bestuur gevestigd is, waar Europeanen wonen en voorts... waar zich inrichtingen bevinden ten behoeve der marine. Echter moeten niet van mij verwacht worden „bewijzen”. In defensievraagstukken zijn bewijzen doorgaans alleen te geven „practisch”, *op* het gevechtveld dus, en laat ons hopen, daarvan nog jaren verschoond te mogen blijven. Overigens herinner ik U het bekende Leekedichtje:

„Veel wordt bewezen, hoe wel 't in den grond niet waar is;
En veel is waar, ofschoon 't bewijs niet daar is.

Mijn doel kan alleen zijn te trachten even overtuigend te pleiten voor mijn eigen meening, als DE GREVE EN BARRETTA het deden voor de hunne, voorts, waar zij „feiten” aanhalen, die te stellen in het licht van den tegenwoordigen tijd.

Hopen dat ik hen zal overhalen naar mijn zijde, doe ik niet. Maar, waar eerlang beslist zal worden over de door de S. C. voorgestelde plannen, die beoogen, als hoofdzaak, *de verdediging van den Archipel met een vloot*, zoo sterk wij

die maar hebben kunnen, waarvoor desnoods geofferd moeten worden de „bijzaken”, zoodat er werkelijk van „iets krachtigs” sprake kan zijn — de beide Heeren daarentegen voorstaan het beginsel *de kern* van den Archipel te verdedigen met een *leger*, waarnaast voorts nog een, uit den aard der zaak, minder krachtige *scheepsmacht* wordt gevraagd;

daar acht ik het plicht het vraagstuk zooveel mogelijk te belichten ten behoeve van hen, die rechtsstreeks of zijdelings invloed kunnen uitoefenen op die beslissing.

Dat die beslissing echter in geen geval moge uitvallen in den zin van het bekende wijsje „ze dronken een glas”... wat reeds meer is voorgekomen en dat voorts velen nog overtuigd mogen worden: al waarborgen de voorstellen der S. C. ons niet het bezit van den Archipel, minder nog kunnen de voorstellen van de Heeren DE GREVE en BARETTA ons waarborgen het bezit van de kern alléén.

Hier echter reeds wil ik hulde brengen aan het denkbeeld DE GREVE om de vlootbasis in te richten in *Straat Soenda*. Mocht dat mogelijk zijn, dan heeft hij zich daardoor alléén reeds voor de defensie van Indië, zéér verdienstelijk gemaakt.

Wat betreft de waarde van „politieke constellatiën” en van daarop gebaseerde „vermoedens”, verwijs ik naar de toestanden op den *Balkan*, voor en na Juni 1913, waar tevens bleek „de invloed” der Europeesche Groote Mogendheden. Niettegenstaande zij toch vermeenden het „status quo” op den *Balkan* met krachtig leven te hebben toegerust, werd het in minder dan geen tijd „begraven” door Staten... nog in den dop. En de G. M.: lieten de zaak zooals zij was.¹⁾

En hoe een onbemiddelde staat toch oorlog kan voeren en zelfs langen tijd met een groot leger en een machtige vloot, dat bewees *Japan* in 1904/5. Te zorgen had het slechts geen echec te lijden — wat het volkomen gelukte. En de geldbron vloeide naar de behoefte.

Hieruit mag afgeleid worden: wil men behouden wat men

¹⁾ Geestige prentjes gaf *Punch* hierover, welke overgenomen werden in de *Questions diplomatiques et coloniales* No. 395, 396 en 398 (Ind. Genootschap).

bezit dan geeft slechts één middel éénige *zekerheid*, n.l. een krachtige weermacht. En een *bondgenoot* kan alleen verwacht worden, als ook hij van die weermacht op eenigerlei wijze voordeel kan hebben.

De Heer DE GREVE voelt weinig voor bondgenooten; „dikwijls zal een bondgenootschap ons meer nadeel dan voordeel brengen...” vermeent hij (blz. 14). Ik zou hierbij willen opmerken — speciaal wat betreft de belangen in den *Grooten Oceaan* — dat een ernstig streven bestaat in de Britsche Dominions, die er om heen liggen (*Canada, Australië* en *Nieuw Zeeland*) om tot een overeenkomst te komen omtrent de bescherming der gemeenschappelijke belangen, speciaal tegen de Japansche expansie-ideeën die zich den laatsten tijd op nieuw, meer naar het Zuiden schijnen te gaan richten. En ook de V. Staten van N. Amerika schijnt men hiervoor te willen interesseeren om gezamenlijk een maritieme weermacht in dien Oceaan beschikbaar te hebben. En dat — merkwaardigerwijze — niettegenstaande het moederland met Japan nog in bondgenootschap is.

Degenen, die deze kwestie interesseert, verwijs ik naar de beschouwingen hierover in „*The Round Table*”; de „quarterly review of the British Empire” — No. 11, 1913, blz. 529 ¹⁾ e. v. „*Australia. Imperial matters*”; blz. 572 ²⁾ e. v. „*New-Zealand Naval defence*”; voorts No. 12 — blz. 95 „*United kingdom. Dominion ships*” en blz. 733 „*Australia. Naval and military defence*” — „When we consider the growing hostility between Japan and the United States and the feeling of the Nationalist party in China, we in Australia feel that the Pacific is not nearly so free from danger as preoccupied statesmen in England may care to think” (blz. 735).

En vooral vestig ik uw aandacht op de hoogst interessante en belangrijke studie: „*Dai Nihon*” — van den bij

1) „Mr. PEACE suggested that *Canada, N. Zealand and Australia* should come to an arrangement for the defence of British interests in the Pacific, and stated that with this in view the Australian Government had already proposed, that a conference should be held...”

2) „The ideal of co-operation, upon a basis satisfactory to all between *Canada, Australia and N. Zealand* in the defence of the Pacific is one which appeals to most...”

het Japansche leger gedetacheerd geweest zijnden Beierschen majoor HAUSHOFER — dat beschouwingen bevat over Japans „Wehrkraft, Weltstellung und Zukunft; in 't bijzonder naar de hoofdstukken I, II en V en voorts XIV „Pazifische Ausblicke“; XVIII „Der Zug nach Süden und panasiatische Träume“. HAUSHOFER is overtuigd, dat er bij het Japansche volk bestaat een „verlangen“ naar het Zuiden, waarbij klimaatsinvloeden en de afstamming mogelijk (Mongoolsch-Maleisch) een woordje meespreken en die ook oorzaak schijnen te zijn, dat *Korea* en *Mantsjoerije* geen bijzondere aantrekkingskracht uitoefenen, ondanks den „zachten drang“ van boven. Ook de heer BARETTA geeft daarvan eenige staaltjes. ¹⁾ „In Wahrheit endet die japanische Kolonisationslust mit den Grenzen des Reisbaus“ (HAUSHOFER). Bovendien is de Japanner in menig opzicht niet tegen den Chinees opgewassen. Den Maleier in de Philippijnen is hij echter de baas. En de weg Zuidwaarts voert hem derwaarts. Echter worden de *Philippijnen* beschermd door de — nu het Panamakanaal eerlang gereed is — machtige vloot der V. Staten, steunend op de sterke basis *Pearl Harbour* in den Grooten Oceaan en voorts op de versterkingen bij *Manilla*. ²⁾ En verder voert de weg naar *onzen* Archipel, „die hinterindische Inselwelt, deren grösste und wertvollste Teile in Händen sind, die man für heutige Machtverhältnisse wehrlos nennen muss“, aldus HAUSHOFER, die ook vermeent dat de woorden: „Was du bist, bist du nur durch Verträge und durch den guten Willen anderer — nicht durch die eigne Kraft,“ nimmer beter toepassing vonden dan op het Nederlandsche koloniale Rijk. „Wenn es überhaupt jemals angegriffen wird und

¹⁾ Niettegenstaande in het Noorden terrein genoeg voor expansie ligt, bepleitte de schrijver over koloniale onderwerpen — TAKEKOSUI — zonder omwegen, dat de Philippijnen en de Nederlandsche koloniën het doel van de Japansche expansie moesten zijn.

„Er schilderte die schlechte Verwaltung dieser Inseln unter ihren heutigen Besitzern recht geschickt, und wenn er auch von den Offiziellen bald dementiert wurde, so hören doch in der Presse die Hinweise auf diese lockenden Gebiete nicht auf“. — Die japanische Kolonialpolitik.

²⁾ Zie de lezing van BARETTA, blz. 8.

sich kein stärkerer Schützer unter anderer Flagge dafür findet . . . ist es verloren", vermeent hij.

En onwillekeurig denkt men 15 jaren terug toen hetzelfde gezegd werd van Spanje, welks „vloot” vóór Manilla — in enkele uren vernield werd, waarna „het leger op de kern” van het Spaansche bezit niet beletten kon, dat de Archipel verloren ging aan den tegenstander (V. St. . . . wiens leger niet veel te beduiden had. Moge ons deze herinnering een waarschuwing zijn.

Ook uit ons midden verhief zich een stem ter waarschuwing tegen „de trek naar het Zuiden” n. l. van den Gep. Kapt. t. Z. C. W. DE VISSER: „De verdediging van N. I. tegen het Oost-Aziatische gevaar”, Hij zegt daarin o. m.: „Een S. C. kan alleen in algemeene termen duiden op wat te duchten is. Zij kan geen vreemde volkeren beschuldigen plannen te koesteren ons afhandig te maken wat wij bezitten. Wat de S. C. echter niet vermocht, mag een ambteloos burger wel en . . . nu waarschuwt hij tegen het groote gevaar „dat ons dreigt van het oorlogzuchtige Aziatische eilandenrijk”.

Voor mij ligt de zaak eenigszins anders. Naar mijne meening is *Japan* de militair-sterkste macht in Oost-Azië en daarom hebben wij, bij onze organisatieplannen voor de verdediging van ons Aziatisch bezit met haar „kunnen” rekening te houden.

Nu verkeeren wij echter, wat deze kwestie betreft, in zooverre in ongunstige omstandigheden, dat een Staat, met een bevolking van nauwelijks 6 millioen zielen, aan de tegenovergestelde zijde schier van den aardbol een koloniaal rijk beheert met een landoppervlakte van 50 maal en met een bevolking van 6 maal, die van het Moederland, een eilandenrijk, dat over een ontzaglijke oppervlakte verspreid ligt.

Moederland en Koloniën liggen beiden in de „gevaarszône” mochten onze „groote” bureu, vermeenen onderlinge geschillen alleen met de wapenen te kunnen beslissen. En tot het handhaven der neutraliteit *moeten* dus beiden in staat zijn.

In hoofdzaak behoeven zij daarvoor:

het *moederland* — een landmacht en de *Archipel* — een

zeemacht. Het moederland behoeft voorts nog een vestingstelsel en vergenoegt zich met een zeer zwakke zeemacht; de koloniën behoeven een landmacht tot handhaving der inwendige rust. Aan de krachten van een Grootmacht zelfs zouden deze middelen reeds zeer zware eischen stellen.

Engeland toch, dat met *Voor-Indië* in dezelfde omstandigheden verkeert als wij met den Archipel — met dit verschil voornamelijk dat de Engelsche Kolonie op het vasteland ligt — beschikt, voor de verdediging er van, over een sterk veldleger doch niet over een vloot; het *moederland* echter over een sterke vloot en een zwak leger.¹⁾ In bondgenootschap is het bovendien met Japan; een „entente” heeft het voorts met Frankrijk en daardoor ook met Rusland.

Frankrijk beschikt over een zeer sterk leger en een 2e rangsvloot in het moederland, over zwakke krachten te land en ter zee in zijn Aziatische koloniën.

Duitschland is in zooverre in gunstiger toestand dan Frankrijk dat zijn vloot in Europa reeds een 1e rangsplaats inneemt.

De *Dominions* aan de tegenovergestelde zijde van den aardbol als het moederland gelegen — *Australië* en *Nieuw-Zeeland* — vermeenen zich verplicht ook zelf weerbaar te zijn;

te land, naar Zwitsersch model;

ter zee — wat *Australië* betreft — door een vloot,²⁾ bestaande uit:

A. een slagkruiser — 19000 ton,

3 kleine kruisers,

6 torpedodootjagers — 700 ton;

2 onderzeeërs — 800 ton,

die allen gereed zijn of eerlang zullen zijn, terwijl

B. binnen 3 jaar nog op stapel zullen worden gezet:

1 slagschip,

3 torpedobootjagers,

2 onderzeeërs.

¹⁾ Het begrip „zwak” en „sterk” is uit den aard der zaak betrekkelijk en houdt verband met hetgeen „de omgeving” er tegenover zou kunnen stellen.

²⁾ *Cockburn-Sound* — bij *Freemantle* — is de basis hiervoor.

Nieuw-Zeeland bouwde den slagkruiser van dien naam, die in de Engelsche vloot opgenomen is, voorloopig althans.

De *V. St. v. N. Amerika* beschikken over een sterke vloot ter bescherming van moederland en koloniën — wat het Panamakanaal eerlang mogelijk maakt, echter over een zwakke landmacht in de Aziatische koloniën (Philippijnen).

Japan beschikt over een sterk *leger* — 19 divisien, elk van 1 bataljon, 3 eskadrons, 6 batterijen en 3 pionierbataljons — waarachter nog staan 19 „hochwertige” reserve- en 19 „gute kriegsgewohnte” landweerddivisien (H.) en over een sterke *vloot* — zie de bijlage.

Voorts is het in de zoo uiterst gunstige omstandigheid, dat moederland, koloniën en bezittingen één complex vormen, waarin een weldoordacht modern systeem van „steunpunten” is gebouwd, wat de Marine in staat stelt „ver van honk” te kunnen gaan. Dat een belangrijk deel van zijn bezit (Korea) een belangrijke interessesfeer (Liaotung) benevens het pachtgebied Kwantung op het continent liggen, is m.i. zijn *zwakke* zijde, omdat dit noodzaakt een sterk *leger* op de been te houden, wat ten koste gaat van de vloot, die, evenals in Engeland, de „hoofdweermacht” had moeten zijn.

Had *Japan*, nu tien jaren geleden, tevreden kunnen wezen met minder „continent” en had het toen zijn blikken Zuidwaarts gericht — als destijds reeds, door velen werd betoogd — vermoedelijk stonden onze kansen op behoud van hetgeen we in Oost-Azië beheeren, veel ongunstiger dan nu het geval is, nu de V. Staten op het punt zijn — door het Panamakanaal — een vloot te brengen in den Grooten Oceaan. Want, kunnen we besluiten onze krachten te concentreeren op de *hoofdzaak* — zooals de S. C. deed — dan staan we er thans m.i. niet slecht voor, mits . . . we duchtig in den zak tasten, en spoedig.

Erkend *moet* worden — thans zijn we weerloos . . . naar buiten althans. En feitelijk zijn we dat immer geweest sinds de teruggave der koloniën. Dit te verbloemen helpt niet meer en . . . zou bovendien schaden aan de plannen, die er blijkbaar bestaan om aan dien droeven toestand een einde te maken.

Zooals de Heeren toch weten, werd daarvoor een Staatscommissie benoemd, die tot taak had o.a.: ¹⁾ de inrichting van de verdediging van N. I. zoo te land als ter zee, van een staatkundig, technisch en financieel standpunt, in beschouwing te nemen en voorstellen te doen

II. De voorstellen der S. C.

De S. C., van het beginsel uitgaande, dat de grootst mogelijke waarborg verkregen moet worden voor de verdediging van den *Archipel*, acht — m. i. zoo terecht — *weermiddelen ter zee* de eerste en voornaamste factor van ons weerstelsel. En die weermiddelen zouden moeten bestaan uit:

a. een *vloot* van

- 5 slagschepen (21000 ton) ²⁾,
- 6 torpedo-kruisers (1200 ton),
- 8 torpedoboot-jagers (500 ton),
- 8 onderzeebooten (380 ton) en
- minstens 2 mijnenleggers,

welke macht zij een *minimum* noemt, dat *steeds* in den *Archipel* aanwezig moet zijn;

b. een *vlootbasis*, aan te leggen te *Tandjong-Priok* in de te versterken *Baai van Batavia*;

c. een uitgebreide *verkennings-, bewakings- en berichtendienst* ter zee;

d. *draadlooze stations* o. a. te Sabang, Banka, Sitobondo (Oost-Java), Timor Koepang, Ambon en Menado;

luchtvaartstations;

bescherming van de *eindpunten* der *telegraafkabels*;

e. een *landmacht* voor het verlenen van steun aan de Marine bij de door haar te vervullen opdrachten opdat het volle rendement van ons verdedigingsvermogen ter zee worde bereikt; voorts voorziening in die behoeften waaraan door

¹⁾ Een taak van geheel anderen aard had de S. C. van 1906 te vervullen, n.l. het doen van voorstellen betreffende „een doelmatige samenstelling en indeeling der zeemacht in N-I”.

²⁾ Hoofdbewapening 8 kan van 34.3 cM.; snelheid 21 mijl (minimum). Zie voorts de bijlage.

de Marine niet kan worden voldaan — een taak van beperkten aard dus in hoofdzaak de *plaatselijke verdediging* omvattend.

Wat de *vloot* betreft — die de S. C. voorstelt te hemannen met Nederlandsche zeemiliciens — haar *hoofdtak* acht zij:

het tegengaan van een rechtstreekschen aanval op en het handhaven der neutraliteit in den Archipel en dus, het aanbinden van den strijd in open zee, zelfs met een krachtigen tegenstander op elk gewild tijdstip; het voeren alzoo van een strategisch offensief voor het behoud van het meesterschap ter zee.

De *vlootbasis* wil ze beschermen aan de *zeezijde*:

door twee moderne *pantserforten*, ongeveer 10 K.M. van elkaar verwijderd — een op het eiland *Haarlem* en een op het eiland *Edam* — die de N. en N.W. toegangen naar de Baai van Batavia beschermen, terwijl voorts de afsluiting van den toegang daarheen uit het N.O. geschieden kan door een dergelijk fort op of nabij den vasten wal aan de oostzijde van die baai, dan wel *in* de baai op \pm 10 K.M. ten O.Z.O. van het fort Edam, of, op de *St. Nicolaasdroogte* — mogelijk ook door een *drijvende gepantserde batterij*.

Drie krachtige werken worden dus in elk geval noodig geacht tot afsluiting van de baai. Voorts nog *mijnversperingen* in de toegangen en *bewakingsvaartnigen* (hulpkruisers) achter die versperringen en ten slotte, beschermde *geschutopstellingen* op de uiteinden der havendammen van *T. Priok*.

De bestaande, uitsluitend tot strandverdediging bestemde werken bij *Batavia* en het werk bij *T. Priok* (havenverdediging) kunnen dan vervallen.

Aan de *landzijde*:

eenige eenvoudige permanente steunpunten op de voornaamste accessen — waarvan er reeds enkele bestaan — in oorlogstijd aan te vullen met veldversterkingen en hindernissen tot steun der veiligheidsbezetting; geen moderne fortenkring dus — om der kosten wille.

Soerabaja moet als *hulpbasis* voor klein materieel in stand worden gehouden en kan dan tevens dienen als waardevol

steunpunt voor de geheele vloot. Voor de verdediging er van moet voorts op mijnversperringen worden gerekend, terwijl de bewapening der bestaande kustbatterijen gemoderniseerd moet worden.

Ook *Tjilatjap* kan dienen als steunpunt voor de vloot, terwijl de *Duizend-eilanden* zich bijzonder eigenen voor de actie van onze torpedobooten.

Sabang, *Makassar* en *Ambon* worden — na het aanbrengen van de noodige voorzieningen — geschikt geacht als *steunpunten* voor de vloot.

De kustversterking op *Sabang* moet met modern geschut worden bewapend, terwijl voorts de elders bestaande kustversterkingen en de werken in de *Preanger* kunnen blijven bestaan.

Omtrent de taak der *landmacht* vermeent de S. C.: als de vloot vernietigd is en er dus van verdediging ter zee geen sprake meer kan zijn, kan de *verdediging te land* geen tweede phase van verdediging vormen, doch slechts het karakter dragen van *eenig rekken van het verzet*.

De verdediging van *Java* tegen een Groote Mogendheid, die ongestoord tegen ons kan optreden, acht zij een *hope-looze strijd* en zelfs een aanzienlijke uitbreiding van onze legersterkte kan geen aannemelijk uitzicht op gunstig gevolg opleveren.

En de landmacht zou dan moeten dienen, *in de eerste plaats*, tot het verzekeren der inwendige rust en orde en dus tot het handhaven van ons gezag in den Archipel en *voorts* tot het verdedigen van de bases en van de steunpunten der vloot.

En in verband daarmee denkt zij zich het I. leger als volgt samengesteld:

op de *B. B.*,

Garnizoens-infanterie als in normale tijden daar aanwezig voor de verzekering van de inwendige rust en orde;

1 compagnie vesting-artillerie te *Sabang* (kustbatterij).

op *Java*,

Vesting (kustartillerie), benevens 2 bataljons *Garnizoens-infanterie* voor de verdedigingswerken:

20 Veld-bataljons met hulpwapens — zooals we thans ongeveer bezitten — als veiligheidsbezettingen en voorts als *mobiele troepenmacht*.

Mocht hierdoor echter het vlootplan en het daarop gebaseerde stelsel van verdediging van den Archipel *ter zee* in de waagschaal worden gesteld, dan vermeent ze — om financiële redenen — dat deze legersterkte verminderd *moet* worden, omdat, binnen de grenzen van het bereikbare, het stelsel van de verdediging ter zee alléén goede kans geeft voor een succesvolle verdediging van den Archipel tegen een B. V. En voorts oordeelt de S. C. dat háár stelsel van verdediging van den Archipel niet opgeofferd mag worden, aan het tegenwoordige stelsel van verdediging dat begint met Indië — behalve Java — prijs te geven.

De vraag, hoever met de vermindering in legersterkte kan worden gegaan, beantwoordt de S. C. : tot de sterkte, welke het leger behoort te hebben voor de handhaving van de inwendige rust en orde.

En een 12-tal veldbataljons met de noodige hulpwapens [4 mitr. compn., 4 eskadrons ¹⁾, 4 batterijen V. A., 4 batterijen Bg. A. en 3 compn. genietroepen] benevens 2 garnizoensbataljons, acht zij hiervoor voldoende, waardoor de tegenwoordige legersterkte verminderd zou kunnen worden met een zevental bataljons infanterie enz.

De 12 veld-bataljons met hulpwapens zouden dan de *veiligheidsbezettingen* en de *mobiele legermacht* moeten vormen, terwijl dan voorts nog ter beschikking zouden staan 2 bataljons Barisan (Madoera) en het legioen van Mangko-Negoro, terwijl de *schutterijen* voor plaatselijke rustbewaring te gebruiken waren.

De S. C. teekent hierbij nog aan:

a. van de elementen waaruit het I. leger bestaat (Europeanen, Amboneezen en Inlanders — in hoofdzaak Javanen) is het inlandsche het minst kostbare, terwijl de geregelde aanvulling er van het best verzekerd is. In militaire waarde echter staat het beslist ten achter bij Europeanen en Ambo-

¹⁾ Overwogen zou voorts kunnen worden de eskadrons voor Batavia en Soerabaja elk te vervangen door een compagnie wielrijders.

neezen die, in dat opzicht, ongeveer op één lijn kunnen worden gesteld;

b. jarenlange ervaring heeft geleerd dat tegen den *I. V.* de militaire waarde van eenige troepenmacht — als geheel beschouwd — nog voldoende mag heeten, wanneer daarin de *meer* en de *minder* strijdvaardige elementen de verhouding hebben ongeveer als 1:1; m.a.w. als het aantal Europeanen en Amboneezen te zamen ongeveer gelijk is aan dat der Inlanders;

c. de aanvulling van het *Amboneesche* element is veel kostbaarder dan van het inlandsche;

d. de bron van aanvulling van *Europeanen* en *Amboneezen* is beperkt;

e. bij de niet-Europeesche tactische onderdeelen moet immer Europeesch *kader* ingedeeld zijn, zoodat de aanvulling der Europeesche sergeanten nu reeds tot moeilijkheden aanleiding geeft;

f. aan de oprichting van een *inlandsch militieleger* — zelfs als „versterking” van het staande leger bij een strijd tegen een B. V. — kan in afzienbaren tijd niet worden gedacht;

g. wat betreft de *militie en reserveplicht voor Europeanen*, een groot voordeel wordt het geacht indien over dergelijk personeel zou kunnen worden beschikt.

Wat echter de *militieplicht* betreft, ingevolge vrijstelling daarvan — sinds 1912 — wegens woonplaats of toekomstige woonplaats in de Koloniën enz. zullen er daar op den duur weinig of geen militie- of landweerplichtigen worden aangetroffen.

En wat de *reserveplicht* betreft, in de 9 jaren, dat zij bestaat, zijn de verkregen resultaten verre van schitterend te noemen; alleen voor *Europeanen* loont het de moeite het instituut te handhaven.

De oprichting van een korps *reserve-officieren* zou overwogen kunnen worden, evenals van een *marine-reserve* uit het varend personeel der particuliere stoomvaart-maatschappijen.

Tot zoover de voorstellen en meeningen der S. C. waarvoor ik overigens verwijs naar de bijlage.

III. Beschouwingen van den Heer de Greve, met aanteekeningen daarop.

De Heer DE GREVE stelt zich op het standpunt dat, indien slechts waarde had de verdediging van den *Archipel*, die taak alleen aan een *vloot* zou kunnen worden opgedragen. aan een vloot echter, die *werkelijk* meester ter zee kan blijven; de verdediging van een *enkel eiland* acht hij beter toevertrouwd aan een *leger*.

Zijn gedachtegang is hierbij: eene marine zwakker dan die der tegenpartij kan daarvoor zoo goed als niets doen; een leger echter zelfs een zwakker dan de strijdmacht, welke de vijand voor een overzeesche expeditie zou kunnen en — lettende op de kosten — zou willen bestemmen, zal het eiland nog wel kunnen behouden.

Is dus, vervolgt hij, onze vloot zwakker dan die der tegenpartij, dan is niet meer de verdediging door de marine, maar die door het leger de hoofdzaak.

En onder „het eiland” verstaat hij dan *Java*, de kern van ons bezit, dat behouden *moet* blijven „als het niet anders kan” ten koste zelfs der B. B. *Java* alléén toch, vermeent hij, doet ons nog een groote Koloniale Mogendheid zijn, waar de waarde van dat eiland nog steeds zoover boven die van alle B. B. te zamen staat.

Duidelijk is mij dit betoog niet en onbegrijpelijk is mij zelfs, dat een zwakkere vloot *niets*, een zwakker leger *veel* zou vermogen. Of dit uit de krijgsgeschiedenis afgeleid mag worden zou ik gaarne aangetoond zien, doch betwijfel ik voorshands.

Onder de talrijke factoren, die immer nog de beslissing brachten op het gevechtveld, heb ik altijd vermeend, dat de *moreele* ¹⁾ de voornaamste waren. En op het „moreel” oefent „overmacht” ongetwijfeld belangrijken invloed uit.

1) HAMILTON (I): „... nothing could be better than the morale of our men (Japanners) which is the best strategy of all and also the best tactics”. En de overwinning der Japanners bij Liaoyang schrijft hij toe niet aan de strategie of de tactiek, noch aan de bewapening of de inlichtingen; de ziel van den Japanschen soldaat bezorgde haar.

Nimmer echter las ik nog, dat dit ter zee anders is dan te land. En, zoolang mij de overtuiging niet ontnomen wordt, dat de uitslag van een *zeestrijd* van dezelfde factoren afhankelijk is als die van een *veldslag*, kan ik de gevolgtrekkingen van den Heer DE GREVE dan ook niet aanvaarden. Het zij me veroorloofd hier te wijzen op het voorbeeld van *Engeland*, het eilandenrijk, dat zijn heil, nu al eeuwen lang, toevertrouwt aan een vloot en ... met succes zou ik vermeenen.

In een kort geleden verschenen brochure: „De maritieme en militaire toestand der Britsche eilanden”, vermoedelijk van Lord ESHER, de intieme vriend van wijlen den vorigen koning en thans lid van het „Rijksverdedigingscomité” wordt betoogd: ... dat de bestaande toestand, wat de weermiddelen betreft, gehandhaafd kan blijven, als Engeland zich bepaalt tot de verdediging van het Rijk in Europa, de Koloniën en de Dominions, m.a.w. zoolang het zich niet op het continent waagt. En een sterke *vloot* acht hij, in verband daarmee, voor Engeland een levenskwestie.

Ook de schrijver van het artikel „Official standards and principles” in „The Round table” No. 12 zegt: „It is just a quarter of a century since the country went through the salutary revision of its strategic principles which culminated in the Naval Defence Act of 1889. It was then definitely realized that money taken from the Fleet and spent on coast or landdefence was money thrown into the sea, and a return was made to the twofold principle that security depended on sea-power and sea-power on capacity to seek out and destroy all hostile fleets”. En, zegt hij voorts: „een actie van Europa tegen Engeland tijdens den Z. Afrikaanschen oorlog, werd voorkomen „only by the manifest power of the British fleet”.

Bedenkt men voorts nog, dat bij de verdediging van *Java* de bevolking — als Aziaten — een Aziatischen aanvaller allicht eenige sympathie toedraagt, dan verkeerden wij, bij de verdediging er van, in dat opzicht óók, in zooveel ongunstiger omstandigheden dan Engeland. Voor ons zou er, dunkt me, aanleiding zijn den Aziatischen aanvaller niet

aan den wal te laten komen, om de bevolking elke gelegenheid te ontnemen tot uiting van haar gezindheid. Want zou zij den vijand gaarne zien komen, dan zal onze verdediging te land, absoluut lam geslagen zijn.

In *Japan*, dat zijn leger toch zoo oneindig veel verschuldigd is, moet de leus „Riku-kai-gun” plaats maken voor „Kai-riku-gun” — *zee-* en *landmacht* in stede van *land-* en *zeemacht* — hoe smartelijk dat ook klinkt in de ooren der legerofficieren; het landsbelang eischt 't, het volk wenscht 't (HAUSHOFER). Nu het zich in den rug gedekt weet tegen den voormaligen tegenstander ¹⁾ — door het bezit van Korea — wendt het de blikken weer zeewaarts. Natuurlijk.

En wat nu betreft het „*dus*” van den Heer DE GREVE, waar hij zeide (blz. 144) „Is *dus* onze vloot zwakker... enz.” op de vraag: „darf man Seestreitkräfte überhaupt so ausschlieszlich zahlenmässig vergleichen?” luidt HAUSHOFER's antwoord: „Während des russisch-japanischen Krieges war nicht nur zu Anfang, sondern lange Zeit die zahlenmässige Ueberlegenheit an Schiffen durchaus auf Seiten der Russen”. En toch, vervolgt hij, heb ik met eigen oogen gezien elf Russische oorlogschepen met Japansche namen, waaronder de Russische nog flauw te zien waren. Deze 100.000 tonnen schier „schwammen heil unter die fremde Flagge hinein...” En dat, waar „die moralische Forderung, der kategorische Imperativ” in den zeeoorlog toch is, dat een oorlogschip „wenn es schon nicht siegt, mit wehender Flagge.... untergeht.” En zijn vraag luidt dan: „Wo bleibt da die Sicherheit der Zahl? wie war zu berechnen, um wieviel fester die rote Sonne an das Stänglein gebunden war als das Andreaskreuz?” En *ik* vermeen dat het vorenbedoelde „*dus*” van den Heer DE GREVE *niet* op zijn plaats staat.

Omtrent een *meesterschap ter zee* van de vloot der S. C. teekent hij o.m. aan: „geen enkele beschouwing levert de S. C. om te betoogen, dat geen sterkere vloot vereischt wordt

1) Indien niet alle teekenen bedriegen, is Rusland bezig, bij Japan, de Engelschen te vervangen.

dan de door haar voorgestelde en evenmin dat het doel beslist *niet* bereikt zou kunnen worden met een *een weinig zwakkere vloot*".

Het zij me veroorloofd hierbij op te merken dat de S. C. vermoedelijk ook de meening toegedaan is geweest, dat men op een gevechtsweld wel nimmer sterk genoeg kan zijn, maar, dat er grenzen zijn *èn wat personeel, èn wat financiën betreft*, zooals zij opmerkt in haar rapport, zoodat er ten slotte een minimum-sterkte is, waarmede men het *doen moet*. En, waar de S. C. zegt, dat haar vloot als een „minimum” moet worden beschouwd, vermeende ik te mogen besluiten dat haar gedachtengang is geweest: zagen we kans een sterkere vloot te verschaffen dan hadden we dat zeker gedaan. Maar, we zien geen kans nog meer millioenen beschikbaar te stellen. En hoe moeilijk het was over de nú reeds benoodigde sommen te kunnen beschikken, moge blijken uit ons voorstel om het Indische leger te verzwakken, *wat we noode deden*, maar dat geschieden moest omdat het ondergeschikte geofferd *moet* worden aan de hoofdzaak. En de hoofdzaak achten wij — de S. C. — „de verdediging van den Archipel door een vloot” om de redenen, die hiervoren werden aangegeven. Het door den Heer DE GREVE van de S. C. verwachtte betoog dat het doel beslist niet bereikt zou kunnen worden met een „een weinig zwakkere vloot” kon, in dien gedachtengang, dan ook veilig achterwege blijven. En meer aanleiding is er, dat de Heer GREVE het omgekeerde betoogt omdat hij die „een weinig zwakkere vloot”, aanvaardt in zijn defensie-systeem, waarbij de verdediging der *kern* van den Archipel met een *leger hoofdzaak* is. Want, in dat systeem kan er geen sprake zijn van vermindering der Indische legersterkte, integendeel zelfs. En dan zijn er dus voor de plannen der S. C. eenige millioenen minder beschikbaar en moet afgezien worden van het reserve-slagschip en van 2 torpedokruisers, zooals de Heer GREVE voorstelt. Volgen we zijn betoog hierover.

Een *vloot* acht hij noodig voor de gevallen, waarin *kans bestaat*, dat het meesterschap ter zee te bevechten zou zijn,

en in die gevallen aan haar dan ook de taak den geheelen Archipel te beveiligen.

Zijn die kansen echter gering, moet onze marine er van afzien elk vijandelijk eskader in onze wateren aan te vallen. dan vervalt de prioriteit aan de vloot bij de defensie toe te kennen aan het leger — om het voornaamste eiland (of de voornaamste eilanden) van den Archipel te verdedigen. En, evenals het moederland naast een zoo sterk mogelijk *veldleger* een zoo sterk mogelijk *vestingstelsel* behoeft, zoo heeft *Indië* naast een zoo sterk mogelijke *vloot* een zoo sterk mogelijk *leger* noodig. Ook deze „vergelijking” is mij niet duidelijk en logischer schijnt me die van „HAUSHOFFER”, waar hij zegt: „Was für Deutschland ein Absagen des Astes wäre, auf dem er sitzt, scheint für Japan ein unvermeidliches Gebot: der Ausbau seiner Seerüsting selbst auf Kosten einer weiteren Entwicklung des Landheeres.” Volkomen juist m.i. Wat in Duitschland de taak is der landmacht „einen Stosz ins Herz führen oder abwehren” dat is in Japan de taak van de vloot. En lezen we nu voor Duitschland *Nederland* en voor Japan *Indië*, dan is de vergelijking begrijpelijk. Voor óns dan in de „afweer”.

De groote moeilijkheid acht DE GREVE om te bepalen wat — in *Indië* — aan de vloot, wat aan het leger ten koste gelegd moet worden, maar een eisch is ten minste, „dat het *leger* althans *Java* met kans op succes tegen een landingsleger moet kunnen verdedigen.” En absoluut onmogelijk acht hij dit, wanneer het wordt ingekrompen op de wijze als door de S. C. wordt voorgesteld. Dan acht hij het zelfs niet meer in staat „de rust en orde op *Java* te bewaren”, waar toch, voor het stillen van de oproerige beweging op *Sumatra's Westkust* in 1908 onder een bevolking van 1.300.000 zielen, 3 $\frac{1}{2}$ veldbataljons noodig waren. Echter vermeent hij het ook niet noodig de sterkte van het I. leger te verminderen om een „vloot van beteekenis” te kunnen bezitten, een vloot, die „zij het ook in mindere mate” toch beantwoorden kan aan het doel, dat de S. C. zich heeft voorgesteld. En te verkrijgen ware die vloot, door af te zien van: het reserveschip en 2 torpedokruisers van de vloot

der S. C. Van de 4 pantserschepen wil hij er steeds één „buiten dienst” laten; bij mobilisatie moet het volledig bemand worden.

Wel vermeent hij dat hierdoor zijn vloot slechts „bij uitzondering” geringere kracht zal verleenen dan de vloot der S. C., maar erkennen moet hij toch, dat gevallen mogelijk blijven, waarin men dan slechts met 3 slagschepen zou kunnen optreden, terwijl de S. C. *steeds* over 4 slagschepen beschikt. Echter acht hij daardoor de beginselen der S. C. geenszins aangetast. Dit zou alleen dan het geval zijn wanneer aangetoond kon worden, dat men met 4 slagschepen onder alle omstandigheden meester in de Indische wateren zou kunnen blijven, doch niet met 3.

En dezelfde redeneering past hij toe op de torpedokruisers en zou hij ook kunnen toepassen op de overige vaartuigen, door de S. C. voorgesteld. Doch dit laat hij na omdat, wanneer afgezien wordt van den bouw der drie schepen, die hij niet beslist noodig oordeelt voor de vloot en nog eenige op andere wijze te verkrijgen bezuinigingen, voldoende bezuinigd wordt — 6 miljoen — „om het tornen aan de begrooting voor het leger in Indië overbodig te doen zijn.” En het leger voor de verdediging van *Java* — vermoedelijk ook van *Zuid-* en hopelijk zelfs van *Midden-Sumatra* — kan dan opgericht worden, een weerkracht, belangrijk grooter dan we thans bezitten en dan ook in staat de hoofdtak der verdediging te vervullen.

Het betoog van den Heer DE GREVE komt dus in hoofdzaak hierop neer:

S. C., ik heb niets tegen uw vlootplannen, mits gij van het I. leger afblijft. En ge behoeft van dat leger niets af te nemen als gij slechts afziet van uw reserveschip en 2 torpedokruisers. U deert dat niet, want ge kunt niet aantoonen, dat uw vloot onder alle omstandigheden meester zal kunnen zijn in den Archipel en... dat dit onmogelijk zou zijn met de „een weinig zwakkere vloot”, die ik u laten wil. En daarom stel ik voor — zonder dat dit meerdere kosten eischt dan gij noodig acht voor uw plannen — laat ons hebben:

1e. een *leger*, in staat om met kans op succes, in elk geval *Java* (blz. 15) en mogelijk zelfs een aanzienlijk deel van *Sumatra* (blz. 14) te kunnen verdedigen;

2e. een *vloot*, die onder gunstige omstandigheden het meesterschap ter zee kan bevechten — een vloot van betekenis (blz. 18), ja, een sterke vloot (blz. 13).

M. H. Verwijzen moet ik hier naar het oordeel der Redactie van het *Marineblad* (5e afl.) over de waarde van het bij mobilisatie te bemannen 4e schip DE GREVE, luidende: Een op die wijze bemand schip zou nooit een versterking der drie anderen vormen, integendeel zelfs. . . . En zoo terecht vraagt ze: Heeft dan de R.-Japansche oorlog in dezen nog niet voldoende lessen gegeven?

En ik vermeen hieruit de gevolgtrekking te mogen maken, dat de vloot DE GREVE allermint „sterk” en zelfs niet „een vloot van betekenis” genoemd mag worden. Veel juister oordeelt de S. C. over haar „sterkere” vloot, die zij een „minimum” noemt. Vreemd klinkt ook het door DE GREVE geleverde betoog over het „kunnen” van de vloot der S. C. tegenover *Japan* en voorts zijn instemming met de, door den Heer KERN van deze plaats indertijd met zooveel talent geciteerde, brieven van NAPOLEON over de verdediging van een eilandenrijk (blz. 12/13).

Waar — aldus DE GREVE — de S. C. haar slagvloot van 4 schepen van 21000 ton in staat acht om den aanval van eene in Azië optredende Europeesche scheepsmacht af te weren, zou onze vloot sterker moeten zijn dan de Japansche slagvloot, verminderd met een eskader dreadnoughts, hoogstens 80000 ton metende (4×21.000 ton).

„Nu zal” vervolgt hij „in 1917 de Japansche slagvloot zijn samengesteld uit:

- 4 superdreadnoughts,
- 4 dreadnoughtkruisers,
- 4 dreadnoughts.

En aannemende, „dat Japan geen geld beschikbaar zal hebben om in de na 1917 volgende bouwperiode de slagvloot nog meer uit te breiden, dan is toch reeds met een oogop-

slag te zeggen, dat „de vloot der S. C.” niet sterk genoeg zal blijken om meester te blijven in onze wateren, zelfs niet al bezaten wij die vloot reeds in 1917, terwijl zij volgens de voorstellen der S. C. eerst in 1933 aanwezig zal zijn.”

Ongetwijfeld is dit een zeer juist betoog, maar, de „vloot DE GREVE” dan, zou ik willen vragen!

Wat voorts de uitspraak van NAPOLEON betreft, „deze achtte het een dwaasheid de verdediging te voeren door middel van een vloot, die niet het meesterschap kon bezitten in de wateren, waar zij bescherming moest verleenen.” — blz. 12 der brochure.

Ook hiertegen is niet veel aan te voeren, maar... hoe is hiermede te rijmen het voorstel DE GREVE om de „minimum-vloot” der S. C. nog meer te verzwakken en dan te spreken van „een vloot van beteekenis”, ja, van een „sterke vloot”.

M. H. Het komt me voor, dat de plannen van den Heer DE GREVE omtrent de defensie van Indië op twee gedachten hinken. Want m.i. had hij hier moeten concludeeren: den *Archipel* kunnen we niet verdedigen, laat ons dus verdedigen de *kern* — het eiland Java alléén. Want ik zie kans daarvoor een voldoende sterk leger te scheppen. En, aangezien bij de verdediging van een eiland een *zeemacht* niet gemist kan worden, bestem ik daarvoor „een deel” van de vloot der S. C. Volledigheidshalve had hij er dan nog bij moeten voegen: „die scheepsmacht kan dan tevens dienen tot handhaving der neutraliteit.

Veel juister is m.i. in deze kwestie het betoog van den Heer BARETTA.

Aanteekenen wil ik hier nog:

1e. dat *Japan*, om financiëele redenen, afgezien heeft — voor de jaren 1914 en 1915 — van den voorgenomen schepen-aanbouw, voorts dat ook van de legeruitbreiding, met 2 divisiën, nog niets kan komen; ten slotte, dat aan 57 officieren en 2000 minderen der vloot ontslag moet zijn verleend — als bezuinigingsmaatregel.

Dat Japans financiën er niet zoo heel best uitzien, moge blijken uit den 13den jaargang van het door den Japanschen M. van Financiën uitgegeven: „*Annuaire financier et econo-*

mique" — ontleend aan de *N. Ct.* Hoewel het gelukte de schuldenlast met een 60 miljoen gulden te verminderen — tot ongeveer 3 milliard — toch is een minder gunstig verschijnsel de daling der koersen op de effectenbeurs. De algemeene geldschaarschte doet zich in Japan duchtig gevoelen. En de *Weekly Chronicle*, zonder den toestand bepaald kritiek te willen noemen, acht „reden voor bezorgdheid" aanwezig. Leger, vloot en koloniën kosten Japan schatten;

2e. dat, waar alle Zeemogendheden eskaders met 4 slagschepen als „kern" samenstellen, een *reserveschip* onmisbaar is, wil men eenige zekerheid hebben, als regel over een zoodanige „kern" te kunnen beschikken;

3e. uit de bijlage . . . blijkt, dat het schip ¹⁾ der S. C. alleen de meerdere is der Japansche dreadnoughts, die vóór 1912 van stapel liepen. Zoo terecht merkt de Heer DE GRÈVE op, dat de vloot der S. C., zelfs al bezaten we die in 1917, niet opgewassen zal zijn tegen de Japansche strijdkrachten ter zee, waarbij nog komt, dat we 4 slagschepen in Indië eerst zullen bezitten in 1921 — zonder reserveschip dus. En wel moet hij dus doordrongen zijn van de groote krachtsontwikkeling, die van zijn *leger* zal uitgaan voor de verdediging van „de kern" van den Archipel, waar de door hém aan de S. C. gegunde vloot nog minder vermag, dan de door hár „gewenschte" — die hij aantoonde niet sterk genoeg te zijn. En met belangstelling zullen we nu zijn voorstellen, omtrent dat leger en hetgeen hij er van verwacht, nader beschouwen, verwachtingen, die hij vastknoopt aan een *vlootbasis* in straat *Soenda*.

IV. Zijn voorstellen omtrent leger en vlootbasis.

Hij vermeent dan *Java* en ook *Zuid- en Midden-Sumatra* te kunnen verdedigen tegen den Japanner zelfs — en met meer succes dan de vloot der S. C. het den Archipel zal

¹⁾ Op „Entos" stonden achter elkaar geëxposeerd een „proposed battleship" — door de firma VICKERS ontworpen, vermoedelijk naar de gegevens uit het rapport der S. C. — en de *Kongo*. En ons leeken kwam het niet moeilijk voor eene keuze te doen als wij belast waren geworden met het aanwijzen van een schip voor Indië.

vermogen — indien de mobiele landmacht bestaat: aan *infanterie* uit 24 bataljons van 1000 man, benevens de bestaande inlandsche Korpsen, de laatsten voor den dienst *achter* het leger en . . . voor het ageeren op 's vijands verbindingen — wel twee uitersten dus.

De 24 infanterie-bataljons zullen 4 brigades vormen elk van 2 regimenten; een regiment zal uit 3 bataljons en een mitrailleur-compagnie bestaan — het bataljon van 4 compagnieën elk van 73 Europeanen, 39 Amboneezen en 138 inlanders.

Van deze 138 inlandsche fuseliers zijn er 19 van de „intellectueele inlandsche militie” — waarover straks — zoodat de verhouding tusschen de *meer- en de minderwaardige elementen* dan wordt als $73 + 39 + 19 (131) : 138 - 19 (119)$ wat hij een gunstige verhouding acht.

In vreedestijd zullen er zijn 23 bataljons, waarvan 2 op Atjeh (3 en 14), 2 op Sumatra's West- (16-17) en 2 op de Zuidkust (22-23) — nabij de oorlogshaven *Belantoengan*. 20 bataljons zijn samengesteld geheel uit beroepsmilitairen en 3 uit militie.

Een militiestelsel onder de *Europeanen* in Indië zal dus moeten worden ingevoerd (9 jaren militie-, 6 jaren landweerplicht; eerste oefentijd $8\frac{1}{2}$ maand; geen vrijstelling meer in Nederland voor toekomstige woonplaats in Indie; totaal 50 dagen herhalingsoefeningen voor de militie en 6 voor de landweer, militie en reservekader), wegens het groote incompleet aan Europeanen door de steeds geringer wordende resultaten der werving. Ook onder de *ontwikkelde Inlanders* moet de militieplicht worden ingevoerd.

De Heer DE GREVE berekent dat een ruim 4700 man sterke militie beschikbaar kan zijn in 1923, waarvan een 3600 man voor de infanterie en een ruim 3000 man sterke inlandsche militie uitsluitend voor de infanterie. En de *oorlogsformatie* der 24 bataljons veldinfanterie en 8 mitrailleurcompagnieën zal dan zijn: ruim 8000 [8040] Europeanen, waarvan ruim 2000 [2028] dienstplichtigen; ruim 3000 [3144] Amboneezen [beroepssoldaten] en bijna 13000 [12784] Inlanders waarvan ruim 1500 [1670] dienstplichtigen, of totaal bijna 21000 man.

Aan hulpwapens worden hierbij noodig geacht:

5 afdeelingen veld- en berg-artillerie (20 drie stukken batterijen);

6 eskadrons van 3 pelotons;

2 compagniën genietroepen.

De *landweeer* berekent hij dat in 1923 een sterkte hebben zal van \pm 3000 man, waarvan iets meer dan de helft Europeanen, een 2800 man ruim kunnen daarvan de bezetting vormen der *oorlogshaven*; ten slotte zou die sterkte een 4000 man worden, waarvan dan 4 bataljons waren te vormen.

De *schutterijen* moeten worden opgeheven.

In de behoefte aan *officieren* vermeent hij dat gemakkelijk zal kunnen worden voorzien en de *kaderkwestie* zal geen groote moeilijkheden opleveren.

De *Vesting-artillerie* behoeft vermoedelijk uitbreiding en zeker de *Berg-artillerie* en de *Cavalerie*, wat totaal een vermeerdering aan personeel veroorzaken zal van 700 Amboneezen en 270 Inlanders, echter een vermindering van 950 Europeanen; voorts een 300-tal troepenpaarden (inheemsche) meer.

Met de *vlootbasis T. Priok*, waaraan de S. C. de voorkeur geeft, kan de Heer DE GREVE zich moeilijk vereenigen, omdat er slechts één toegang is tot die haven, die dus gemakkelijk te bewaken zal zijn door den vijand; voorts acht hij het een groot bezwaar, dat de basis aan de landzijde niet krachtig versterkt zal zijn.

En een betere oorlogshaven vermeent hij dat er te maken is tusschen de *Zutphen-eilanden* gelegen in het smalste gedeelte van *straat Soenda*, de straat die *Java* scheidt van *Sumatra*. Het groote voordeel van deze basis boven *T. Priok* acht hij de mogelijkheid haar twee toegangen te bezorgen. En *blijkt het dan mogelijk den vijand de vaart door straat Soenda te beletten*, dán zijn ongetwijfeld aan de „basis DE GREVE” groote strategische voordeelen verbonden.

Sterker zal de vijand dan zijn vloot moeten maken dan wanneer *T. Priok* basis was; naar zijn meening twee eskaders, die elk zoo sterk zijn dat onze vloot den zeeslag moet vermijden; één eskader ten Noorden en één ten zuiden van

de Straat. En van samenwerking dezer beide eskaders verwacht hij niet veel omdat ze, door *Straat Bali* 1300, door *Straat Malakka* 2000 mijlen van elkaar verwijderd zijn.

Waar de S. C. vermeende, voegt hij hier nog aan toe, in de meeste gevallen met hare vloot meester te kunnen blijven in den Archipel, zal zelfs een veel minder optimistisch beoordeelaar het geval dat de vijand 2 eskaders, elk sterker dan onze vloot, zal kunnen afzonderen, weinig denkbaar achten. En zoo terecht merkt hij op dat het inrichten van een hulpbasis voor het vijandelijk eskader ten *Zuiden* van Straat Soenda uiterst moeilijk zal zijn.

En ook worden de kansen nu grooter om het uit Nederland komend eskader nog een werkzaam aandeel te laten nemen aan de verdediging van den Archipel en ook... wanneer een „bondgenoot” hulp zou willen bieden. Zelfs vermeent hij: „de door mij aanbevolen ligging van de oorlogshaven — gepaard aan een afsluiting van Straat Soenda — maakt daardoor een eventueel gewenscht bondgenootschap met een Europeesche mogendheid, vooral bij een conflict met *Japan*, meer waarschijnlijk.”

Wel moet hij — en terecht — een hoog denkbeeld hebben van de strategische waarde van zijn basis waar hij toch nog op blz. 14 van zijn brochure schreef: „Ook met een bondgenoot zullen er nog geen waarborgen zijn dat wij in de Indische wateren het meesterschap zullen behouden”... „een bondgenootschap zal ons dikwijls meer na- dan voordeel brengen...”

Ik kan niet nalaten nog eenige aanhalingen te doen uit de studie van den Heer DE GREVE, die helder het licht laten vallen op de zoo belangrijke strategische beteekenis van een oorlogshaven in de *afgesloten* straat Soenda in de eerste plaats wel... in verband met de plannen der S. C., hoezeer ook de waarde van die basis vermindert als de tegenstander over een „vliegdiens” beschikt en vooral als de verdediging op den *Sumatrawal* en in de Straat zelf — op het eiland *Dwars in de weg* — niet beter verzorgd wordt.

Want dit zijn de zwakke punten in zijn betoog, ver-

moedelijk een gevolg van zijn optimisme, dat hem doet gelooven: de vijand zal „dit” niet doen en „dat” niet kunnen. En dat, zou m.i. zeer kunnen tegenvallen.

En niet geheel logisch is voorts zijn betoog omdat hij de even zwak beschermde basis T. Priok — aan de landzijde een „unicum” noemt.

Mij schijnen de voordelen van de basis in Straat Soenda hoofdzakelijk:

- 1e. dat nu hulp van buiten aangebracht kan worden;
- 2e. dat de vijand een sterkere vloot behoeft om den overvoer van een leger te kunnen beschermen, al is het dan ook niet een dubbel sterke scheepsmacht.

„In verreweg de meeste gevallen zal de vijand er zich toe moeten bepalen — aldus de Heer DE GREVE — zijne in onze wateren optredende scheepsmacht te houden òf in haar geheel aan de eene òf in haar geheel aan de andere zijde van de lange scheidingslijn, door *Sumatra—Java* gevormd. Dat wil dus zeggen, dat zij òf in de wateren, welke de overige eilanden van den Archipel omspoelen òf in den I. Oceaan vrijheid van beweging moet verleenen aan onze vloot” — wat dan m.i. vermoedelijk wel zal zijn in den I. Oceaan.

„In het eerste geval — vervolgt hij — is voor den vijand elke landingsoperatie op de N.-kust van *Java* of op de O.-kust van *Sumatra* uitgesloten, in het laatste geval zijn de Z.-kust van *Java* en de W.-kust van *Sumatra* daarvoor gevrijwaard, terwijl in beide gevallen een optreden van onze vloot om de O.-punt van *Java* of de N.-punt van *Sumatra* heen geenszins onmogelijk is. In beide gevallen zal er een vrije communicatie kunnen bestaan tusschen *Java* en *Sumatra* met de buitenwereld; evenzoo zal de vrije communicatie tusschen de beide eilanden gewaarborgd zijn, hetzij ten Noorden, hetzij ten Zuiden van de afsluitingslijn in Straat Soenda. Zelfs wanneer de vijand wèl in staat zou zijn ter weerszijden van die lijn een voldoende sterk blokkade-eskader te stationneeren, zal de communicatie langs *Dwars in de weg* meestal onderhouden kunnen worden. Zooals reeds gezegd is, moet een

blokkade-eskader in den regel zijn groote schepen verwijderd houden van onze verdedigingslijn, wegens het groote gevaar waaraan zij zich in de nabijheid van die lijn blootstellen, zoowel door het optreden van onze onderzeeboten bij dag en onze torpedobooten des nachts, als door de aanwezigheid van door den verdediger gelegde strooimijnen, die echter, zou ik willen opmerken, ook voor den „stroomer” hoogst gevaarlijk kunnen zijn als in den Jap.-Russischen zeeoorlog zoo ruimschoots gebleken is. ¹⁾ „In ieder geval zal de vijand *des nachts* die communicatie zeker niet kunnen beletten.” Hierdoor is voor de verdediging te land een zeer groot strategisch voordeel verkregen, in aanmerking nemende dat thans op Sumatra een begin van uitvoering is gegeven aan den aanleg van een spoorweg (stamlijn) over de lengte van het eiland . . . Uit den aard der zaak zal het beginpunt van het spoorwegnet op Sumatra moeten zijn bij *Begantoengan* tegenover de *Zulpheneilanden* . . .”

En ook zal dan verdwijnen „het voor velen oprijzende spook: isolatie van Java en daardoor gebrek aan voldoende hulpbronnen ter voorziening in de behoeften van het moderne maatschappelijk bedrijf (zie blz. 23) v/h Rapport der S. C. Aan een intensieve blokkade van alle havens zal geen enkele vijandelijke vloot kunnen denken, zelfs al was zij niet grootendeels in beslag genomen om onze scheepsmacht in hare oorlogshaven opgesloten te houden. *Java* en *Sumatra* te zamen hebben een kustontwikkeling van meer dan 6000 K.M. meer dan alle kusten van Spanje, Frankrijk en Nederland te zamen . . .”

„De gestadige verbinding van onze oorlogshaven met het zich op Sumatra ontwikkelende spoorwegnet zal tijdens den oorlog den aanvoer van de benoodigde brandstof-steenkolen en petroleum, waaraan Sumatra zoo rijk is — verzekeren . . .”

„Het voorgaande moge voldoende zijn, om de voordeelen van een defensieve afsluiting van Straat Soenda en van den aanleg van de oorlogshaven bij de *Zulphen eilanden* in het

¹⁾ Zie het hoofdstuk: „Die Entwicklung der Seemine und die Grundzüge ihrer Verwendung”. Met schetsen. *Nauticus* 1913.

licht te stellen, voordeelen zoo overweldigend, vooral in de toekomst omdat voor Sumatra en in het bijzonder Zuid-Sumatra een tijdperk van kolossale ontwikkeling voor de deur staat, dat eventueele bezwaren in het niet moeten verzinken."

De oorlogshaven en de afsluiting van *Straat Soenda* wil hij verkrijgen als aangegeven is op de schets.

„Aan de landzijde moet de oorlogshaven beschermd worden door eene door de landmacht te verdedigen linie op den Sumatrawal, lang 7 à 8 K.M., loopende van Steile hoek (+ 360 M.) over den heuvel Pontjong (+ 820 M.) en Groene Heuvel in Z.W. richting. Deze linie is wel slechts 4½ K.M. van de oorlogshaven verwijderd, doch is deze door het hooge terrein op den Sumatrawal geheel tegen gezicht gedekt." Hij vermeent: „geen zwaar belegeringsgeschut is tegenover de stelling te verwachten."

„Daar, zooals later zal worden aangegeven, ons veldleger offensief tegen een geland leger zal optreden, zal de linie ook slechts kunnen worden aangevallen door een zwakkere afdeeling — wellicht slechts landingsdivisiën van de schepen — ingeval ons veldleger tegen het op Java gelande hoofdleger des vijands opereert. Men zal dus met enkele vrij eenvoudige permanente stormvrije steunpunten in die linie kunnen volstaan. Overigens zullen een aantal tusschenbatterijen noodig zijn; het daarvoor benoodigde geschut kan verkregen worden uit de niet meer noodig zijnde stelling bij Batavia en ten deele ook uit de bestaande Preangerstellingen."

„Uit den aard der zaak zal de geheele positie eerst na een grondig plaatselijk onderzoek nader bepaald kunnen worden. Evenwel is thans reeds waarschijnlijk te achten, dat de kosten wel een paar millioen minder zullen bedragen dan de f 29.250.000 door de S. C. voor de verdediging van de oorlogshaven bij T. Priok noodig geacht."

„Alles bijeengenomen zal de voorgestelde oorlogshaven naar alle waarschijnlijkheid belangrijk minder aanlegkosten vereischen. Er is echter een groot nadeel aan verbonden, n.l. het gemis van een centrum van bevolking met vele hulp-

middelen in de nabijheid. Overwegend is dit nadeel echter niet; de Japanners bouwden ook wel een oorlogshaven op een eilandengroep met zwakke bevolking zonder hulpmiddelen, n.l. de oorlogshaven *Makung* (Makya) op de Pescadores-eilanden bewesten Formosa." Aldus de Heer DE GREVE.

De Redactie van het *Marineblad* merkte op dat *Makung* slechts een *secundair* steunpunt is.

V. Zijn beschouwingen over het invasieleger.

Volgen we nu 's schrijvers beschouwingen omtrent de sterkte die een invasieleger zou kunnen hebben als de vijand meester ter zee is.

Met de S. C. is hij het eens, dat in één transport een troepenmacht over te voeren zou zijn aan *infanterie* sterk 24 à 25000 man. „Inderdaad, zegt hij, is deze sterkte vermoedelijk de grootste waarmede wij te rekenen zullen hebben, omdat geen mogendheid ter wereld een sterk expeditiekorps zal kunnen overvoeren zonder vrij langdurige zeereis. Geen Europeesche mogendheid, noch de V. Staten, zouden een zoodanig expeditiekorps kunnen trekken uit de troepen in hare Aziatische koloniën, behalve misschien Engeland uit Voor-Indië. Het is echter nog zeer twijfelachtig of Engeland dat korps geheel uit zijne troepen in Voor-Indië zal kunnen formeeren, tenzij het voor een groot deel werd gevormd uit het minderwaardige deel van de Inlandsche korpsen. Men houde in het oog dat een zoodanig expeditiekorps, wil het behoorlijk zijn uitgerust voor een overzeesche expeditie naar een land, waar ter plaatse niet op hulpmiddelen zal mogen worden gerekend, een verplegingssterkte zal verkrijgen van ± 45000 man, daaronder begrepen alle noncombattanten.

Toch zou een expeditie van uit Voor-Indië nog een zeereis vorderen van minstens een week, terwijl een uit Japan uitgezonden leger minstens 12 dagen op reis zou moeten zijn.

Het sterkste leger, dat ooit in één transport over zee werd overgevoerd, was het Iie Japansche leger in den R.-Japan-schen oorlog. Dit telde ongeveer 31000 man infanterie, doch

de afstand bedroeg slechts twee dagen stoomens; bij langer reizen wordt per man en per paard een aanmerkelijk grootere scheepsruimte vereischt, zoodat met dezelfde transportvloot slechts een belangrijk zwakker leger zou kunnen worden overgevoerd. Meer dan 24 à 25000 man infanterie zal dan ook niet te verwachten zijn.

Na het debarkement zal het korps niet meer over de volle sterkte kunnen beschikken, reeds gedurende de zeereis zal het door ziekte verzwakt worden; het Engelsche expeditie-korps, dat een eeuw geleden (1811) op Java debarkeerde, had toen reeds 12 % zieken. Daar bovendien een pas gedebarkeerd leger de eerste dagen steeds in ongunstige conditiën verkeert, zullen wij tegen dit leger met succes offensief kunnen optreden, wanneer wij daartegen een mobiele macht kunnen samentrekken met een sterkte aan infanterie van 24000 man, na aftrek van de zieken, geëvacueerden en voor den velddienst minder geschikten."

„Het gelande leger zal geruimen tijd aan zich zelf zijn overgelaten, daar de schepen, waarmede het overgevoerd is, eerst naar het moederland terug moeten keeren, om van daar nieuwe troepen ter versterking te halen. Engeland zal zeker geen troepen voor een tweede transport uit Voor-Indië kunnen missen, en zal deze dus wel uit Europa moeten laten halen. Japan, dat in dit opzicht nog in de gunstigste conditiën verkeert, zal toch zeker een maand noodig hebben, om een tweede transport op Java te kunnen debarkeeren. Blijven de gelande troepen van het eerste transport gedurende dien tijd werkeloos in de ongezonde kuststrook, dan zal het ziektecijfer spoedig aanzienlijk oploopen, waardoor de troepenmacht belangrijk zwakker zal worden dan ons veldleger. Rukt zij daarentegen spoedig naar het binnenland op, dan zal een deel der troepen achtergelaten moeten worden tot bescherming van de basis en van de communicatielijn, waardoor het ons niet moeilijk zal vallen met overmacht een beslissenden strijd te bevechten.

Een beslissende overwinning aan onze zijde gevolgd door een krachtig voortgezette actie zou kunnen leiden tot een algeheele vernietiging — gevangenneming — van het vijandelijk

landingsleger, dat geen schepen vindt waarop het zou kunnen réëmbarkeeren.

Het tweede transport zou dan de operatiën opnieuw met een landing op vijandelijke kust moeten beginnen, thans ook onder ongunstige moreele conditiën, zoodat het veel kans loopt eenzelfde lot te ondergaan als het eerste.

Op die wijze kan ons leger wel degelijk voldoende sterk blijken te zijn om Java te behouden, wanneer de vloot het overbrengen van vijandelijke landingslegers niet meer verhinderen kan." Aldus de meening van den Heer DE GREVE, waarmede ik het, tot mijn spijt, in geen enkel opzichteens kan zijn.

Hierna wordt gepauzeerd en tot de stemming overgegaan.

Na heropening van de vergadering zegt de VOORZITTER: Mijne Heeren! Ik kan U mededeelen, dat de uitslag van de stemming is, dat 54 stemmen zijn uitgebracht en wel geen enkele tegen de aanneming van de voorgestelde leden.

De Heeren A. C. T. Thomsen, Officier van Gezondheid 2e klasse van den Militairen Geneeskundigen Dienst, H. Agerbeek, 2e Luitenant, W. F. Bisschoff, 2e Luitenant, P. D. Boon, 1e Luitenant, L. H. F. van Driel, 1e Luitenant, A. J. L. de Groot, 2e Luitenant, H. Helb, Kapitein, D. D. de Jongh, 1e Luitenant, K. de Jongh, 1e Luitenant, A. H. H. Kawilarang, Inl. 2e Luitenant, L. J. M. Koremans, 1e Luitenant, J. C. M. van Leeuwen, 2e Luitenant, J. Leijds, Kapitein, F. K. Meeter, Kapitein, J. M. Nolen, Kapitein, L. J. Rijnbende, Kapitein, C. L. Stennekes, Kapitein, G. A. Tideman, Kapitein, B. Th. Walangitang, Inl. 2e Luitenant, W. J. Weemhoff, 2e Luitenant, allen van de Infanterie; F. B. Brostowski, 1e Luitenant, D. van Driest, 2e Luitenant, P. F. W. von Seijdlitz Kurzbach, 2e Luitenant, J. Vogelesang, 2e Luitenant, allen van de Artillerie en allen in Nederlandsch-Indië zijn dus tot lid van de Vereeniging toegelaten.

Ik heet hen als zoodanig welkom; in het bijzonder, omdat zij afkomstig zijn uit Nederlandsch-Indië.

Het woord is nu weder aan den Kolonel VAN DEN BELT.

VI. Beschouwingen over de meeningen van den Heer de Greve.

De Heer VAN DEN BELT: M.H. Het zij me vergund hierbij het volgende aan te teekenen: ¹⁾

1e. dat Engeland in Voor-Indië een leger onderhoudt, ter sterkte van:

75.000 Europeanen en 150.000 inlanders, waaronder zeer krijgshaftige stammen, waarvan HAMILTON zegt: „Why-there is material in the north of India and in Nepaul sufficient and fit, under good leadership, to shake to their foundations the artificial societies of the West if once Europeans dare tamper with that warrior spirit...” En behalve de bewoners van Nepaul, die hij geboren soldaten noemt, wijst hij op de Gurkhas, die zoozeer op de Japanners gelijken — more than skin deep.

Onder tal van omstandigheden, zullen hiervan allicht meer dan 25.000 man infanterie kunnen worden gemist voor een overzeesche expeditie... *naast de deur*, waar het sterke *Singapore* toch een zoo uitstekende basis is voor een actie tegen onzen Archipel als... *Sabang* gevallen is.

Dat het noodig zou zijn de minderwaardige elementen der inlandsche korpsen hiervoor te bestemmen, acht ik al zeer onwaarschijnlijk, zoolang dat niet wordt aangetoond, vooral, zoolang Engeland met Rusland — door Frankrijk — nog op zoo goeden voet verkeert. En vergeten we niet, het door Lord KITCHENER gereorganiseerde leger in V. Indie dient om de Russische legers een „halt” te kunnen toeroepen. En of minderwaardige inlandsche korpsen daarvoor geschikt

¹⁾ Als bronnen hebben hiervoor gediend:

1. HAMILTON's Scrapbook.
2. POLMANN's Küstenkrieg.
3. GERTSCH's Vom R.-Japanischen Kriege.
4. HAUSHOFER's Dai Nihon
5. LAWTON's Empires of the far East
6. *Nauticus* 1913.
7. *Mil Wochenblatt* 1913.
8. *Marineblad* 1913.
9. BREIT, R.-Jap. oorlog.

worden geacht in Engeland, mag betwijfeld worden. Uit het verloop van den veldtocht in Mantsjoerije kan dat m.i. niet afgeleid worden.

2e. Wat betreft den overvoer van het II Japansche leger naar *Liaotung*, door den Heer DE GREVE als voorbeeld genoemd van het uiterste „kunnen“ der Japanners, wat „troepenvervoer over zee“ aangaat — de macht van 36 bataljons, 9 eskadrons, 36 batterijen treinen, enz. die eind April in 80 transportschepen ruim, naar de *Jentoabocht* werd overgebracht, was vóór den 20/IV reeds ingeladen.

Op 20/IV begon de uitvaart (Hiroshima),

„ 23/IV kwam het eerste schip voor Tschinampo in de Tatongbaai;

Op 28/IV het laatste (83e) schip voor Tschinampo in de Tatongbaai;

4/V vertrok het eerste echelon van daar naar Pitsjwoen de Jentoabocht;

5 V gingen de eerste troepen aan wal (Dschinkiwawo);

7/V was de 3e divisie uitgeladen;

9/V „ „ 1e „ „

12/V „ „ 4e „ „

15/V „ „ artillerie „

zoodat de troepen 2 - 3 weken en langer zelfs *aan boord* waren geweest.

Weet men dan voorts nog:

a. dat de landingsgelegenheid de slechtste was, die men zich denken kan, omdat de schepen eenige kilometers uit den wal moesten blijven, en de manschappen tot 1 kilometer soms door het water moesten waden;

b. dat een orkaan de moeilijkheden nog vergrootte, o.a. door de ontscheping te onderbreken;

c. dat men omtrent de landing van het II leger vermeld vindt: „Die grosze Ruhe, Präzision und musterhafte Ordnung der Ein- und Ausschiffungen wird allgemein rühmend hervorgehoben“ ... en voorts,

„die minuziöse Pünktlichkeit und Rigorosität mit der alle Handlungen (mobilisatie, concentratie, inscheping, zee-transport, landing, enz.) voorbereitet wurden, so wie der

rasche und glatte Verlauf derselben sind wahrhaftig muster-giltig ..."

d. dat, tijdens den overvoer van dat leger, in de Japansche havens ook nog transportschepen gereed lagen voor den overvoer der 10e Divisie, 12 bataljons, 3 eskadrons, 12 batterijen, treinen, enz. enz.;

e. dat ook de Japanners in staat bleken in 12 uren tijds \pm 10.000 man aan wal te brengen;

f. dat de Engelsche Captain VINCENT, omtrent de wijze waarop de Japansche troepen de kunst van landen verstaan in zijn verslag der landing bij Tschinampo — 2e en Garde divisie I leger — meldde: „... under the excellent arrangements, about 20 transports were enabled to land men and material simultaneously...” En dat alles „in spite of a twenty feet rise and fall of tide” en ten slotte

g. dat de handelsvloot van Japan wat inhoud betreft, van 1902—1912 ongeveer driemaal grooter werd (in 1000 tonnen registers van 333.4 tot 1308.5 bruto, of 828.7 netto) welke getallen in 1913 reeds waren geworden resp. 1451.7 en 917.2 (*I. M. T.* 11/1913) bij een totaal van ongeveer 2000 schepen — waarvan bijna 400 met een inhoud van 500—3000 ton, meer dan 100 met een inhoud van 3000 tot 6000 ton en een dozijn, die nog grooter afmetingen hebben, terwijl er ook nog in aanbouw zijn — HAUSHOFER VIII. Brot über See.;

dan zijn er geen voldoende redenen om te besluiten: een eerste transport van Japan — en ook van Voor-Indië — naar Java zal thans hoogstens 24—25000 man aan infanterie sterk zijn.

Ik vrees dat dit zal tegenvallen. Maar aangenomen dat het toch juist is, dan moet de vraag gesteld worden: zou de vijand werkelijk handelen als de schrijver aanneemt, n.l. dat hij ons eerst in de gelegenheid zal stellen met het eerste transport af te rekenen en, is dat goed en wel geschied, dat dan een tweede bezending komt om een gelijk lot te ondergaan?

Mag zoo iets verondersteld worden van bevelhebbers, die nimmer een nederlaag leden, die sterke Russische legers — sterker dan zij zelf commandeerden — steeds weer deden

wijken en wier eenige „fout” men noemt dat zij te voorzichtig waren?

De laatste ervaring omtrent overzeesche expeditiën — en dat zelfs op groote schaal ¹⁾ — hebben juist onze Indische burenen en hun generaals heeten *Kitchener*, *Kuroki* en *Nogi* — *Nogi*, die zijn eenig overgebleven zoon de woorden toevoegde: „ik heb zooveel vaders hun zonen moeten ontnemen, dat ik je niet naar Japan terugbrengen kan.” En ook deze zoon bleef voor P. Arthur.

Van dergelijke bevelhebbers mag men geen fouten verwachten, als de Heer DE GREVE aanneemt! Als die bevelhebbers ons komen bezoeken met een leger achter zich, dan kunnen de 24 bataljons van den Heer DE GREVE ons niet redden. Zelfs twee — ja driemaal de macht DE GREVE kan dat niet. Dit zou alleen kunnen als de bevolking georganiseerd aan onze zijde streed. Ook hieromtrent oordeelt de S. C. volkomen juist.

En toch verkeeren wij op dit oogenblik in Indië, wat de hoogere „aanvoering en leiding” betreft in *zeer* gunstige omstandigheden. En afgewacht moet nog worden of hun opvolgers gelegenheid zullen vinden gelijke practische ervaring op te doen.

Trekken we de vergelijking tusschen beide strijdkrachten nog verder, dan blijkt allermint, dat de gemiddelde soldaat van ons Indisch leger staat boven den gemiddelden Japan-schen. Waar wij toch tevreden moeten zijn in ons veldleger met minderwaardige elementen — zooals de Heer DE GREVE zegt voor de helft van de sterkte — hebben de Japanners de keuze uit duizenden uitgezochten ²⁾ — a comparatively small number, picked out of several hundreds of thousands for physical fitness... (HAMILTON) menschen, „unaffected with nerves.... warlike by taste and tradition. And upon

¹⁾ Een millioen Japanners bijna werden naar het continent overgevoerd, voorts de benoodigde munitie en veel van hetgeen 5 legers behoeven aan verplegingsmiddelen.

²⁾ Tegenwoordig 80.000 van de 550.000 dienstplichtigen, waarvan er 436.000 onderzocht werden.

the patriotism which they have absorbed with their mothers milk, their government has been careful to graft, initiative, quickness and intelligence."

.... „For the tenth time at least I must write down that the Japanese infantry consist of superb material. Guileless as children, brave as lions, their constant ruling thought is to do their duty by their ancestors and by the Emperor." En ook de andere attaches bij de Japansche legers in Mantsoerije oordeelen in gelijken zin. Zoo de Zwitsersche Kolonel GERTSCH¹⁾ o. a., die een afzonderlijk hoofdstuk wijdt aan de dapperheid der Japanners", waarvan de aanhef luidt: „Die schönen Erfolge der Japaner sind zum guten Teile ihrer unvergleichlichen Tapferkeit zuzuschreiben. Das ist bekannt und unbestritten." Ook NÖRREGAARD (Port-Arthur) en BARZINI (Mukden) constateeren dit.

Nu moge het waar zijn, dat de invloed van den bijna tienjarigen vrede de innerlijke waarde van dat soldatenmaterieel verminderd heeft, aanzienlijk zelfs — soldaten, die 10 jaren geleden geen ander water wilden drinken dan gekookt²⁾ en die hun wonden niet toonden... om toch maar niet uit te vallen — dergelijk materiaal kan in dien tijd niet dalen van „second to none", zooals HAMILTON het noemt tot het gemiddelde van meer en minderwaardig. Men leze: „Dai Nihon" van HAUSHOFER om te weten wat een Japansche tegenstander *nog* te beduiden heeft. En ook BRONSART — „Sechs Monate beim Japanischen Heer — kan u dat vertellen.

En het groote gevaar van de, met zooveel talent opgezette beschouwingen van den Heer DE GREVE is: onderschatting

1) De „scharfsinnige Beobachter während des Russenkrieges", zooals HAUSHOFER hem noemt.

2) HAMILTON.

Een officier van gezondheid vertelde me, dat het I leger 4% zieken had — einde Juli — waarvan de helft beri-beri. Als reden dat het leger vrij bleef van de ziekten en epidemiën, die een troep te velde gewoonlijk volgen, noemde hij „the terror of the troops lest they should miss a fight inclined even the youngest soldier implicitly to obey all hygienic rules. For instance there was no danger at all of the men drinking bad water on the line of march Even in hospital men would-not drink water on trust...."

van den tegenstander, een *fout*, die de Bulgaarsche leiding nog onlangs zoo duur betalen moest.

En *wij* zouden dat moeten betalen met den Archipel, want, komt de vijand op *Java*, dan zijn ook de B. B. verloren. En een *débâcle* zou hier te lande het gevolg zijn, afgezien nog van de ettelijke sportenlange daling op den Staten-rangladder — Lezing Jhr. SANDBERG voor „Onze Vloot.” En wat nu nog betreft het „kunnen” der Japanners ter zee, het overbrengen van 4 bataljons (in 3 transportschepen onder dekking van het eskader *Uria*) naar Korea, die 8/II '04 bij Tschemulpo aan wal werden gebracht, hoewel 2 Russische oorlogschepen op de reede lagen; het vernietigen van die beide Russische schepen op 9/II; de overval van de Russische vloot op de reede van Port-Arthur vóór den oorlog — 8/9 Febr. '04 —; de vernietiging van RODJESTVENSKY's eskader tegen het einde van den oorlog — 27/V '05 — het overbrengen van het IIe leger naar de Jentoabocht „à la barbe” (op ± 100 K.M. er van verwijderd, ongeveer $\frac{1}{3}$ van den afstand Zutphen-eilanden-Bauka) van de Russische vloot te P.-Arthur; het vestigen van de vlootbasis op *Hai an dao* op nog geen 200 K.M. van P.-Arthur, de menigvuldige pogingen, die zij deden om die haven te versperren en het inrichten van *Dalny* (26/VI) als basis voor het III (Port-Arthur) leger, niettegenstaande de Russische vloot nog gevechtswaardig was — werd eerst 10/VIII geslagen — dat alles wijst er op, dat de Japanner ook ter zee een tegenstander is, die niet verdient „onderschat” te worden; ernstig zouden we daarvoor moeten boeten.

De Heer DE GREVE ziet over het hoofd, dat het bezit van een eilandenrijk als ons Insulinde, zelfs met millioenen aan geld — van menschenlevens niet te spreken — nog goedkoop verkregen is. *Mantsjoerije* toch kostte schatten en ettelijke tienduizenden jonge soldatenlevens. En zou het bezit daarvan en zelfs van *Korea* — behalve uit een strategisch oogpunt — te vergelijken zijn met dat van onzen Archipel, waar nú reeds schatten verdiend worden en waar het hoofdvoedingsmiddel voor den Japanner een der voorname producten is?

Wat beteekent daarbij het onderhoud van een leger van

100.000 hoofden, gedurende eenige maanden zelfs? En of zulk een macht noodig zal zijn? Volgens HAUSHOFER niet.

In het hoofdstuk „Die Steigerung der wirtschaftlichen Spannung durch den Krieg”, zegt hij, dat de jaarlijksche toename der bevolking met $\pm 1/2$ millioen zielen en de onmogelijkheid de rijstproductie van het reeds zoo intensief bewerkte land daarmede gelijken tred te doen houden, Japan dwingen zal uit te zien naar bezittingen, waar het zijn „te kort” aan rijst kan aanvullen. Voor de toekomst wordt gerekend op een verbruik van 71 millioen Koku, ¹⁾ tegen een productie van 65—66 millioen in *Japan, Korea en Formosa*. „Ein trockener und zwingender Beweis dasz die offene Tür nach den Reisausfuhrländern Südostasiens eine politische Lebensfrage für das Inselreich ist”. ²⁾ *Siam* en *N. Indië* liggen daar nog alleen, beiden, „nicht in starken Händen”.

En iets verder schrijft hij: „... eine Grossmacht an so ausgesetzter Stelle — Japan — mit Nachbarn deren wehrloser Reichtum so sehr zum Raub herausfordert, wie China, Siam und das niederländische Kolonialreich — und andren Nachbarn die bereite Hände nach solchen Raube ausstrecken, darf sich mit einer negativen Finanzpolitik doch nur ein vorübergehendes Ausspannen gönnen im Vertrauen auf die noch vorhandene Ueberlegenheit „seines Menschenmaterials und die Gunst seiner Lage....”

En nogmaals moet ik terugkomen op de kwestie van het „hinken op twee gedachten”. Een leger en een vloot, wie toch zal dat betalen? Hiertusschen *moet* gekozen worden, daar is geen ontkomen aan. Naast een sterke vloot — en die van de S. C. is er een van minimumsterkte — is geen geld beschikbaar voor een leger, hoe men de cijfers ook groepeert. En ook het omgekeerde is waar.

Tegenover den resoluten tegenstander, die de Japanner op het oorlogspad was en hoogstwaarschijnlijk nog is, moeten onze beperkte krachten geconcentreerd worden. En in geen geval is versnippering over leger *en* vloot veroorloofd. Een

¹⁾ Koku is de hoeveelheid rijst, die een persoon gemiddeld per jaar verbruikt.

²⁾ Zie ook HAUSHOFER, blz. 347.

leger of een vloot „van beteekenis” moet ons streven zijn.

En de voorstanders van een leger zij er dan nogmaals op gewezen, dat de werving in Europa verloopt — kwantitatief en kwalitatief — voorts dat een Indisch milicien met 8½ maand diensttijd onmogelijk met een Japansch infanterist op één lijn gesteld kan worden en . . . óók niet het onwikkelde inlandsche element, aangenomen al, dat men den bruinen H. B. S.-er als *soldaat* krijgt tusschen zijn, maatschappelijk zooveel minderwaardiger, broeders. Een *sterk* leger in Indië is alleen te verkrijgen, indien het inlandsche element er krachtig en georganiseerd in vertegenwoordigd is. Dat element moet dus eerst gelijkwaardig worden gemaakt aan het Europeesche. En dan, dan moet het willen strijden tegen een Aziatische mogendheid, mogelijk voor het behoud van *onze* leiding.

En hoe ver we op den weg van die gelijkwaardigheid gevorderd zijn, dat kunnen velen uwer beter beoordeelen dan ik. Voorloopig nog houd *ik* het ook daarom op de vloot.

Waar ik het dus geheel *oneens* ben met de laatste alinea op blz. 94 van de brochure van den Heer DE GREVE, luidende (gedeeltelijk): „. . . . Toch zal in tegenstelling met de resultaten van de voorstellen der S. C. (bij gelijke kosten ongeveer) bereikt kunnen worden, dat niet alleen in vele gevallen de *geheele* Archipel door de *vloot* zal kunnen worden beschermd, maar ook in de andere gevallen onder normale omstandigheden de *landmacht* een in bezit nemen van *Java* en van *een groot deel van Sumatra* zal kunnen beletten” en zelfs vermeen dat wij in afzienbaren tijd onmogelijk een „landmacht” kunnen hebben in staat om Java alléén te verdedigen — dienen we naar de plannen der S. C. terug te keeren, plannen, — men moge het er niet in alle opzichten mede eens zijn — die ontegenzeggelijk beoogen „concentratie van onze beperkte krachten”; plannen, die in waarde gestegen zijn, sinds DE GREVE de aandacht vestigde op de strategische beteekenis van een afgesloten straat Soenda, waarin de oorlogshaven. En mijn bezwaren tegen de vlootvoorstellen der S. C. zijn dan ook alleen:

1. dat de vloot *te langzaam* gebouwd wordt;
2. dat onze schepen, stuk voor stuk, het niet kunnen opnemen, met vertrouwen, tegen de nieuwste schepen, stuk voor stuk, van den tegenstander;
3. dat er te klein „klein materieel” bij is;
4. dat geen „luchtvaartdienst”¹⁾ werd georganiseerd, niet-tegenstaande toch *Japan* zoo ijverig in de weer is een dergelijken dienst in het leven te roepen.

Opmerken moet ik hierbij echter — wat punt 2 betreft — dat de S. C. moeilijk heeft kunnen vermoeden, dat zoo spoedig een zoo geweldige sprong in kaliber zou worden gedaan in de zware batterij.

Maar, dat alles is nog te verhelpen en moet verholpen worden, willen we — op militair gebied — iets „kunnen” in den Archipel.

Want nogmaals, het beeld, dat DE GREVE ons schildert van het „doen” van den tegenstander, blz. 43, kan niet juist zijn. Om dat in te zien neme men een kaart van *O. Azië* en geve daarop aan, de opstelling van „de macht DE GREVE” bij het ontvangen van het bericht, dat de vloot van den tegenstander — de moderne schepen — bewesten *N. Borneo* nadert en veronderstelle voorts dat achtereenvolgens de berichten binnen komen:

Natoena is bezet; Straat *Malakka* is afgesloten; *Banka*, *Biliton*, *Karimata* zijn bezet en de tusschenliggende straten afgesloten; te *Palembang* zijn troepen aan wal gebracht; bij *Kalapang* (door een wegennet verbonden met *Begantoengan*) zijn de vijandelijke schepen ijverig in de weer. En inmiddels is ook bericht: een transportvloot, begeleid door oorlogschepen is in de *Molukken* gesignaleerd.

Voor Europeesche toestanden komt dit ongeveer overeen met het vraagstuk: in N.-West *Frankrijk* staan 24 bataljons, de oorlogshaven *Dover* wordt slechts zwak beschermd aan de landzijde; van den vijand is bekend, dat hij troepen aan wal brengt in de *Washbay* (Engeland); een transportvloot

1) Zie *Mil. Wochenblatt* en ook *Nauticus* 1913, „Stand und Ausichten der Marineluftfahrt”.

is gezien in de *Zwarte Zee* later in de *Adriatische Zee*. Hoe komen we uit dit dilemma?

En bij de oplossing er van moogt u het „terrein” op het continent zoo gunstig voor uw plannen maken als u verkiest; grenzen zijn vervallen. Het terrein tusschen *Londen* en de *Washbay* is voor het grootste — noordelijke — deel „indisch”, vóór Venetië moet een eiland (Bali) aangenomen worden.

Een oplossing van dat vraagstuk zie ik gaarne tegemoet.

Conclusiën.

M. H. Ik ben tot het einde van mijn taak genaderd en hoop er in geslaagd te zijn, zonder vooroordeel, allen aan 't woord te hebben gelaten — zie ook de bijlagen — die, voor zoover mij bekend, in zake het „Rapport der S. C.” hunne meening in het openbaar te kennen gaven.

Stellen we nu naast elkaar de meeningen:

1. van de S. C.,

die een *vloot* belasten wil met de verdediging van den Archipel naar buiten en die daarbij het *leger* een secundaire rol wil laten vervullen (plaatselijke verdediging) een vloot, desnoods ten koste van het leger — om financiëele overwegingen;

2. van den Heer DE GREVE,

die een „zoo sterk mogelijk” *leger* en dito *vloot* wenscht; het leger — 24 bataljons — waarmede hij *Java* en zelfs *Zuid-Sumatra* vermeent te kunnen verdedigen; de *vloot* — zwakker echter dan die der S. C. — voor de gevallen, dat het meesterschap ter zee te bevechten zou zijn;

3. van den Heer BARETTA,

die een *leger* wenscht als de Heer DE GREVE (echter vermeent de hulp ter bevolking *niet* te kunnen ontberen) en een *vloot* om de „neutraliteit te handhaven” en tevens om den vijand ernstige verliezen te kunnen toebrengen;

dan blijkt, waar „schepen” te koop zijn en waar het veldleger, dat we thans bezitten, niet sterk genoeg is, zelfs om *West-Java* alléén te verdedigen tegen een B. V., terwijl het tot het uiterste versterkte veldleger (het leger DE GREVE)

daaraan slechts weinig „kracht” toevoegt en we ten slotte nog allermint verzekerd zijn van den steun der bevolking bij de verdediging — dan blijkt dat de *S. C.* ongetwijfeld het meest rationeële beginsel voorstaat — concentratie van onze zoo beperkte kracht op de *vloot*.

En het voorstel DE GREVE geeft ons de *minste* waarborgen, omdat hij twee wenschen tegelijk uit, waaraan hij verwachtingen knoopt die met geen mogelijkheid te vervullen zijn met onze beperkte middelen bij de bestaande machtsverhoudingen.

En herinneren we ons nu den toestand in *Oost-Azië*.

In onze onmiddellijke nabijheid de militair machtigste staat aan den *Stillen Oceaan*, waarvan de bevolking — die jaarlijks toeneemt met $\frac{1}{2}$ millioen zielen — op den duur niet meer te voeden zal zijn met de rijstproductie van den eigen bodem, vermeerderd met die van *Korea* en *Formosa*, zoodat uitgezien *moet* worden naar een bodem, die het ontbrekende „hoofdvoedsel” kan verschaffen;

in onze handen een bodem, uitermate geschikt voor rijstproductie; handen echter die men, *allerwege en terecht*, „weerloos” noemt bij de bestaande machtsverhoudingen in de buurt;

ten slotte, in den *Archipel* een bevolking, waarvan de Heer VAN KOL — enkele dagen geleden in de Eerste Kamer der S.-G. — getuigde „dat zij *allerwege* bezig is te ontwaken, dat de evolutie sneller gaat dan ooit kon worden vermoed, en dat, met forsche hand aan de moreele, intellectueele en economische verheffing van den inlander *moet* worden gewerkt.”

„Het vraagstuk van de armoede van den Javaan bestaat nog altijd”, riep hij uit, en „nog steeds wordt er, in naam van ons gezag, schrikbarend veel onrecht bedreven”.

Daarnaast echter ook hoopvoller taal: „Als ons gezag de S.-I. beweging in goede banen weet te leiden, zal het Gouvernement er de vruchten van plukken, want de Sarikat-Islam treedt zelf krachtig op in het belang van orde en veiligheid.”

En hij vermeende voorts, dat het zaak was „in het *buitenland*, met name in *China* en *Japan*, betere begrippen omtrent

ons koloniaal beleid te verspreiden." In *Japan* — zoo zeide hij — is men over 't algemeen van oordeel, dat wij te veel koloniën hebben en daar bestaat dan ook een strooming welke ons den kolonialen last van de schouders zou willen nemen. En met nadruk wees hij er voorts op, dat wij boven alles verplicht zijn onze koloniale politiek te doen dragen door een sociaal-etisch beginsel.

Zoo juist m. i. is de taak van een Koloniale Mogendheid geschetst door den Duitschen M. van Kolonien, DERNBERG met de woorden „Unsre Aufgabe ist die Nutzbarmachung des Bodens, seiner Flora und Fauna, vor allem der Menschen zu Gunsten der kolonisierenden Nation; und diese ist dafür zu der Gegengabe ihrer höheren Kultur, ihrer sittlichen Begriffe, ihrer besseren Methoden verpflichtet". En waar het eerste gedeelte hiervan, zoo geruimen tijd, ijverig werd betracht, zichtbaar ten bate van zoo velen onzer, daar is thans het oogenblik gekomen het tweede gedeelte van die taak, met gelijken ijver, ter hand te nemen — wat veel, zeer veel geld zal vragen.

Anderzijds eischt onze eer en niet minder het belang van den inlander, dat wij ons in die taak niet laten vervangen en zeker niet door een Aziatische mogendheid, die — hij moge dan in *Korea* schoone resultaten bereiken met zijn „schoonmaak" — Zuidwaarts kijkt naar een „Herrenstellung" zooals HAUSHOFER dat noemt.

En noodig is het dan voor de ontwikkeling van land en volk, dat orde en rust er gehandhaafd blijven, zoodat vermoedelijk geen tegenspraak zal uitlokken de *stelling*:

„Vóór alles heeft Indië noodig een *landmacht* om de inwendige rust en orde te kunnen handhaven." En tot vervulling van deze taak moet het leger ten allen tijde in staat zijn, waarmede zijn minimumsterkte een „grens" gegeven is.

Een 2e *stelling*:

„onmisbaar is een *zeemacht* tot *handhaving* der *neutraliteit*," zal vermoedelijk reeds op tegenstand stuiten, vooral omdat een dergelijke macht — met den aanleve van dien — reeds aanzienlijke financieele offers eischt. Want, omdat de waar-

schijnlijkheid zoo groot is dat de neutraliteit geschonden wordt op het grensgebied, behoort de zeemacht daar te kunnen beschikken over „beschermden” inrichtingen — *steunpunten* — vanwaar uit zij haar taak *kàn* vervullen. En die steunpunten zouden dan moeten zijn:

op *Poeloeh Weh*—Sabang;

in of bij de *Natoena-groep*;

in of bij de *Halmaheira-groep* en

op een der kleine Soenda-eilanden.

Op of nabij *Java* dient dan nog een *basis* te zijn.

Met *minder* verweermiddelen kunnen we echter niet volstaan, willen we *den oorlog* zoolang mogelijk vermijden.

Aangetekend wordt hierbij nog, dat de landmacht óók in staat moet zijn de inrichtingen ten behoeve der marine te beschermen, terwijl omgekeerd de *zeemacht*, waar mogelijk, de *landmacht* steun verleent.

Hoe sterk — in getallen — land- en zeemacht hiervoor zouden moeten zijn is, uit den aard der zaak, moeilijk door mij aan te geven. Waar echter de vorige „Minister van Oorlog” — die uit den aard zijner laatste betrekking in Indië met den algemeenen toestand dáár, ongetwijfeld beter bekend kon zijn dan iemand onzer — en de tegenwoordige „Chef van den Generalen Staf” geen bezwaar hadden tegen aanzienlijke vermindering van het I. veldleger, zelfs niet bij een „rechtstreekschen aanval” op den Archipel, daar mag worden aangenomen, dat — tot handhaving der inwendige rust en orde, en tot bescherming der inrichtingen ten behoeve der Marine — het I. leger eenvoudiger van samenstelling kan zijn dan nu het geval is. En de invoering van de militie — en reserveplicht verdient dan ook ernstige overweging om rust en orde te kunnen handhaven ter plaatse — in den geest als door de Engelschen wordt gedaan in Honkong en Shanghai o.a. — als het *beroepsleger* elders in den Archipel noodig is.

Een *beslist* voorstel zou echter een nader onderzoek vereischen.

En wat de *Zeemacht* betreft „het schip der S. C.” kan ons

slechts *onvoldoende* waarborgen geven dat de onzijdigheid geëerbiedigd zal worden; o. m. is zijn zware batterij niet voldoende krachtig om den tegenstander het noodige ontzag in te boezemen, waarvoor de bijlage ten bewijze moge worden aangevoerd.

Stond dat schip nu op stapel, dan zouden we er wel tevreden mede moeten zijn en „onbesproken” zou ik het hebben gelaten. Nu dat echter niet het geval is, moet er — indien een vloot gebouwd wordt voor Indië een krachtiger schip aangeschaft worden, een schip, dat *kan*.

Degenen, die vermeenen, dat een *rechtstreekschen aanval* op den Archipel tot de „mogelijkheden” behoort en nog meer zij, die dit tot de „waarschijnlijkheden” rekenen, kunnen en mogen ook niet tevreden zijn met „de vloot der S. C.” Méér kracht moeten we dan kunnen ontwikkelen en een scheepsmacht moet dan beschikbaar zijn die beletten kan een „veroveringsleger” naar den Archipel over te voeren. Want, *kán* dat leger overgebracht worden dan zal ons bezit ziender oogen afbrokkelen, en een grens is dan niet te trekken. De kern — *Java* — gaat dan ook onherroepelijk verloren, als de bevolking niet met hart en ziel, georganiseerd en onder onze leiding, aan de verdediging deelneemt.

In hoeverre de financiën zullen gedoogen een vloot te bouwen, geschikt om een invasieleger te weren, kan ik, als leek op dat gebied en waar zoo tegenstrijdige meeningen daaromtrent verkondigd worden (zie de bijlagen o.a.) moeilijk beoordeelen.

Hoe dit echter ook zij, *neutraliteit te kunnen handhaven* is al de minste eisch waaraan onze verweermiddelen moeten voldoen om te kunnen blijven buiten conflicten, die in O. Azië toch zeer zeker niet uitgesloten kunnen heeten.

Want, al is het gelukt — sinds de teruggave der koloniën — om „zonder middelen feitelijk” naar buiten en met „onvoldoende middelen dikwijls” naar binnen ons gezag over en in den Archipel te handhaven, sinds 10 jaren is de toestand in Azië buitengewoon veranderd terwijl nog niet te overzien is wanneer die toestand geconsolideerd zal zijn.

Eén ding is echter zeker — de „rustige rust” is voorbij.

En bij komende conflicten de neutraliteit te „zullen” en dus te „kunnen” handhaven — dat zijn we verplicht. Noodig zijn daarvoor „volwaardige schepen”, groote zoowel als kleine — de geschiedenis der Fransche „jeune école” bewijst dat voldoende — ook voor ons, hoe beperkt onze middelen dan ook zijn mogen.

Wat onder „volwaardige schepen” te verstaan is, zegt NAUTICUS 1913 in zijn „Vorwort”: „... der im Aufsatz über die deutsche Kriegsmarine erörterte Uebergang zum 38 c.M. Geschütz zeigen, dasz man auch in Deutschland fest entschlossen ist, stets vollwertige Schiffe zu bauen.”

En dat vermoedelijk in verband met de overtuiging neergelegd in het „Schluszwort” van de „Politische Umschau”: „Wohin wir in der Welt blicken, ob auf den Balkan, nach China, oder sonstwohin, überall sehen wir, *nur der Starke hat Recht*. Das sittliche Recht eines Volkes mag noch so gut sein, es wird zum Unrecht, wenn die Kraft mangelt, es geltend zu machen”. Niet voldoende is het den vrede te *willen* bewaren, men moet hem ook *kunnen* bewaren. *Lybie, Turkye, Mongolie* en *Mantsjoerije* zeggen ons genoeg. Het *recht van den sterkste* „dieses Recht (HAUSHOFER) hat Japan in der südlichen, Russland in der nördlichen Teil” van Mantsjoerije — „kein andres.”

Nog wil ik uw aandacht vragen voor het slot der beschouwingen van NAUTICUS over „Die fremden Kriegsmarinen”: „Seemacht ist der Zug der Zeit, System die Parole”. En „systeem” noemt het, wanneer bij een eskader van 4 slag-schepen beschikt wordt over — aan vechtschepen — 1 slagkruiser, 4 kleine kruisers, 16 torpedoboot-vernielers en 7—8 onderzeërs wat ook de Amerikaansche marine schijnt te willen betrachten.

En deze macht schijnt mij te zijn het „minimum” dat wij op den duur zullen behoeven, ook „de slagkruiser” die voor de verkenningsvaartuigen is, wat het slagschip is voor de vloot „der Rückgrat” (NAUTICUS).

Moeten we ons beperken om financiëele redenen, dan dient bezuinigd te worden op de *kwantiteit*. nimmer echter op de

kwaliteit. De kwaliteit moet zijn en altijd blijven: het beste wat er te krijgen is, zoowel in groot als in klein materieel" Van *weinig* „volwaardig materieel" is nog succes te verwachten; niet volwaardig materieel" doet herinneren aan Tsushima.

Noodig is het voorts, dat de plannen tot verdediging van den Archipel tot spoedige uitvoering komen en zaak zou het dan zijn binnen enkele jaren — 1/I 1917 — de beschikking te hebben over:

2 slagschepen — type Malaya — het schip, dat de Maleische Staten op Malakka het moederland aanboden; en

2 stuks van elk der soorten „zeegaand klein materieel" benevens 1 mijnenlegger.

En gebouwd zouden deze vaartuigen dan moeten worden op verschillende werven om zekerheid te verkrijgen omtrent „het beste wat er te verkrijgen is" . . . voor den verderen aanbouw, die 1/I 1920 beschikbaar zou moeten zijn — zie de bijlage.

Dan zouden we over 6 jaren uiterlijk een zeemacht ter beschikking hebben, waarmede rekening gehouden moet worden door iedere macht die den „Status quo" in O. Azië zou willen verbreken, een zeemacht die de meening van MIRABEAU zou kunnen bevestigen: *jamais neutralité n'a été violée étant forte*". En tot dien tijd, blijft de mogelijkheid bestaan dat er aan toegevoegd moeten worden de woorden: „*ni respectée étant faible*".

Wenschen we meer te bereiken, n.l.: „beletten dat een landingsleger in den Archipel gebracht wordt", dan is zeer zeker een eskader noodig van 8 „Capital ships" met toebehooren — blz. 176 — die „gelijktijdig en tijdig" den vijand kunnen ontmoeten. Maar deze wensch zal vermoedelijk, voorloopig nog tot de vrome wenschen blijven behooren.

Echter kunnen we m. i. met een eskader van 4 *absoluut* moderne schepen met bijbehorend, zeegaand „klein materieel" en het noodige voor plaatselijke verdediging, benevens een landmacht, geschikt voor de secundaire taak — gerust d naaste toekomst afwachten. En meerdere aanbouw zal ook daarom niet zoo gemakkelijk zijn, omdat het materieel toch

ook voortdurend vernieuwd moet worden, zoowel wegens ouderdom als met het oog op de steeds voortschrijdende techniek, die in oorlogswerktuigen zoowel *boven* als *onder* water nog menige verrassing zou kunnen brengen, van invloed op het „soort” schepen dat *wij* behoeven.

En spoedig zouden dan nog de vraagstukken opgelost moeten zijn :

- 1e. de reorganisatie van het I. leger ;
- 2e. de keuze van de basis en van de steunpunten der vloot ;
- 3e. op welke wijze is de bevolking van Java dienstbaar te maken aan de verdediging tegen den B. V.

Zoals ik U reeds mededeelde heb ik slechts een deel behandeld van de uitgebreide stof, die het „Rapport der S. C.” bevat, naar ik echter vermeen „de principieele kwestie”, want we dienen toch eerst een opinie te hebben over „de grondslagen der verdediging”, alvorens de geldkwestie ter sprake kan worden gebracht — de zoo moeilijk oplosbare, waar allerwege nog zooveel noodig is. Ik wijs b.v. — om bij honk te blijven — op de defensie van het moederland, die ook nog niet is, wat zij zijn moest. En reeds hoorde ik stemmen, die beweren, dat geen schepen voor Indië mochten worden gegeven zoolang niet de defensie van Nederland „af” is. Want zeiden zij : „Indië valt met het moederland.”

Ongetwijfeld is dit laatste juist, maar Indië kan ook vallen zonder het moederland en de vraag is dan „welke kans is groter.”

Moeilijk is dat natuurlijk uit te maken, althans ik kan het niet. Een feit is alleen dat de laatste jaren veel gedaan is om te voorkomen, dat conflicten in W.-Europa met de wapenen beslecht zouden worden. En of bij conflicten in den *Stillen Oceaan* denzelfden weg zal worden gevolgd, staaf nog te bezien.

Hoe dat echter ook zij, volledig tot afweer geschikte middelen in het *moederland* kunnen de *koloniën* nimmer redden, zelfs kunnen zij niets bijdragen tot handhaving van de neutraliteit in den Archipel.

En dat dienen we toch te kunnen, zou ik vermeenen.

Wie dat betalen zal of moet, ik weet het niet. Maar waar de laatste dagen juist ook in de 1e Kamer der St. G. verkondigd werd, dat de defensie van Indië verbeterd *moet* worden, heb ik, als leek op dat gebied, alle hoop dat de „middelen” te vinden zijn. En, mocht de leus ingang vinden dat het moederland geen bijdragen in geld mag geven voor de defensie van Indië zoolang hier te lande nog zooveel te wenschen blijft op defensiegebied dan komt het me voor dat Indië desnoods moet „leenen” om de middelen te kunnen aanschaffen die noodig zijn — *in elk geval* — tot handhaving der neutraliteit. Ook liet ik onbesproken het vraagstuk der „bemanning” van de vloot, waarover ik hiër alleen wil zeggen, dat de door de S. C. voorgestelde regeling mij voorkomt, voor 't oogenblik, de eenig mogelijke te zijn.

M. H. Spoedig vermoedelijk zal eene beslissing genomen worden over de „beginselen” neergelegd in het „Rapport der S. C.” Waar ik zoozeer met die „beginselen” sympathiseer *de vloot de verdediger van onze rechten naar buiten*, hoop ik, dat ze aanvaard zullen worden. Maar, mocht dat niet het geval zijn, dat dan tenminste geen twijfel meer worde gelaten omtrent hetgeen we beslist „willen” in den Archipel en voorts dat de middelen, die er dan beschikbaar worden gesteld, voldoende mogen zijn om het gestelde doel te kunnen bereiken, zoowel te land als ter zee. En welk aandeel daarin dan ook gegeven moge worden aan het *Indische leger* zelfs indien het de reuzentaak op de schouders wordt gelegd „de kern” te behouden tegen den zoo geduchten tegenstander, mijn overtuiging is — en ik vermeen te mogen besluiten die van velen in den lande en zeer zeker ook die der S. C. — „met eere zal dat leger zijn plicht vervullen, zooals het immer deed.”

De VOORZITTER: Mijne Heeren! Ik ben voorzeker de tolk van U allen, wanneer ik den Kolonel VAN DEN BELT hartelijk dank betuig, dat hij op zich heeft willen nemen hedenavond het voor ons zoo gewichtige vraagstuk hier in te leiden. Het is een vraagstuk, dat allen bezig houdt, vooral ons militairen,

maar niet minder de burgers, de ingezetenen van Nederland en Indië beide. Het is bekend, dat Nederland zijne positie in de Statenrij voornamelijk dankt aan het bezit van zijne koloniën, daar het zonder die koloniën slechts een kleine staat zoude zijn. Te hopen is het dus, dat men, wegens het belang van Nederland en de koloniën samen, zich zal inspannen om zich het groote, belangrijke koloniaal bezit te kunnen blijven verzekeren.

De omstandigheden zijn, vergeleken met vroeger, zeer gewijzigd. De middelen tot aanval zijn vergroot. Het verkeer is buitengewoon toegenomen; dat moet beveiligd worden en vandaar het belang van de verzekering van de steunpunten o.a. Daarmede moet ter dege rekening gehouden worden bij de bepaling van onze strijdmacht, de vloot zoowel als het leger; de veranderde tijdsomstandigheden dwingen er toe. Evenals in Nederland zelf groote sommen worden uitgegeven tot uitbreiding van industrie, handel, havenwerken, spoorwegen en wat dies meer zij, zullen dergelijke sommen ook beschikbaar moeten worden gesteld voor onze koloniën, die door hare cultures, mijnbouw en scheepvaart voor Nederland zulk eene groote bron zijn van inkomsten, vooral in de toekomst.

Het is te begrijpen, dat het vraagstuk omtrent de bescherming van onze belangen in de Aziatische koloniën zeer moeilijk is op te lossen. De Kolonel VAN DEN BELT heeft ons eenige meeningen daaromtrent medegedeeld en ook de zijne daaraan toegevoegd. Bekend mag der vergadering worden verondersteld, dat die meeningen zeer uiteen loopen. Het beste bewijs daarvan is de bij mij ingekomen aanmelding van negen personen voor het debat, te weten: de Heeren VAN DER WEYDEN, DE VRIES, WESTERVELD, MERENS, VAN GINKEL, DE FREMERY, BARETTA, QUANT en KERN.

Wanneer al die Heeren door mij in de gelegenheid werden gesteld hedenavond het woord te voeren, dan geloof ik, dat wij morgenochtend hier nog vergaderd zouden zijn. Ik moet daarom eenige leiding aan het debat trachten te geven en wil dit doen door vooreerst de vraag te stellen, of onder de opgegeven debaters ook Heeren zijn, die instemmen met

hetgeen door den Kolonel VAN DEN BELT is gezegd. Zouden allen hem willen steunen? Zijn alle Heeren tegenstanders?

Eenige stemmen: Niet bepaald.

De VOORZITTER: Ik stel die vraag, omdat ik gaarne nog hedenavond het woord zou willen geven aan minstens één voor- en aan één tegenstander en, met het oog op den tijd, in overleg met het Bestuur wenschte voor te stellen het verder debat op een anderen avond voort te zetten. Niet gaarne zou ik évenwel de vergadering zien uiteen gaan, zonder dat één der Heeren van de Marine hier aan het woord is geweest.

Is geen der Heeren voorstander of gedeeltelijk voorstander?

De heer QUANT: WESTERVELDT en ik denken ongeveer hetzelfde over de voorstellen.

De VOORZITTER: Ik zal dan den knoop maar doorhakken en geef allereerst het woord aan onze gasten, genoodigden en zee-officieren.

Wie wil zich opgeven? De Heer WESTERVELDT? Mag ik den Heer WESTERVELDT dan uitnoodigen?

De Heer VAN DEN BELT: Mijnheer de Voorzitter! Ik heb vergeten uit de Bijlagen te laten zien een kaartje dat ik nog gaarne zou laten zien voor de Heer WESTERVELDT aan het woord komt. (Dit geschiedt.)

De VOORZITTER: Ik geef thans het woord aan den Heer WESTERVELDT.

De Heer WESTERVELD: Mijnheer de Voorzitter. Gaarne wil ik beginnen met u mijne erkentelijkheid te betuigen voor uwe welwillendheid mij toe te staan als gast in deze vergadering het woord te voeren.

Behoorende tot de voorstanders van de beginselen, die in het rapport van de S. C. zijn neergelegd, acht ik het n.l.

van belang enkele opvattingen der tegenstanders te kunnen bespreken.

Begrijp ik die tegenstanders goed, dan redeneeren zij aldus: zoolang wij geen vloot kunnen betalen, die sterk genoeg is om in den archipel meester ter zee te zijn en te blijven tegenover elken vijand, dien wij daar kunnen verwachten, zóólang is het beter ons te bepalen tot de verdediging van één eiland, n.l. Java, of hoogstens van twee eilanden (Java en Sumatra) en die verdediging in hoofdzaak toe te vertrouwen aan het leger. De vloot is dan alleen noodig voor de handhaving der neutraliteit en behoeft daarvoor h. i. niet zoo sterk te zijn als de S. C. aangeeft.

Naar mijne meening moet men, om zich een goed denkbeeld te kunnen vormen van een verdedigingsstelsel voor Indië, allereerst de vraag beantwoorden, van welken aard de gevaren zijn, die onze koloniën in Oost-Azië op het oogenblik bedreigen. En dan meen ik, dat men het geheele Oost-Aziatische vraagstuk onder de oogen moet zien en moet vragen met welke machtsmiddelen de strijd om het politiek en economisch overwicht in de Pacific zal worden uitgevochten en welke waarde daarbij aan het bezit onzer koloniën moet worden toegekend.

Die waarde is bijzonder groot. Immers wanneer het aan eenige mogendheid, bijv. aan Japan, mocht gelukken om zich van ons Indië meester te maken, niet om er een débouché te vinden voor zijne overbevolking, maar om in onze plaats de groote voordeelen te plukken, die aan den bezitter ten deel vallen, dan zou — om bij Japan te blijven — dit land er financieel oneindig veel beter voor staan dan thans. Als bezitter van die koloniën zou Japan in staat zijn het langgewenschte overwicht in de Pacific te krijgen en te houden. Zulks wordt — zooals de inleider reeds opmerkte — in Japan hoe langer hoe meer ingezien en daarin ligt voor onze koloniën ongetwijfeld een groot gevaar.

Aan den anderen kant ligt hierin echter in zooverre eene geruststelling omdat wel kan worden aangenomen dat het politiek en economisch overwicht in een gebied als de Pacific voorloopig moet steunen op een vloot. Dit wordt be-

grepen, zoowel in Amerika als in Australië en in Nieuw Zeeland; daarin ligt de oorzaak van de groote financieele opofferingen, die vooral Australië zich voor de vloot getroost. Men voelt daar, dat zonder vloot op den duur de Oost-Aziaten, en daarvan allereerst de Japanners, niet te weren zijn en men weet zeer goed dat het toelaten van Japanners gelijk staat met het toelaten van Japan.

Wat voor Australië geldt, geldt om de zelfde redenen ook voor ons; want ook wij kunnen onze rechten niet beter verdedigen dan door het bezit van een vloot, omdat alleen een vloot in staat is om een aanrander van die rechten te treffen in datgene, waarmede zijn positie in de Pacific staat of valt. En het ligt voor de hand, dat het volstrekt niet noodig is daarvoor onze vloot zóó sterk te maken, dat zij de vloten der mededingers naar het meesterschap in de Pacific evenaart of overtreft.

Als de klap, die wij die vloten kunnen geven, maar zóó hard kan aankomen, dat zij voor eenigen tijd hun overwicht kwijt zijn, dan staan wij om mee te beginnen al sterk genoeg; dãn is een betrouwbare basis gevormd voor een logisch verdedigingsstelsel van een zoo uitgestrekt gebied als Indië.

En nu meent men in marinekringen, dat de door de S. C. voorgestelde vlootsterkte vrijwel aan dien eisch voldoet, mits men haar — evenals de S. C. doet — als het *uiterste minimum* ¹⁾ beschouwt.

Natuurlijk is er voor het in Indië benoodigde leger evenzoo een minimum grens, die te zamen met die voor de vloot het minimum aangeeft van hetgeen feitelijk voor de verdediging van Indië noodig is.

Op de redeneering der tegenstanders van de beginselen der S. C. heb ik nu dit tegen, dat zij, uitgaande van de veronderstelling dat bovenbedoeld minimum niet kan worden betaald. *eerst* zorgen voor het leger, dat de volle maat

¹⁾ Als men niet te veel op één kaart wil zetten, is een aantal van 4 schepen vrijwel het minimum, dat als kern eener vloot gewicht in de schaal kan leggen.

moet krijgen, terwijl de vloot het maar met de rest moet doen.

Ik voor mij vind dit de zaak op haar kop zetten, omdat aldus wordt uit het oog verloren, dat de vloot het hoofdelement, het leger een neven-element voor de verdediging van een eilandenrijk vormt. En ik kan mij dan ook veel beter vereenigen met de opvatting der S. C., die zegt: als er geen geld beschikbaar is voor hetgeen wij feitelijk noodig vinden, bezuinig dan allereerst op het leger. ¹⁾

Wat het zwaarst is, moet het zwaarst wegeen en een eilandenrijk kan nu eenmaal niet verdedigd worden, althans niet op den langen duur, met een leger, hoe sterk dit ook moge zijn.

Wordt de voornaamste kracht gelegd in de partieele beveiliging van één enkel groot eiland — want veel verder brengt men het vooreerst toch niet — dan zijn wij onze buitenbezittingen vermoedelijk heel spoedig kwijt. En dat verlies beteekent (men denke bijv. aan de groote baten der Staatsexploitatie van de tinmijnen op Bangka) al dadelijk zooveel, dat de economische toestand van Java zal achteruitgaan. Let men bovendien op de wijze, waarop een mogendheid als Japan optreedt in Korea en Mandchoerije, dan zal men begrijpen hoeveel nadeel het verlies onzer buitenbezittingen in zeer korten tijd zal berokkenen aan het daar geplaatste kapitaal en aan onzen handel en scheepvaart, een nadeel dat zich uit den aard der zaak hier te lande duchtig zal doen voelen.

De groote tegenstelling in de gevolgen eener overheersching volgens westersche en eene volgens oostersche begrippen wordt en is nog te vaak over het hoofd gezien.

Nu is beweerd, dat Nederland zich nog onder de koloniale mogendheden van beteekenis mag rekenen, als het alleen Java bezit. Maar men mag zich toch wel eens afvragen of de economische beteekenis van Java zoo groot zal blijven als de buitenbezittingen aan een andere mogendheid toe

¹⁾ Aangezien de minimum noodig geachte vlootsterkte verband houdt zoowel met *machtsverhoudingen* als met *machtsontwikkeling*, is zij tevens een minimum sterkte voor behoorlijke handhaving der neutraliteit.

behooren, als allerlei monopolien verdwenen zijn, als de vreemde vlag waait van de koopvaardijstoomers, die het verkeer in den Archipel bezorgen.

Ik voor mij ben van het tegendeel overtuigd en ik hecht geen absolute waarde aan cijfers, die aan statistieken van in- en uitvoer zijn ontleend. Ik geloof bovendien dat de verdediging van Java zelf veel moeilijker zal zijn, wanneer een andere mogendheid er reeds in tijd van vrede met haar leger en vloot om zoo te zeggen boven op kan gaan zitten. Een blokkade van Java's uitvoerhavens wordt dan — tenzij *wij* tòch een krachtige vloot bezitten — veel gemakkelijker dan thans. En wanneer de verdediging van Java steunt op een leger en men blokkeert die havens bijv. in den tijd der verscheping van suiker, dan is het al heel gauw met Java's welvaart gedaan zonder dat dit leger er iets tegen heeft kunnen doen.

Op grond van dit alles betreur ik het, dat zoovelen blind schijnen te zijn voor de groote preventieve kracht, die er van een behoorlijke vloot voor de beveiliging van Indië zal uitgaan en dat zij, vasthoudende aan het bestaande verdedigingsstelsel voor Indië, er het verlies van de buitenbezittingen voor over hebben om Java partieel tegen een betrekkelijk geringe macht te kunnen verdedigen. Ik meen te hebben aangetoond dat die vloot daarvoor ons niet behoeft te verzekeren het absolute meesterschap ter zee, doch dat men haar zoo sterk moet maken, dat zij — evenals de Duitse vloot in West-Europa — in Oost-Azie een factor van betekenis wordt.

Maar nog meer betreur ik het dat anderen, door het stellen van eischen, die buitengewoon zwaar zijn voor een kolonie, die nog in opkomst is, de waarde aan de voorstellen der S. C. trachten te ontnemen.

De VOORZITTER: Het woord is aan den Heer DE VRIES.

De Heer DE VRIES: Mijnheer de Voorzitter! Naar aanleiding van de bestudeering van het Rapport der S. C.-1912 heb ik mij voorbereid om — ook naar aanleiding van

de hier gehouden voordracht van den Heer VAN DEN BELT — een viertal hoofdpunten te bespreken, t.w.:

1°. het hoogst nadeelige voor den Staat der Nederlanden verbonden aan eenig bondgenootschap, met wien ook;

2°. de noodzakelijkheid van een goede regeling van het zoogenaamde beheer van de vloot; hierbij te behandelen de kwestie van het personeel der vloot in Nederl.-Indië;

3°. de samenstelling van de vloot in Nederl.-Indië; en

4°. de verdeling van de Marine-uitgaven tusschen de Nederlandsche en de Indische begrotingen.

De geachte inleider heeft enkele hoofdpunten uitgeschakeld en niet besproken; maar men kan dat eigenlijk bezwaarlijk doen, omdat er tusschen de verschillende punten is samenhang.

Die rede zou eenigen tijd vereischen; ik zal nu, gevolg gevende aan het verzoek het geheel zooveel mogelijk comprimeeren, ten einde den gestelden tijd van een kwartier zoo min mogelijk te overschrijden.¹⁾

1. Het is, Mijnheer de Voorzitter, een gewoon verschijnsel dat in tijden van onrust en beroering, zooals wij nu in de laatste paar jaren hebben medegemaakt, — er zich van enkelen een zekere zenuwachtigheid meester maakt, — een zenuwachtigheid, die zich weldra in grootere kringen verspreidt. Het groote publiek krijgt een gevoel van onrust, van onveiligheid. En als gevolg daarvan ziet men uit naar middelen, die bevrediging zouden kunnen verschaffen.

Een der eerste verschijnselen is dan wel, dat er over gesproken wordt om steun te gaan zoeken bij een sterkere mogendheid; en men kan er over hooren spreken op soms zeer luchthartige wijze.

Want — mag er gevraagd worden — heeft men er zich wel eens rekenschap van gegeven, wat dat zeggen wil voor onzen Staat?

Dat wil niet meer of minder zeggen, dan dat er gebroken wordt, finaal gebroken wordt met de tot dusver door

¹⁾ Daar het de bedoeling is van het Bestuur der Vereeniging om een grondige discussie te bevorderen, is in dit verslag wat uitvoerig uitgewerkt, hetgeen in het kort is gezegd.

Nederland gevolgde politiek op het gebied van Buitenlandsche Zaken.

Dat wil niet meer of minder zeggen, dan dat wij met één slag prijs geven de prachtige en tevens krachtige stelling, die onze Staat nu in internationaal opzicht inneemt.

En dat in een tijd, nu Nederland zich, ook door het toedoen van alle groote mogendheden, meer en meer ontwikkelt tot het centrum van de internationale rechtspraak en de arbitrage-beweging.

En juist hierdoor komt Nederland in een exceptioneel sterke positie tegenover andere volken.

Door het aangaan van een bondgenootschap wordt Nederland onvermijdelijk gecompromitteerd in de oogen van andere mogendheden.

En wat is de effectieve waarde van zulk een bondgenootschap?

Oppervlakkig beschouwd moet het voor een zwakkere van zeer veel waarde zijn, als een sterkere zich verbindt om in de uren van gevaar den zwakkere te steunen. Maar wij weten het immers allen — de geschiedenis leert het op zoo menige bladzijde — dat tractaten en verdragen, zelfs gesloten met de heiligste beloften, maar een zeer, zeer betrekkelijke waarde hebben.

Een bondgenootschap van een zwakkere met een sterke mogendheid is *niet* in het voordeel, maar in het *nadeel* van den zwakkere.

Immers, als er op het oogenblik, dat de hulp van den sterkere noodig zou zijn, een conflict is tusschen de eigen belangen van dien sterkere en de eischen van het bondgenootschap — dan valt er niet aan te twifelen of de eigen belangen zullen predomineeren; en de zwakkere zal van zijn bondgenoot de hulp niet ontvangen, waarop hij had meenen te mogen rekenen.

En het zal den vijand dikwijls zeer gemakkelijk vallen om het bovenbedoelde conflict bij den sterkeren bondgenoot in het leven te roepen.

Op grond van het zoeven vermelde moet worden geconcludeerd, dat het belang van den Staat der Nederlanden

eischt dat geen duimbreed wordt afgeweken van den weg, tot dusver inzake de verhouding tot andere mogendheden ingeslagen. Nederland zij dezelfde tegenover *alle* natiën, en als het daarbij blijft volgen een zoo ruim mogelijke handelspolitiek, dan zal zijn stelling — ook in Oost-Azie — krachtig zijn.

Dit punt heb ik als eerste punt voorop willen stellen, omdat in geschriften van Marinezijde en ook in het Rapport der S. C.-1912 die kwestie van een bondgenootschap telkens om den hoek komt kijken.

Het wordt dan aldus uitgedrukt: dat de vloot in den Indischen Archipel zoodanig moet zijn samengesteld, dat zij zal zijn een waardevolle aanvulling voor een eventueelen bondgenoot.

Implicite schijnt men daarmede toe te geven dat de vloot, die dan tevens wordt voorgesteld, an und für sich niet veel beteekent; maar dat zij pas beteekenis krijgt als zij wordt toegevoegd aan de vloot van een bondgenoot.

Terloops wil ik even memoreeren, dat het voor een bondgenoot zonder twijfel ook van groote waarde zal zijn als hij in den Indischen Archipel komende, daar onzerzijds een groote hoeveelheid up to date torpedomaterieel met krachtige, groote torpedokruisers aantreft — materieel dat hij over den oceaan komende, minder gemakkelijk kan meevoeren. Op dit punt ga ik nu niet verder in.

In dat telkens en telkens voorop schuiven van de hulp van een eventueelen bondgenoot ligt ongetwijfeld een eerste stap op den verkeerden weg. Ik meen daartegen te moeten waarschuwen en in overweging te moeten geven om dat punt uit de beschouwingen over de inrichting onzer verdediging beslist weg te laten.

Het zal behooren tot de taak der Regeering om te zorgen, dat onze Staat in goede verstandhouding blijft met die mogendheden, die in Oost-Azië dezelfde belangen hebben als wij. Maar men ga daartoe geen afspraken maken o bondgenootschappen sluiten.

En als het met hun eigen belangen overeenkomt, dan zullen zij ons eventueel helpen, ongeacht of onze verdedigings-

middelen in Oost-Azië goed of slecht zullen zijn ingericht. Ik voeg hieraan in één adem toe: dat wij *aan ons zelf* verplicht zijn, dat die middelen *goed* zijn ingericht.

2. Beter dan het zoeken naar steun bij anderen — een steun, die in de uren des gevaars misschien toch niet aanwezig zal zijn — beter dan dat is het om te trachten de verdedigingsmiddelen in Nederlandsch-Indië zoo goed mogelijk te verbeteren. Dat is het doel geweest van het werk der S. C. 1912, dat hedenavond het onderwerp van behandeling uitmaakt.

In het rapport is veel goeds op te merken; maar Mijnheer de Voorzitter, er zijn ook aanzienlijke fouten in.

De S. C. had de opdracht om in den ruimsten zin onder de oogen te zien de inrichting van de verdediging van Nederlandsch-Indië, zoo te land als ter zee.

Uit een mededeeling in de Memorie van Antwoord betreffende de Marinebegroting voor het jaar 1913 wisten wij het reeds en uit het in Juli j.l. gepubliceerde Rapport blijkt het nu: daartoe heeft de S. C. zich niet bepaald — niet kunnen bepalen.

Zij heeft in hare beschouwingen ook opgenomen het Maritieme gedeelte van de verdediging van Nederland proper — het Moederland; anders gezegd: het Rijk in Europa. Natuurlijk moest zij er dat wel in opnemen. Maar nu is het jammer, dat de S. C., toch reeds een schrede op dien weg van afwijking gezet hebbende, nog niet één schrede verder is gegaan, en ook de Landmacht van het Rijk in Europa in hare beschouwingen heeft opgenomen.

Dan toch zou men een beschouwing gekregen hebben over de *gansche defensie* van den Staat der Nederlanden; dan had men een overzicht gehad over het geheel; en dan had de S. C. misschien een der fouten niet gemaakt, die nu in haar Rapport is aan te wijzen.

In de rede door mij gehouden in het Indisch Genootschap op 7 November 1911 heb ik meer uitvoerig uiteengezet, dat de tegenwoordige geleerden op het gebied van Nederl. Staatsrecht (en de Marine-officieren zullen zich dat herinneren uit

de rede door VAN EIJNSINGA gehouden in Febr. 1909 in de Marinevereeniging) aannemen, dat de Staat der Nederlanden bestaat uit 4 deelen:

het Rijk in Europa (Moederland),
Nederlandsch-Indië,
Suriname en
Curaçao.

Lagen nu die deelen bijeen, dan zou de regeling van een eventueële verdediging betrekkelijk eenvoudig zijn. Nu is dit niet het geval. Ten einde de beschikbare krachten en middelen niet te versnipperen, kan aan een intensieve verdediging van Suriname en Curaçao niet gedacht worden.

Blijft dus over: de regeling van de verdediging van de twee belangrijkste gedeelten: Nederland (het Rijk in Europa) en Nederlandsch-Indië.

Zooals de toestand vroeger was in Oost-Azië behoefde men van de verdediging van Nederl. Indië niet veel werk te maken. De bekende redeneering was: richt de verdediging van het Rijk in Europa zoo sterk mogelijk in, want zonder Indië kan Nederland nog blijven bestaan; maar zonder Nederland is een Nederlandsch-Indië onbestaanbaar. De gangbare uitdrukking luidde: dat de sleutels van Indië lagen achter de Nieuwe Hollandsche waterlinie.

Nu nog worden wel stemmen in die richting vernomen; maar vrij algemeen — en de S. C. neemt natuurlijk ook dat standpunt in — wordt nu aangenomen: dat het noodig is ook Nederl. Indië van krachtige verdedigingsmiddelen te voorzien.

Is nu van den Staat der Nederlanden te verwachten agressieve politiek tegen een of ander volk?

Daaraan valt niet te denken.

De Staat wil alleen zoo krachtig mogelijk handhaven het bezit hier in Europa, als het bezit in Nederl. Indië.

Met die middelen of een gedeelte van die middelen zal de Staat, als de omstandigheden het toelaten, ook optreden tot handhaving van het bezit in Suriname en Curaçao; en tegenover die volkeren (men denke aan Zuid-Amerikaansche Staten, enz.) waartegen opgetreden moet worden.

Maar *hoofdzaak* is — en dit moet in het oog worden gehouden, dat de Staat moet hebben de middelen:

- 1e. om Nederland zoo krachtig mogelijk te verdedigen; die verdediging ook zoo actief mogelijk te voeren; en
- 2e. om Nederlandsch-Indië zoo krachtig mogelijk te verdedigen; ook die verdediging zoo actief mogelijk.

Met die middelen, zoo noodig aangevuld door enkele andere, moet tevens gewaakt worden tegen pogingen om de neutraliteit te schenden.

Wat zal nu het normale geval zijn, waarop gerekend moet worden?

Dit: dat het in tijd van beroering en van oorlog niet mogelijk zal zijn om het eene deel te verzwakken om het andere deel te helpen. Dat was wél mogelijk in het exceptioneele geval tijdens den Russisch—Japanschen oorlog; en als een dergelijk geval zich weer voordoet, dan zal wel weer steun verleend worden van het eene deel aan het andere.

Maar het *normale* geval, waarop gerekend moet worden, is anders. Immers, hoezeer wij ons ook zullen inspannen om de verdedigingsmiddelen te vermeederen — die middelen zullen nog altijd van bescheiden aard zijn vergeleken bij de reusachtige middelen van de mogendheden. En met het oog op alle eventualiteiten zal men het niet mogen onderstaan om die middelen, in tijden van beroering, hier te verminderen, om daarginds meer steun te geven; of daarginds in Nederlandsch-Indië te verminderen om hier meer steun te geven.

Tegen deze redeneering is, naar het mij voorkomt, niet veel in te brengen.

Wat volgt nu uit die redeneering?

Dat de inrichting van de verdediging van den Staat der Nederlanden niet is 1 object; maar dat zij omvat 2 objecten:

1. de krachtige inrichting der verdediging van Nederland;
2. de krachtige inrichting der verdediging van Nederl.-Indië.

Nu doet men principiëel verkeerd om die twee belangrijke zaken, die zoo zeer, elk voor zich, een afgerond geheel vormen, door elkaar heen te willen regelen.

De bedoeling is om nu te komen tot een zoo goed moge-

lijke regeling. Wanneer men die twee zaken door elkaar blijft regelen — dan komt men *nooit* tot een *goede* regeling.

Mijnheer de Voorzitter! Een principiëel bezwaar tegen het Rapport der S. C. is, dat de S. C. dit beginsel niet heeft ingezien.

Als ik nu let op het Nederl. en het Nederl.-Ind. Staatsrecht; op de positie van een Gouverneur-Generaal in ons Staatsrecht, en andere omstandigheden (in het Ind. Genootschap gaf ik dit uitvoeriger) dan kan niet anders geconcludeerd worden dan:

dat de inrichting van de verdediging van Nederland moet komen onder de verantwoordelijkheid van de Ministers van Oorlog en Marine (c. q. Minister van Landsverdediging); en

dat de inrichting van de verdediging van Nederl.-Indië moet komen onder de verantwoordelijkheid van den Minister van Koloniën ¹⁾.

Nu heeft het mij verbaasd en leed gedaan dat de S. C. op blz. 63 van haar Rapport het voorstelt alsof dit zou voeren tot een „koloniale” Marine.

Ik begrijp het niet goed, dat de S. C., dat nog heeft kunnen neerschrijven na het vele, dat over dit punt vroeger gezegd en geschreven is.

De Minister van Koloniën is niet minder dan de Minister van Marine een lid der *Staatsregeering*. Daar hij tevens is de verantwoordelijke persoon voor de Indische begrooting, wordt, door hem verantwoordelijk te stellen voor de Marine in Indië, juist de zaak gebracht in één hand.

Neen, de Marine in Indië onder verantwoordelijkheid van den Minister van Koloniën (en de Gouverneur-Generaal en de deskundige adviseurs aldaar) blijft een deel der *Staats-Marine*.

Tot welke zelfstandigheid de kolonie zich ook zal ontwikkelen — steeds kan gezorgd worden, dat de *Staatsregeering* den noodigen invloed behoudt op de regeling van dit Staatsbelang — de verdediging van Nederl.-Indië.

De geheele passage op blz. 63 van het Rapport der S. C.

¹⁾ Eene vergelijking met andere landen gaat, door de geheel andere toestanden, niet op (zie mijn rede Indisch Genootschap).

1912 berust op een, voor mij onverklaarbaar, misverstand.

En nu schrijft de Commissie, dat „op dien grond” — dat is dus op grond van een misverstand — „zou het reeds geen aanbeveling verdienen tot oprichting eener afzonderlijke koloniale vloot over te gaan”! En dan volgen de bezwaren ontleend aan de personeelkwestie — waarover aanstonds een woordje.

Tot welke zonderlingheden (om geen scherper woord te gebruiken) de S. C. 1912 komt, nu zij ook de Marine in Nederl.-Indië wil laten onder verantwoordelijkheid van den Minister van Marine, blijkt op blz. 69 van haar Rapport.

Er zal dan komen een Vlootwet voor den aanbouw der schepen enz. en de regeling der betaling door de Nederlandsche en de Indische kassen.

Maar dan blijft er in Nederl.-Indië nog heel wat te doen, wat niet in de Vlootwet is opgenomen. De Minister van Marine zal in den loop der jaren het een en ander noodig achten; maar dan moet hij tot zijn ambtgenoot van Koloniën gaan om te vragen de daarvoor noodige uitgaven te brengen op de Indische begrooting. Nu heeft de S. C. wel begrepen, dat het toch te ver zou zijn gegaan om dien Staatsman dan ook maar te verplichten die uitgaven op de Indische begrooting te brengen. Bij den Minister van Koloniën kunnen daartegen werkelijk gegronde bezwaren bestaan. In 4 regeltjes wordt dan door de S. C. gezegd: dat de Minister van Koloniën dan zal hebben het recht van veto!

Nu moet men er zich tot even indenken wat dit wil zeggen. De Minister van Marine acht enkele maatregelen in Indië noodig; maar de Minister van Koloniën, gebruik makende van zijn bevoegdheid antwoordt: „ik kan onmogelijk dit jaar de gelden op de Indische begrooting brengen.” Natuurlijk moet daarop het antwoord van den Minister van Marine luiden: „dan ben ik ook niet meer verantwoordelijk voor den toestand der verdedigingsmiddelen in Indië”!

De verantwoordelijkheid dus geheel verdwenen; want door zijn weigering gaat de verantwoordelijkheid voor de geheele inrichting der verdediging niet over op den Minister van Koloniën.

Ik meen hiermede duidelijk te hebben aangetoond tot

welke zonderlinge gevolgen de regeling der S. C. leidt ¹⁾, ja, moest leiden.

En ik herhaal mijn stelling: dat bij een dusdanige regeling de zaak nooit behoorlijk *kan* worden geregeld.

Het is inderdaad *een zeer groote fout* in het Rapport der S. C.

Maar, zegt de S. C., de regeling is niet anders te maken met het oog op het *personeel*.

(Met het oog op het *materieel* erkent de S. C. de splitsing: zij geeft een voorstel voor het materieel voor Nederl.-Indië en een voorstel voor het materieel voor de verdediging van het Rijk in Europa.)

Op blz. 63 drukt de Commissie dit aldus uit:

„Daaruit” (dat is: uit de instelling van een Koninklijke „Marine voor Nederlandsch-Indië) „vloeit als noodzakelijk „vereischte voort, dat het personeel benoodigd voor een koloniale vloot” (ik zal in het vervolg deze niet juiste, en zeker minder aangename uitdrukking vervangen door de juiste: de Koninklijke Marine voor Nederlandsch-Indië) „steeds te „verkrijgen zal zijn en nu doet zich juist de onmogelijkheid „om vooralsnog het personeel voltallig te krijgen en te houden „als een onoverkomelijk bezwaar voor.”

Met deze woorden leidt de S. C. het zoo zeer belangrijke personeel-vraagstuk in; en nu wil ik de vergadering de verzekering geven dat het alleen zelfs minstens een ganschen avond zou kosten om dit belangrijke punt in zijn vollen omvang, afdoende te behandelen.

Daaraan valt dus nu niet te denken en moet ik mij bepalen tot enkele opmerkingen.

Bij de bespreking is het goed om eerst te spreken over het officierspersoneel en daarna over het mindere personeel.

a. Het officierspersoneel. Men beweert — en met deze woorden heb ik niet het oog op de S. C. 1912, want die zwijgt grootendeels

¹⁾ In vroegere publicaties is opgemerkt: och ja, er moet zoo dikwijls overleg plaats hebben tusschen Ministers, bijv. tusschen Ministers van Binnenlandsche Zaken en Waterstaat, en van Waterstaat met Justitie enz. Daartegen nu in het kort dit: dat het dan toch niet gaat om zulke belangrijke zaken als de verdediging van den Staat.

over dit gedeelte van het personeel -- dat het niet mogelijk zal zijn om dit personeel voor een afzonderlijke Koninklijke Marine voor Nederl.-Indië te bekomen en voltallig te houden. En men wijst dan op de moeilijkheid om voldoende intellectueele krachten voor den dienst in Indië te verkrijgen. Hierover dit. De oorzaken van dit verschijnsel zijn velerlei. Niet het minst komt de schuld neer op hen, die gemeend hebben de studeerenden (voor dokter, ingenieur, rechterlijk ambtenaar, enz.) te moeten waarschuwen voor den Indischen dienst, dit doende door te geven de meest zwarte voorstellingen. Daartegen moet met klem worden opgekomen — ook in het belang van vele jongelieden zelf. En nu reeds is succes merkbaar. Het aantal jongelieden, dat zich te Delft heeft opgegeven voor opleiding en latere benoeming bij den Indischen dienst, overtreft verre het aantal beschikbare plaatsen. Daarenboven: de lust om te worden opgeleid en benoemd tot officier bij het Nederl.-Indisch leger (het spijt mij, dat de S. C. nog herhaaldelijk spreekt van het „koloniale leger”) is zeker nog niet verdwenen.

Er valt dan ook niet aan te twijfelen of men zal — als men de positie behoorlijk regelt, ook wat betaling betreft — steeds kunnen krijgen: het aantal benoodigde zee-officieren voor den Indischen dienst.

Men zie toch ook niet over het hoofd, dat de Indische dienst voor de zee-officieren dan, heel wat aangener zal zijn dan de dienst der zee-officieren nu in Indië.

Uitvoerig is dit uiteengezet in het Rapport der S. C. 1906 de voorgaande Staatscommissie, waarnaar ik verder verwijst.

Nog 2 opmerkingen.

De eerste is, dat de S. C.-1912 op blz. 64 interpreteert de reden, die in het Rapport-1906 is aangegeven voor de samensmelting der kwaliteiten, op eene wijze, die van dien maatregel een onjuisten indruk zou kunnen wekken.

Daarbij zat bezuiniging op benoodigde personeel-krachten niet voor.

Ik heb er meermalen op gewezen, dat het voorstel-1906 is opgenomen in een Bijlage als een *proeve* van organisatie. Toont men aan dat de tegenwoordige kwaliteiten moeten

worden gehandhaafd — dan ga ik daarmee accoord. Maar voor dat meerdere officierspersoneel zal men ook ongetwijfeld de noodige krachten kunnen bekomen.

De tweede opmerking betreft het punt, dat men het doet voorkomen, alsof de S. C.-1906 er toch wel zelf aan getwijfeld zou hebben of het benodigde officierspersoneel voor de Koninklijke Marine voor Nederl. Indië zou zijn te verkrijgen. En dan verwijst men er naar dat die Commissie aangeeft om in tijdelijk tekort te voorzien door detachering van officierspersoneel van de Koninklijke Marine voor Nederland.

Daartegenover dit. Daarbij heeft men geheel over het hoofd gezien in welk verband dit in het Rapport-1906 is geschreven. Het ziet n.l. op het overgangstijdperk.

Als besloten wordt tot de oprichting van de Koninklijke Marine voor Nederl. Indië dan is het materieel aanwezig; maar het personeel is niet geheel aanwezig; dat kan ten minste het geval zijn. Aan officieren der Kon. Marine zal gelegenheid worden gegeven om bij den Indischen dienst over te gaan. Melden zich nu van de aanwezige officieren te weinig kandidaten aan dan, — heeft de Commissie-1906 geredeneerd — is dat niet erg. Bij de Marine in Nederland blijven dan te veel officieren; die zijn allen in dienst getreden met de wetenschap, dat zij eenige jaren in Indië hadden te dienen. De Staat is dus gerechtigd om ze te detacheren naar Indië, waarschijnlijk onder gunstiger bepalingen dan tot dusver. Dus: in den eersten tijd is het personeel op de vloot in Indië zeker voltallig te houden. Door de opleiding van officieren voor de Kon. Marine voor Ned. Indië krachtig ter hand te nemen, zullen die detacheringen weldra verdwijnen. Daaraan is door de S. C.-1906 nooit getwijfeld.

b. Het mindere personeel. Met betrekking tot dit punt heeft men weer onderscheid te maken tusschen: het Europeesch personeel en het Inlandsch personeel.

Met dit laatste zij begonnen. Het gedeelte in het Rapport heb ik met belangstelling gelezen. Maar dan rijst toch de vraag: heeft de S. C.-1912 er zich wel voldoende rekenschap van

gegeven welke enorme ontwikkeling voor alle lagen der Inlandsche bevolking aanstaande is?

Het zal waar zijn, dat de ervaring bij de Marine tot dusver opgedaan met Inlanders misschien niet gunstig is. Maar wat had men tot voor kort geleden ook voor elementen onder die Inlanders? En gaat het aan om zich op die ervaring nu te beroepen? Het is aan geen twijfel onderhevig — want de Regeering zoowel hier als in Indië zal zeker haar plicht doen, wat betreft de bevordering van de ontwikkeling van Indië — dat binnenkort uit die reusachtig groote bevolking daarginds ook zeer geschikte elementen zullen zijn te recruteeren voor de Marine. En zeker veel meer, dan men nu nog slechts schoorvoetend durft aannemen.

Op blz. 51 treffen wij aan een zeer merkwaardige uitlating, die wel nu naar voren gebracht mag worden.

Daar wordt een aanhaling afgedrukt uit een brief van den voorgaanden vlootvoogd (Vice-Admiraal HOEKWATER) van 2 Januari 1912 — dus zeer recent; en de S. C. verklaart nadrukkelijk dat zij in hoofdzaak het met die meening van den vlootvoogd eens is.

Die aanhaling begint: „dat de inlanders, willen zij tot hun „recht komen en tot zelfstandig handelen in staat zijn, „zooveel mogelijk gescheiden moeten worden gehouden van „de Hollandsche schepelingen. De Europeesche matroos ziet „op den inlander — al is deze hooger in rang — neer en „nu mag al bepaald worden, dat de inlander op dezelfde „wijze beschouwd en behandeld moet worden als de Euro- „peaan; de practijk is, dat dit toch niet geschiedt”.

Voor deze ruitelrijke verklaring moeten wij dankbaar zijn. Het bevestigt hetgeen dezerzijds wel altijd is gedacht: het Europeesch personeel kent den Inlander nog niet en kan er niet mee omgaan. Dat is ook niet te verwonderen; maar het verwijt behoeft niet zwaar te treffen. Hoeveel jaren — tientallen van jaren — heeft het geduurd, voordat de Indische ambtenaren en de Indische officieren den Inlander hebben leeren kennen en waardeeren. Voor hen, die — zooals het Europeesch Marinepersoneel — slechts van tijd tot tijd een paar jaren in Indië komen, is dat ook niet te vergen.

Waar nu in de toekomst (en liefst zoo spoedig mogelijk) veel meer gebruik zal worden gemaakt van Inlanders op de vloot in Nederl.-Indië, daar is het noodzakelijk dat ook het Europeesch personeel op de vloot in Nederl.-Indië geheel daarmede vertrouwd is. Naar mijn meening is hier een krachtig argument gegeven om te komen tot afzonderlijk personeel voor de vloot in Nederl.-Indië — tot een Koninklijke Marine voor Nederlandsch-Indië.

Door meer gebruik te maken van Inlandsch personeel — laat ik zeggen: van meer ontwikkeld Inlandsch personeel — wordt de behoefte aan Europeesch personeel minder.

Nu wordt beweerd — en de S. C. beroept zich op de wervingscijfers voor het Nederl.-Ind. Leger — dat men dat personeel niet zal kunnen bekomen. Maar bij het lezen van die passage op blz. 65 is bij mij de vraag gerezen: stelt de S. C. zich den nieuwen toestand wel goed voor?

Het Marinepersoneel zal in een der groote zeeplaatsen in garnizoen komen. Daar zijn vele lagere geëmployeerden; maar dit daargelaten: het personeel zal onder elkaar reeds een groote maatschappij vormen. Dat personeel verkeert dus in veel en veel gunstiger toestand dan het Europeesch personeel bij het Nederl.-Ind. Leger in menige garnizoensplaats.

Als men de positie van het Europeesch personeel goed regelt en niet van te voren reeds de somberste voorstellingen aangaande den werkkring in Indië gaat geven — dan valt er niet aan te twifelen of men kan de betrekkelijk geringe hoeveelheid Europeesch personeel voor een Marine in Nederl.-Indië bekomen; en men behoeft dan niet tot zulk een nieuwigheid te komen als de instelling van een zeemilitie.

Nu het geheel — het Inlandsch en het Europeesch personeel samenvattend is er voor mij iets zonderlings in het voorstel van de S. C. ad de instelling van een zeemilitie. Hier in Europa heeft men een kleine bevolking; voor het leger heeft men — gelet op de krachten rondom ons — manschappen te weinig. En nu gaat men van het contingent nog manschappen afnemen, plaatst die in een zeemilitie, ten einde te kunnen helpen Indië, waar men beschikt over een reusachtig groote bevolking, waaronder zeer zeker vele

elementen, die voor den Marinedienst kunnen worden opgeleid.

Ik meen dan ook, dat het zeer zeker nog een open vraag is of dat voorstel betreffende de instelling eener zeemilitie wel aanbeveling verdient.

Maar nu moet ik — betreffende dit onderdeel — nog een punt ten slotte rescontreeren. Zal — zoo zal men vragen — als het Inlanders-element zoo sterk wordt op de vloot, de saamhoorigheid met Nederland daaronder niet lijden?

Daarvoor behoeft naar mijn meening, niet de minste vrees gekoesterd te worden. Als onze Regeering met kracht de goede maatregelen neemt, die nu algemeen noodig worden geacht, dan zal de bevolking zich heel spoedig meer en meer ontwikkelen. En de meest ontwikkelden — die steeds de leiding zullen nemen — zullen zich dan wel afvragen of het niet beter is onder onze vlag verder te varen, dan onder een andere vlag. En al zal Indië zich ook verder ontwikkelen in de richting van zelfbestuur — zooals VAN EYSINGA dat duidelijk heeft gemaakt — voor een zelfstandig Indië is zeker in geen tientallen van jaren plaats. Nu heeft de Heer VAN DEN BELT wel gesproken over een gevoel tusschen de Oost-Aziaten onderling. Ik wil er hem op wijzen, dat tusschen Chineezen en Inlanders dat gevoel zeker niet bestaat.

3. Ik kom nu tot het punt, dat het groote publiek het meeste intresseert: de verdediging van Nederlandsch-Indië en de samenstelling van de vloot.

Het betoog van de S. C. en de stelling waartoe zij op blz. 25 komt: „De verdediging van Nederl.-Indië tegen een buitenlandschen vijand — de bescherming der onzijdigheid daaronder begrepen — behoort in hoofdzaak door de Zee-macht te geschieden”, — onderschrijf ik ten volle. De S. C. is m. i. zeer goed geslaagd in het redigeeren van die stelling.

Er is dus noodig: een vloot; pas in de 2e plaats een leger. Alvorens nu te geven voorstellen ad de samenstelling van de vloot, heeft de S. C. zeer terecht eerst gegeven *de taak*, die de vloot in Nederl.-Indië heeft te vervullen. Dat heeft zij naar mijn meening, ook zeer goed uitgedrukt op blz. 32:

„Zooals uit het voorgaande reeds zal zijn gebleken, omvat „die taak in Indië *in de eerste plaats*:

„Het tegengaan van een rechtstreekschen aanval op onze „koloniën, alsmede het handhaven van de onzijdigheid in „den geheelen Archipel bij een oorlog tusschen andere staten”.

Juist.

En nu heb ik voorts op meerdere plaatsen in het rapport: reeds op blz. 17, blz. 22 en 23, en blz. 39, om enkele te noemen, met genoeg gelezen, dat de S. C. er van doordrongen is, dat een aanvaller, wie ook, wil hij de actie doorzetten, zijn landingsleger niet kan aanvoeren, dan alvorens te hebben verkregen: het meesterschap ter zee. Op blz. 39 wordt het m. i. zeer juist gezegd: dat hij in geen geval aan het overbrengen van een landingsleger kan denken, voordat onze vloot onschadelijk is gemaakt.

Dit is m. i. zoo volkomen juist, dat ik mij niet kan voorstellen dat men dit met eenig recht zou kunnen bestrijden; of het zou moeten zijn op dezen grond: dat dit doel boven onze kracht gaat en men dus slechts een kern (een gedeelte) zou kunnen verdedigen.

Maar het eerstgenoemde doel gaat niet boven onze kracht.

Na dit doel vooropgezet te hebben, komt de S. C. tot de middelen om dit doel — die taak — eventueel uit te voeren.

Mijnheer de Voorzitter! Na de lezing van het schoone begin is de lezing van het gedeelte: de samenstelling van de vloot, geweest een doorlopende, groote deceptie.

De Commissie meent dat in het leven moet worden geroepen: een slagvloot. Dus een vloot, die een eventueelen aanvaller slag levert op open zee. Dat is ook het meest voor de hand liggend denkbeeld. De aanvaller en de verdediger zullen er om vechten wie zal zijn de sterkste; wie zal zijn meester ter zee.

Mijn deceptie begon toen ik las de eischen, die de S. C. nu voorstelde voor de te bouwen schepen. Op dit punt kan ik, na den Heer VAN DEN BELT, kort zijn: de bewapening van de schepen zal zijn inferieur aan die van te verwachten aanvallers. Misschien is ook de snelheid met het oog op de toekomst te gering. Men zie toch niet over het hoofd, dat als

men den eersteling gaat bouwen volgens deze eischen, men de latere bezwaarlijk anders kan bouwen. Anders handelende dan krijgt men een niet homogeen eskader. En de snelheid van een vloot is de snelheid van het minst snelvarend schip. Maar daarna werd mijn deceptie nog grooter.

Nadat het scheepstype is aangegeven, moet thans bepaald worden het aantal schepen, dat voor onze scheepsmacht in Oost-Azië benoodigd is.

„Daarbij” — zoo vervolgt de Commissie op blz. 44 — „zij „er de aandacht op gevestigd, dat geen rekening behoeft te „worden gehouden met de absolute vlootsterkte van een „natie, waarmede wij in conflict zouden kunnen komen, „aangezien het ondenkbaar is, dat de politieke constellatie „ooit zoodanige mogendheid zou toelaten het eigen land „onverdedigd te laten om haar geheele macht tegen ons „te gebruiken.”

Na te hebben aangeteekend, dat een vijand in de Indische wateren aangekomen, een vlootbasis mist (wat natuurlijk voor hem een nadeelige factor is), komt de opmerking, dat niemand met absolute zekerheid kan zeggen, wat voldoende is; en dan volgt de zin:

„Voorop stelt de S.C., dat onvermijdelijk noodzakelijk is, „dat in Indië *steeds* 4 groote schepen van het voren om- „schreven type ten volle gevechtswaardig beschikbaar zijn.”

Mijnheer de Voorzitter, zie hier hoe het cijfer 4 schepen van 21.000 ton voor het eerst in het Rapport wordt genoemd en de ganschê motiveering.

Die is ten eenenmale onvoldoende. Er zal wel niemand, zijn, die zal willen beweren dat wij voor Indië moeten bouwen een scheepsmacht absoluut even sterk als die van Japan. Dat zal niemand beweren. Maar als men zich op verdediging gaat inrichten, dan is toch niet meer dan begrijpelijk, dat men eens kijkt naar de sterkte van een te verwachten aanvaller. Ik heb hier bij mij: Taschenbuch für Kriegsflotten 1914; het is pas verschenen. Daarin vindt men ook de volledige opgave betreffende Japan. De Heer VAN DEN BELT heeft, naar ik meen, verzocht de lijst bij zijn voordracht te mogen overleggen; anders verzoek ik het

te mogen doen. Houdt men nu in het oog, dat Japan zijn vlootbouw niet zal stopzetten: dat de Commissie in haar plan van aanbouw rekent, dat de 4 schepen + 1 reserve-schip gereed zullen zijn pas in 1923 (mits in 1914 met den aanbouw van 2 schepen zou worden begonnen), dan behoeft het niet veel betoog, dat ik mij geheel aansluit in dit opzicht bij den Heer VAN DEN BELT: *dat het voorgestelde is bestlist onvoldoende.*

Mijnheer de Voorzitter, in dit geval is weer hetzelfde te constateeren, wat wij geconstateerd hebben in zoovele stukken van Marine-zijde — vooral de laatste voorstellen van Minister Wentholt leveren een schlagend voorbeeld:

dat er is disharmonie tusschen het doel, dat men zich heeft gesteld en tusschen de middelen, die men voorstelt om dat doel te bereiken.

Als men in de richting van de S. C. het doel wil bereiken door het bouwen van een slagvloot voor den Indischen Archipel, dan moet men komen met een voorstel, dat omvat:

1. meer schepen dan de S. C. voorstelt;
2. grooter schepen dan die Commissie voorstelt; en
3. veel vlugger afbouw.

Nu is het duidelijk, dat de kostenraming van een dergelijk voorstel zal bedragen tientallen millioenen meer dan de raming der S. C. Het zal natuurlijk de vraag zijn of die gelden beschikbaar kunnen worden gesteld; te meer als men daarbij in het oog houdt — zooals ik aanstonds met een enkel woord zal aantoonen — dat het Moederland daarvan het grootste gedeelte moet betalen.

Wat nu de samenstelling van de vloot betreft, — het gaat 'm niet om een paar schepen; het gaat 'm om een goed of niet goed, volledig plan.

De Heer WESTERVELD heeft zoeven dit gedeelte van het voorstel der S. C. getracht te verdedigen. Ik heb zeer scherp toegeluisterd; maar ik heb niet anders vernomen dan dit: dat naar zijn overtuiging Japan zich nog wel eens zal bedenken alvorens ons aan te vallen, als wij in den Indischen Archipel een vloot van 4 schepen van 21.000 ton (en 1 in reserve enz.) zullen hebben.

Daartegenover wil ik toch even dit opmerken.

Wat die eventueele aanval betreft: Japan heeft het niet nagelaten om het zooveel sterkere Rusland aan te tasten; maar dit daargelaten. De Heer WESTERVELD doet een beroep op zijn overtuiging. Reeds vele jaren volg ik nauwgezet de Marinebegrooting en andere Marine stukken. En nu is het mij meermalen opgevallen, dat men aan Marinezijde wel wat vlug is met het uitspreken van die woorden. Ik herinner aan de Memorie van Toelichting van Minister WENTHOLT, die de overtuiging uitsprak dat wij zouden krijgen een krachtige vloot — toen hij den aanbouw voorstelde van pantserscheepjes, die algemeen zijn veroordeeld geworden. Maar nog recenter. Ik wil hem herinneren aan den Heer RAMBONNET, den tegenwoordigen Minister van Marine, die in de Vergadering der Marine-vereeniging op 29 Februari 1912 (ik heb het gedrukt verslag hier bij mij) heeft verdedigd een vloot voor Ned. Indië bestaande uit 3 schepen type Espana, groot 15.000 ton; en hij sprak daarbij ook uit, dat die voor ons doel in alle opzichten zouden bevredigen en dat zij die krachtsontwikkeling zouden kunnen verschaffen, die wij als kleine natie in oorlogstijd noodig hebben. En nu na nog geen 2 jaren zal niemand dat meer willen verdedigen.

In dit licht der herinneringen beschouwd moet de Heer WESTERVELD het mij ten goede houden, dat ik zijn overtuiging niet kan deelen.

Met het door de Heeren DE GREVE en VAN DEN BELT geleverd betoog, waarbij het voorstel om Tandjong Priok als vlootbasis in te richten wordt bestreden — kan ik mij geheel vereenigen.

Over de kwestie betreffende de inkrimping van het Ned. Ind. Leger zal ik na het vele, dat daarover gezegd is, niet spreken. Ik geloof ook, dat men niet tot die inkrimping moet overgaan.

Maar dat is niet het hoofdpunt in dit onderdeel.

De S. C. heeft zich niet in het minst met het oog op de geldelijke gevolgen, met het Ned. Ind. Leger bezig gehouden. Het geld, dat minder vereischt zou worden voor het Leger, kan worden

aangewend tot een gedeeltelijke bestrijding van de meerdere vloot-uitgaven; de becijferde meerdere uitgaven met 20.1 Millioen werden door die becijferde 6 millioen besparing op het Ned. Ind. Leger niet onbelangrijk naar beneden gedrukt.

Welnu, Mijnheer de Voorzitter, niettegenstaande al de schoone betoogen durf ik wel voorspellen, dat er van die 6 millioen besparing *niets* komt. Ik vermeen dat men ze kan beschouwen als een bloot parapedaard. Het is algemeen bekend, dat er ook aan het Nederl. Ind. Leger nog al het een en ander ontbreekt; zoodat, al zou men iets inkrimpen, het geld zeker dubbel en dwars noodig zou zijn voor de voorziening van andere behoeften van dat leger.

4. Met dit financiëele punt ben ik gekomen aan het laatste punt, dat ik even zal bespreken: de verrekening der uitgaven over de Nederlandsche en de Indische begrootingen.

Wat moet Nederland, wat moet Indië betalen van deze Marine-uitgaven?

Nu wordt ook weer aangeteekend in het verslag der S. C., dat het niet mogelijk is om het belang, dat het Moederland er bij heeft en het belang, dat Indië er bij heeft, dat Nederl. Indië blijft een deel van den Nederlandschen Staat, op een percentage-cijfer uit te rekenen.

Dat is eensdeels wel juist. Maar er kan toch met alle recht iets worden opgemerkt. En dat is dit.

Ik erken, en velen met mij, dat Nederlandsch-Indië er belang bij heeft om te blijven deel uitmaken van den Staat der Nederlanden; maar daarneven erken ik, dat het Moederland er nog veel meer belang bij heeft, dat Nederlandsch-Indië blijft een deel van den Nederlandschen Staat.

Welnu, dan is het niet anders dan billijk, dat het Moederland betaalt *een zeer groot* deel der Marine-uitgaven; en dat Nederl. Indië betaalt de rest.

Ik ga nog verder: ik meen, dat het de eer van het Moederland te na moet zijn om het grootste deel der benodigde gelden te halen uit de Indische kas.

Het geval wordt nog lastiger nu wij zijn de voogd van Nederl. Indië. Het zou geen daad van goede voogdijschap zijn om de gelden tot zulk een bedrag te voteeren uit de kas van den pupil.

Nu is er van zekere zijde gezegd: dat is anders te vinden. Er zijn naamlooze vennootschappen, (petroleum-ondernemingen, cultuur-ondernemingen, enz.), die groote winsten maken. doordien zij in Nederlandsch-Indië werken. Zij kunnen zwaarder belast worden. En dat meerder geld kan dan gebruikt worden tot gedeeltelijke betaling van de meerdere Marine-uitgaven.

Die redeneering is slechts oppervlakkig juist. Ik meen ook, dat die genoemde ondernemingen zwaarder belast behooren te worden. Maar dat is billijk, ook al zou men de Marine-uitgaven niet verhoogen. Die meerdere belasting moet de Indische kas ten goede komen, ten einde te kunnen voorzien in de velerlei behoeften van Nederl. Indië. Maar als men nu aan den anderen kant die meerdere gelden uit de Indische kas neemt ter bestrijding van de hooge Marine-uitgaven (dat zijn Staats-uitgaven), dan begaat men weer dezelfde onbillijkheid, als waarop hier boven de aandacht is gevestigd.

Ook de behandeling van dit onderdeel is met deze korte bespreking natuurlijk niet uitgeput.

Mijn slotwoord, Mijnheer de Voorzitter, kan kort zijn.

Het is mijn vaste overtuiging, dat wij wel degelijk in staat zijn Nederlandsch-Indië voor verdediging tegen een aanvaller in te richten.

Ik wil er bij deze gelegenheid met kracht op aandringen, dat men onverwijld er toe zal overgaan om de andere maatregelen te nemen waarop de S. C. 1912 in haar belangrijk Rapport de aandacht heeft gevestigd.

Ik noem in dit verband: de verkennings-, bewakings- en berichtendienst ter zee, vermeld op blz. 26, het instellen van een kustbewakingsdienst, het voorbereiden en uitvoeren van de vernieling van spoorwegen en telegrafen, vermeld op blz. 31,

en verder alles wat betreft de zoogenaamde locale verdediging (blz. 47).

Met kracht dring ik hierop aan. Dat zijn geen kleine middelen. Die zaken hadden reeds vroeger behartigd moeten worden; het is onverantwoordelijk voor zoover men het heeft nagelaten.

En wat nu de meer actieve verdedigingsmiddelen betreft, het wil mij nog steeds voorkomen, dat men in de richting van de S. C. 1912 — de richting van een bepaalde slagvloot — die niet zal kunnen vinden.

Maar wel in de richting van zeer veel en up to date torpedomaterieel en krachtiger en grootere torpedokruisers, dan in 1906 konden worden voorgesteld.

Is er in den uitgebreiden Indischen Archipel een dergelijke vloot, dan zal het niet mogelijk zijn, voor welken krachtigen tegenstander ook, om zich in 1 of 2 dagen te verschaffen het meesterschap ter zee in die wateren.

Zijn onze maatregelen goed genomen, dan zal het een tegenstander niet dagen, maar weken, misschien maanden kosten om te verkrijgen het meesterschap ter zee.

In dien tijd kunnen anderen ter hulp zijn gesneld.

En als hij niet is meester ter zee, dan zal een aanvaller het niet onderstaan om een eenigszins beteekenend landingsleger, voor verdere actie over te voeren. Hij mag zich niet bloot stellen aan het gevaar, dat onze torpedobootflottieljes plotseling te midden van zijn transportvloot opduiken.

Een vloot aldus ingericht, is door Nederland en Nederl.-Indië zeker te betalen.

Ook de S. C. stelt den bouw van torpedokruisers voor. Laat de Minister daarvoor de gelden aanvragen; ik zou ze nog krachtiger wenschen.

Niet alleen critiek heb ik willen doen hooren.

Met den meesten aandrang dring ik aan, dat er een begin worde gemaakt in de zooeven aangegeven richting.

De tijd dringt.

Er *moet* worden begonnen in het belang van Nederland en in het belang van Nederlandsch-Indië.

De VOORZITTER: Mag ik thans den Heer VAN DER WEIJDEN uitnoodigen?

De Heer VAN DER WEIJDEN: Mijnheer de Voorzitter! Mijne Heeren! Mogen wij eenerzijds het Bestuur dezer Vereeniging dankbaar zijn voor het openstellen van de gelegenheid tot eene gedachtenwisseling over het voor de geheele Nederlandsche Natie zoo hoogst belangrijke onderwerp, de verdediging van onze Aziatische bezittingen, anderzijds betreur ik het, dat het Bestuur gemeend heeft, de bespreking van bedoeld onderwerp te moeten laten inleiden door een erkend voorstander van de beginselen, neergelegd in het Rapport der S. C. voor de verdediging van Ned. Indië en wel — naar ik vernam — omdat verscheidene stemmen *tegen* die beginselen zich reeds in het openbaar hadden doen hooren. Ik betreur dat, omdat thans aan voorstanders van andere beginselen slechts weinig tijd gelaten kan worden om hunne meening te zeggen en te verdedigen, want mijn inziens hebben *nog lang niet genoeg* krachtige stemmen het vele minder rationeele in het Rapport der S. C. aangetoond, hetgeen trouwens uit de rede van den geachten Inleider wel gebleken is, aangezien hij vrijwel uitsluitend de brochure van den Kolonel DE GREVE in beschouwing heeft kunnen nemen. En waar nu verreweg het grootste gedeelte van Spreker's voordracht gewijd is aan die beschouwingen, daar is het zeker jammer, dat de schrijver dier brochure hier niet persoonlijk aanwezig kon zijn om zich tegen de op hem gerichte aanvallen te verdedigen. Ik ben er zeker van, dat, indien Kolonel DE GREVE hier tegenwoordig had kunnen zijn, hij door het toelichten zijner bedoelingen den geachten Inleider had kunnen aantoonen, dat deze hem somwijlen verkeerd heeft begrepen, terwijl het dien bekwamen hoofdofficier niet moeilijk zou gevallen zijn, om met krachtige tegenargumenten te weerleggen hetgeen door inleider in zijne beginselen werd afgekeurd.

Waar ik nu hoogstens een kwartier tijds aan het woord mag zijn en ik mij bovendien niet in alle mogelijke opzichten met den inhoud van Kolonel DE GREVE's brochure

kan vereenigen, daar zal ik thans niet ingaan op Inleiders oordeel betreffende genoemd geschrift en mij slechts er toe bepalen om ook mijnerzijds tegen de ongewijzigde uitvoering der voorstellen van de S. C. te waarschuwen. Zooals ik zoo even reeds zeide, *niet genoeg* kan daartegen gewaarschuwd worden en wel omdat, naar mijne vaste overtuiging, met het ongewijzigd in toepassing brengen dier voorstellen Nederland zijn eigen graf zal delven.

Ik verzeker U, dat geenszins eigenbelang mij aldus doet spreken, doch mocht men hieraan twijfelen, dan wensch ik hier het oordeel weer te geven van een van Nederland's grootste mannen van den tegenwoordigen tijd, van den man, die Indië door en door kent, beter dan wie ook, beter dan de vorige Minister van Oorlog of de Chef van den Indischen Generalen Staf (aan wier zakenkennis de geachte Inleider zulk een hooge waarde toekent) of een der andere leden van de S. C., van den man, die met zijne toemelooze energie, zijn helder inzicht in bestuurszaken, zijn durf en doortastendheid de grondslagen heeft gelegd voor orde en welvaart in het geheele gebied van den Indischen Archipel, van den Generaal VAN HEUTSZ, van wien men toch zeker niet zal zeggen, dat eigenbelang hem zóó zal doen spreken. Welnu, Mijne Heeren, ik heb de meening van Generaal VAN HEUTSZ gevraagd betreffende het Rapport der S. C. en het antwoord van Z.E. luidde: *„Het is mijne vaste overtuiging, dat, bij uitvoering van de voorstellen der S. C., Nederland — hoewel echt Nederlandsch langzaam en zuinigjes — zal wegwerpen veel geld voor:*

Een vloot, die niet vechten zal — en

Een leger, dat niet vechten kan.”

„Ik ben blijde, dat mijn naam niet onder dat Staatsrapport staat.”

En aangezien des Generaals appreciatie van vloot en leger der S. C. niet verschilt van de mijne, wil ik thans trachten zeer kort die uitspraak nader toe te lichten.

Zooals de geachte Inleider heden avond zeide, wenschte de S. C. als hoofdtaak aan de vloot op te dragen: het handhaven der neutraliteit in en het tegengaan van rechstreeksche

aanvallen op den Indischen Archipel, dus het aanbinden van den strijd in open zee, zelfs met een krachtigen tegenstander op elk gewild tijdstip, *tot het voeren alzoo van een strategisch (en tactisch) offensief voor het behoud van het meesterschap ter zee.*

Maar nu vraag ik in gemoede, waar halen wij toch in 's hemelsnaam de waanwijsheid van daan om met 4, hoogstens 5 schepen — en dan nog niet eens van de krachtigste soort — *het meesterschap ter zee* te willen gaan bevechten tegen eenen vijand, die zich ten doel stelt ons onze bezittingen afhandig te maken. De naam van vloot mag aan zulk een aantal schepen niet worden toegekend; in vergelijking met de weermacht ter zee van Japan en Amerika en met de vereenigde Engelsche en Australische vloten mag dit aantal hoogstens een eskadertje genoemd worden. Voeg hier nog bij, dat eerst over 9 jaren de eerste 5 slagschepen ter beschikking zullen zijn, in welk tijdverloop onze vermoedelijke tegenstanders niet stil zullen zitten, maar zullen voortgaan met het bouwen van zware kruisers, hyperdreadnoughts en uiterst snelle jagers, zoodat over 9 jaren ons eskader nog eene aanzienlijk geringere betrekkelijke waarde zal hebben dan thans.

De geachte Inleider heeft gezegd, we moeten van den vijand niet verwachten, dat hij strategische fouten zal maken. Accoord; maar dan moeten we ook niet verwachten, dat hij in den Archipel zal verschijnen met eene vloot, die de *minderwaardige* is van ons eskader, dat hij zijne krachten zoodanig zal verdeelen, dat eenig deel zwakker is dan onze geconcentreerd gehouden krachten. Op het ter hulp snellen van de in Nederland aanwezige 4 verouderde schepen, welke eerst in 1933, dus over 20 jaren, ter beschikking zullen zijn, valt niet te rekenen. Bij een conflict met eenen Europeeschen Staat zijn ze in Nederland zelf noodig en bij eenen strijd met eene Aziatische mogendheid loopen ze toch gevaar om in 't geheel niet aan te komen, of te laat om nog aan den strijd te kunnen deelnemen.

En wat zal nu ons eskader doen als de vijandelijke vloot in den Archipel verschijnt, om den weg voor het landings-

leger te banen? Zal het zich schuilhouden voor de naderende overmacht en schuilevinkje gaan spelen? Welk nut heeft dat? Zal het de vijandelijke vloot opzoeken, dus den zee-strijd aannemen tegen overmacht en roemvol ten ondergaan? Welneen! ook dat niet, zegt de S. C., dan ontwijkt het den vijand (— als de max. snelheid onzer schepen het daartoe in staat stelt, wat hoogstwaarschijnlijk niet het geval zal zijn—) en zoekt het eene veilige schuilplaats in de vlootbasis. *Maar dan wordt die basis een vluchthaven, een tweede Santiago of Port Arthur, dan wordt onze vloot opgesloten en liggen al onze bezittingen den vijand voor het grijpen.*

Hadden we nu op *Java* een krachtig veldleger, dan zouden we nog den schoonsten smaragd van den gordel om den evenaar met vlootbasis en regeeringszetel kunnen behouden, maar... ook dat geeft ons de S. C. niet. Integendeel, zij wenscht het nu reeds te zwakke Indische leger te verminderen en durft den „verantwoordelijken bevelhebber” het vraagstuk voor te leggen, hoe met 12 bataljons Infanterie van 600 man elk, dat zijn dus nauwelijks 2 regimenten van Europeesche sterkte, het eiland *Java* (4 × zoo groot als Nederland) met de vlootbasis *Tandjong Priok*, de hulpbasis *Soerabaja*, de kustplaatsen *Semarang* en *Tjilatjap*, benevens den Regeeringszetel te verdedigen tegen een vijand, welke in staat is per echelon 20.000 à 25.000 man te doen landen. Voor de verdediging van Nederland zijn beschikbaar 24 regimenten Infanterie + landweer en landstorm, maar voor de verdediging van een 4 × grooter land acht men voldoende 2 regimenten zonder eenige reserve.

Het zou werkelijk belachelijk zijn, als de zaak niet zoo hoogst ernstig ware. Aan het boven reeds aangehaalde oordeel voegde de Generaal VAN HEUTSZ dan ook toe: „*Het leger van de S. C. is een vleugellamme troep, door zijne samenstelling tot een even roemloos einde gedoemd als het Bataafsche Fransche leger op Java in het jaar 1811.*”

Het zou mij te ver voeren, U aan de hand van het Rapport der S. C. te wijzen op tal van inkonsekwenties, op onnauwkeurigheden, op ongemotiveerde uitspraken, op eigenaardige beschouwingen op militair gebied (vooral in Hoofd-

stuk II) enz. Aangezien mij daartoe de tijd ontbreekt, zal ik slechts volstaan met de conclusie, dat naar mijne meening deskundigen bij het bestudeeren van dat Rapport geen anderen indruk kunnen krijgen dan deze: de uitvoering van *deze* voorstellen wordt een ramp, heeft bij de eerste de beste verwickeling het roemloos verlies van ons Aziatisch bezit ten gevolge, en valt Nederland terug tot een onbeteekenend Europeesch staatje.

Kan dan in den tegenwoordigen toestand worden berust? Neen! ook dat niet, verre vandaar! Die toestand is mede hoogst onbevredigend, al mogen de kansen op het behoud van *Java* wellicht iets gunstiger zijn dan bij de uitvoering der voorstellen van de S. C., waar tegenover evenwel staat, dat in 't laatste geval voor *handhaving der neutraliteit* over een beter marine-materieel beschikt kan worden dan thans.

Maar *wat dan* zal men terecht vragen!

Gij keurt den huidigen toestand niet goed en gij keurt af de voorstellen, die de vrucht zijn van studie en kennis eener commissie „samengesteld uit mannen, wier namen een waarborg zijn voor den ernst hunner studie, voor de ruimte van hun blik, voor het meesterschap over hun onderwerp.”¹⁾

Maar afbreken is gemakkelijk. Iets beters er voor in de plaats te geven behoort daarom te volgen. Verwacht echter van mij niet, dat ik U in dit korte oogenblik een uitgewerkt plan voor de verdediging van Indië zal voorleggen, dat mag en kan ik thans niet; ik zal daarom slechts volstaan met de mededeeling van de conclusie, waartoe ik na jarenlange studie als leeraar in de Landsverdediging aan de Hoogere Krijgsschool gekomen ben, n.l. deze: dat, „willen we Ned. Indië behouden, slechts één middel eenige zekerheid geeft, n.l. een krachtige weermacht.” Tot zoover ga ik dus volkomen accoord met hetgeen de geachte Inleider in den aanvang zijner rede zeide, maar ik voeg daaraan onmiddellijk toe: een weermacht bestaande uit *eene krachtige, aan hooge eischen voldoende vloot, met al hetgeen daartoe behoort, en daarnaast*

¹⁾ Zoo staat dit in de brochure „'s Lands welvaart in gevaar” van de Vereeniging Onze Vloot.

uit een sterk, goed georganiseerd, practisch bewapend en degelijk geoeffend Indisch leger, dat in samenwerking met die vloot in staat is, niet alleen Java maar Ned. Indië krachtig offensief te verdedigen.

„Maar dat is een utopie, eene absolute onmogelijkheid,” zullen velen, ja zeer velen mij toeroepen, „onze personeele en financieele krachten schieten immers daartoe te kort!”

Ook de S. C. zal vermoedelijk wel méér gewenscht hebben dan zij voorstelde, doch stelde zich met minder tevreden omdat zij meende aan financieele en personeele grenzen gebonden te zijn. Ook ik zelf was vroeger die meening toegedaan, doch ik ben thans van inzicht veranderd en tot de conclusie gekomen dat *juist dat zich beperkt achten binnen nauwe grenzen de fout is*, die de voorstellen der S. C., die van Kol. DE GREVE en van anderen aankleven. Wie het vraagstuk der verdediging van Indië tracht op te lossen en daarbij uitgaat van de stelling, we hebben maar een handjevol Nederlanders voor bemanning van de vloot en voor het leger beschikbaar, we kunnen slechts over eene bekrompen beurs beschikken, zal steeds tot de slotsom komen, dat het vraagstuk eene onoplosbare puzzle is. En wie den leeken tracht aan te toonen, dat het voorstel der S. C. wél eene voldoende oplossing geeft, strooit hun — zij het ook onbewust — rond weg gezegd zand in de oogen.

Naar mijne meening schieten voor de verdediging van onze koloniën noch onze personeele, noch onze financieele krachten te kort. De Nederlandsche Staat heeft daar ginds ongeveer 45 millioen onderdanen; met de 6 millioen Nederlanders hebben we dus eene bijna even sterke bevolking als Japan, dat 52 millioen inwoners telt. Waarom zouden *wij* dan *niet* uit deze aanzienlijke bevolking eene *even geduchte weermacht* kunnen vormen als de — volgens Inleider — krachtigste mogendheid in Oost-Azië?

Om aan de noodige bemanning voor de vloot te komen, kan des vereischt bepaald worden, dat ook Nederlandsche miliciens naar Indië gezonden kunnen worden, maar in de allereerste plaats behooren Inlanders een groot deel van de vlootbemanning uit te maken. Alle kustbewoners van den

geheelen Archipel zijn geboren zeelieden. Er bestaat m.i. volstrekt geen reden om er aan te twifelen, dat zij ook op de vloot een goed figuur zullen maken. Zij zijn intelligent genoeg en behoeven zeer zeker in menig opzicht *niet* beneden den Japanner gesteld te worden. Daarenboven kunnen wij overtuigd zijn van hun trouw; vooral de bewoners van Ambon, de Sangir- en Talaudeilanden, die voor het meerendeel den Christelijken godsdienst belijden, zijn aan ons gehecht, terwijl hun aanhankelijkheid aan ons Koninklijk Huis overbekend is.

En wat het leger betreft, men voere zoo spoedig mogelijk den dienstplicht in, zoowel onder de Europeesche als onder de Inlandsche bevolking. Geen enkel steekhoudend argument is daartegen aan te voeren, wèl pleiten talrijke motieven ervóór. Men late achterwege het gezeur, dat het *niet* kan. Laten we de zaak aanpakken en liefst zoo spoedig mogelijk, want ontkomen kunnen we er toch niet aan, ten minste wanneer we den ernstigen wensch koesteren om onze bezittingen te behouden, aangezien *zonder medewerking van de Inlandsche bevolking eene verdediging van Indië eene absolute onmogelijkheid is*. Laat het verder voor goed uit zijn met het thans weer door de S. C. nageschreven en ook weer door den Inleider hedenavond nagesproken praatje, dat de Inlanders van onzen Archipel, met uitzondering van de Amboineezen, minderwaardig zouden zijn in den strijd tegen den buitenlanschen vijand. De Javaan is kalm, flegmatisch van aard en heeft veel doodsverachting. Maar bij deze eigenschappen, die in den militair toch zeker deugden zijn, heeft hij te velde voor den vijand noodig, dat de impulsie tot handelen, dat de energie tot doorzetten van zijne aanvoeders uitgaat. Doch om die van de aanvoeders te doen uitgaan, moeten deze zich door den Javaan kunnen doen begrijpen en duidelijk verstaan. Een betere opleiding van den Europeeschen officier voor zijne taak, degelijke militaire opvoeding en oefening zullen ook den Inlandschen soldaat den gelijkwaardigen doen zijn van Amboinees, Europeaan, Amerikaan of Japanner.

En wat eindelijk onze financieele krachten aangaat, die

zijn *ruim, zelfs zeer ruim*, in ieder geval ruimer dan die van Japan, want *Indië is rijk, vruchtbaar en zonder schuldenlast*. Wordt het land doelmatig en economisch goed en krachtig bestuurd, dan valt er naar het oordeel van den zaakkundigen, vorigen Landvoogd niet aan te twifelen, dat Ned. Indië in staat is, zonder dat de ingezetenen — Europeesche zoomin als Inlandsche — te zwaar belast worden, zich de weelde van een krachtige, goed bemande vloot met al wat daarbij behoort, en van een sterk, goed georganiseerd leger te veroorlooven en *beide* te onderhouden. Indië zal zich gaarne de daarvoor noodige uitgaven getroosten om Nederlandsch te blijven. Het zal het toejuichen, als het in staat wordt gesteld om op eigen naam en voor eigen rekening eene leening te sluiten, want geene leening kan op dit oogenblik voor een meer productief werk gesloten worden dan voor het in stand blijven van het Nederlandsch gezag in den Archipel. Veel meer dan noodig is voor rente en amortisatie van die leening ligt *op en in* Insulinde's bodem.

„Maar er zaten toch financieele specialiteiten in de S. C. die becijferd hebben, welke de uiterste grenzen zijn, die aan de defensie-uitgaven gesteld moeten worden. Weten die niet beter dan iemand anders wat Indië en Nederland kunnen betalen voor onderhoud van leger en vloot?” zult U mij vragen. En ik antwoord U: Neen, die financieele specialiteiten weten dat niet, maar wel weet dat beter een man, die uit den vele schatten bergenden bodem van Insulinde weet te halen, wat eruit te halen is, die op voor de bevolking billijke wijze de Staatsinkomsten aanzienlijk weet te verhoogen, kortom *een man, die weet wat besturen is*. Zulk een man behoort aan te geven, *hoe* de gelden, benoodigd voor leger en vloot, moeten worden gevonden. Maar niet behoort zulks te geschieden door financieele specialiteiten, zooals in de S. C. zaten, dus ook niet door Mr. VAN GIJN, wien ik hier overigens gaarne hulde breng voor zijne, aan het Rapport toegevoegde, zakelijke nota, al kan ik mij met zijne conclusiën niet ver-eenigen, en wel omdat dergelijke specialiteiten tot grondslag nemen de cijfers der begrootingen en van statistieken

der laatste jaren en hetgeen daaruit in de naaste toekomst te concludereen valt. Maar *zij weten niet en kunnen ook niet weten*, welke rijkdommen zijn te verkrijgen van en te halen uit den meer dan vruchtbaren bodem van Nederlandsch-Indië.

Mijnheer de Voorzitter! Mijne Heeren! De mij gegeven tijd is verstreken. Een nadere uitwerking mijner denkbeelden is thans uitgesloten, ik gaf slechts groote lijnen. Ik liet U de stem hooren van een machtigen bondgenoot en deed zulks -- alhoewel ik overigens ongaarne op bondgenooten steun -- omdat men natuurlijk aan diens woorden meer waarde zal hechten dan aan de mijne. Ik achtte het noodig *uitsluitend in het belang van de zaak* waarom het hier gaat. Resumeerende herhaal ik, dat geene der tot nu toe uitgebrachte voorstellen voldoende waarborgen geven om ons Aziatisch bezit met eenige kans op succès te verdedigen. Een nieuw, zakelijk voorstel is noodig. Dat voorstel behoort inslechts enkele weken te worden opgemaakt; er moet dus met reuzenkracht gewerkt worden. En daarna dan geen gepraat meer, maar de hand aan den ploeg geslagen! Niet verdeeld over verscheidene jaren moet het vlootplan worden uitgewerkt, doch meerdere schepen behooren tegelijk op stapel gezet te worden. Het Indische Leger behoort door invoering van militieplicht zoo spoedig mogelijk eene algeheele reorganisatie te ondergaan. Want, Mijne Heeren, er is haast bij! 's *Lands welvaart is in gevaar!* roept de Vereeniging Onze Vloot uit! Neen, erger nog: **Nederland is in gevaar!!!**

Want Nederland loopt gevaar binnen ettelijke jaren zijne schoone en welvarende, onschatbare bezittingen te verliezen, als het niet *onverwijld, met grooten spoed*, zich krachtig wapent en sterk maakt voor de verdediging van zijne onafhankelijkheid in Azië, van Insulinde. En door het verlies van zijn Aziatisch bezit wordt het geheele volksbestaan in zijne grondvesten getroffen. Ik zou daarom het geheele Nederlandsche volk wel willen toeschreeuwen: „**Alleen een krachtige vloot en een sterk leger waarborgen het voort-**

bestaan van Indië met Nederland op den tegenwoordigen voet!"

Ik heb gezegd.

De VOORZITTER: Mag ik den Heer MERENS vragen, of hij voornemens is over de vlootbasis te spreken?

De Heer MERENS: Neen, Mijnheer de Voorzitter. Wel over de hoofdstellingen der Staatscommissie.

De VOORZITTER: Ik zou gaarne zien, dat iemand speciaal behandelde de quaestie van de haven van Tandjong Priok of de afsluiting van Straat Soenda.

De Heer MERENS: Met genoegen zal ik die zaak bespreken, als U me daar in de volgende vergadering de gelegenheid toe wilt geven.

Thans slechts een enkel woord, naar aanleiding van het gesprokene door den vorigen spreker.

Ondanks het luide en zeker niet onverdiende applaus, dat VAN DER WEIJDEN is ten deel gevallen moet ik hier een enkel woord van protest doen hooren tegen zijne meening, als zouden de officieren van het N.-I. leger niet scherp genoeg kunnen optreden tegen het Rapport der S. C. Het belang van de zaak zou met zulk een optreden zeker niet worden gediend; wat moeten leeken, volksvertegenwoordigers en publiek, denken van een kwestie, waarin beide partijen — land- en zeemacht — zoo scherp tegenover elkaar staan!

Laten we toch niet vergeten, dat het verschil in meening ter zake — van een hoog standpunt beschouwd — feitelijk niet meer is dan een detail. We zien hier hoofdzakelijk tegenover elkaar staan twee stelsels, n.l. dat van de S. C. en dat van Kolonel DE GREVE. De S. C. wil het leger besnoeien ten bate van de vloot, Kolonel DE GREVE wil die besnoeiing niet toelaten; hij vraagt echter ook niet meer geld voor het leger doch wil het met de gegeven middelen alleen reor-

ganiseeren. Het verschil gaat om f 6 miljoen 's jaars.

Ik ben het met de conclusie van de S. C. volstrekt niet eens, doch erken als haar groote verdienste, dat zij heeft aangetoond, dat Indië is te verdedigen, hetgeen totnutoe door velen werd betwijfeld.

Thans ligt Indië nagenoeg onverdedigd daar. Zoowel de S. C. als de Kolonel DE GREVE wenschen de verdediging te organiseeren; het verschil in de wijze waarop dit zal geschieden is betrekkelijk een detail. Daarom protesteer ik tegen de woorden door den vorigen spreker gebezigd.

De VOORZITTER: Het doet mij leed, dat ik het debat sluiten moet, maar ik geef U hoop op de toekomst. Het Bestuur heeft namelijk besloten nog een afzonderlijken avond beschikbaar te stellen voor de voortzetting van dit debat. Als het eenigszins kan, zal dit den 27 Februari a.s. zijn, omdat alsdan het gedrukte verslag van dezen avond wellicht zal kunnen zijn verschenen.

Gaarne zoude ik zien, dat, waar hedenavond is betoogd, dat de voorgestelde zee- en landmacht te gering is en te weinig kracht bezit om Indië te kunnen verdedigen, er dien avond personen zullen optreden, die kunnen aangeven, wat wij *bepaald noodig* hebben en wat dat zal *kosten*. Eene *sterke vloot* en een *sterk leger* te wenschen is m.i. toch een ideaal, dat nimmer te bereiken zal zijn. Er moeten dus ter zake *minimum eischen* gesteld worden. Zijn wij het daarover eens, dan moet het benodigde geld worden opgebracht in het belang van de zaak. Bij de bespreking van een en ander zal echter dienen te worden uitgegaan van het standpunt, om opbouwende critiek te leveren.

Ik hoop, dat mijn wensch vervuld zal mogen worden en dat, waar de debaters hedenavond bijna allen in het bijzonder details hebben besproken, ons alsdan een perspectief zal kunnen worden geopend voor den opbouw van het verdedigingsstelsel.

Den Heeren stemopnemers zeg ik dank voor de door hen betoonde hulp.

Verder dank ik alle Heeren, vooral die van de Marine en de Marine-Vereeniging, voor hunne opkomst en de belangstelling getoond in het verhandelde van dezen avond.

Moge in de volgende vergadering bewaarheid worden: „du choc des opinions jaillit la vérité!”

En hiermede, Mijne Heeren, sluit ik deze vergadering.

[Tusschen de bladzijden 218 en 219 zijn los ingelegd de Bijlagen I—III.]

BIJLAGE IV.

**Extract uit het „Rapport” van de Staatscommissie
voor de verdediging van N.-I.**

Zooals bekend zal zijn, werd de „commissie” ingesteld om „de inrichting van de verdediging van N.-I.” zoo te land als ter zee, van een staatkundig, technisch en financieel standpunt in beschouwing te nemen, voorstellen aan de Koningin in te dienen om die inrichting, voor zooveel noodig, te herzien en voorts, in verband met de financieele draagkracht van Nederland en van N.-I., H. M. eene billijke verdeeling voor te dragen van de kosten der vloot tusschen de Staatsbegrooting en de begrooting der Koloniën.”

Een der leden — de Heer VAN GIJN — kon zich met den inhoud van het rapport niet geheel vereenigen en zette zijn bezwaren in een afzonderlijke nota uiteen.

Het rapport bevat 3 hoofdstukken en 18 bijlagen.

Het 1e hoofdstuk bevat in een zestal bladzijden de „staatkundige” beschouwingen, waarvan de conclusiën zijn:

a. „dat moet worden vastgehouden aan eene onbevangen politiek, ook tegenover de vreemde elementen onder de ingezetenen van N.-I. en, onder meer in zake de handelspolitiek, aan het beginsel van gelijkstelling van andere Natiën met het Moederland;

b. dat, ondanks de erkenning van de onmogelijkheid om tegen elke macht bestand te zijn, de positie die N.-I. inneemt in den kring der belangenferen van Westersche en Oostersche Mogendheden in en om de Stille Zuidzee, en de daaruit voortvloeiende kansen om rechtstreeks of zijdelings in verwickelingen te worden betrokken, ons den beslisten plicht opleggen om onze weermacht te sterken. Te sterken in die mate, dat zij in staat zij om zoowel *preventief* als *effectief* aan de naast liggende gevaren krachtiger weerstand te bieden en op dien grond ook voor *bevriende* Mogendheden een gewaardeerde factor voor de handhaving van den status-quo in het Oosten zal zijn. Te sterken bovendien op zulk eene doelmatige wijze, dat zij voldoen kan aan hare taak om, naar

hare krachten, in elk deel van het gebied zich voor den strijd te kunnen opmaken en ter bescherming van de *neutraliteit* te kunnen optreden, waar die ook bedreigd wordt."

De „technische” beschouwingen in het 2e hoofdstuk vormen den hoofdschotel van het rapport.

Bij het overwegen der vraag of het noodig is *verandering* te brengen in de grondslagen van de defensie voor Indië, kwam de S. C. tot de conclusie dat het defensiestelsel van 1892 niet ongewijzigd mag blijven omdat de wijziging in de verhoudingen in en om de *Stille Zuidzee* mede brengt, dat thans de mogelijkheid niet meer mag worden voorbijgezien van een *oorlog in en om onze koloniën*, waarbij het strikt *handhaven der neutraliteit* in de B. B. als regel — krachtadig moet kunnen geschieden.

En het beschikken over een macht, die dit vermag, is daarom een der eerste voorwaarden voor het veilig bezit en behoud onzer koloniën.

Waar er voorts, over den geheelen Archipel verspreid, tal van havens, reeden en baaien gevonden worden, die „voor-deelen” bieden aan de oorlogvoerenden, is het duidelijk, dat onze macht tot bescherming onzer onzijdigheid ons geheele territoir moet bestrijken.

Waar bovendien de laatste jaren — naast *Java* — ook de B. B. naar voren traden door een krachtige uitbreiding van handel en industrie en met name *Sumatra*, waar een aanzienlijk en steeds toenemend kapitaal in een aantal bloeiende ondernemingen belegd is — waaronder een belangrijk aandeel aan Nederlandsch geld — daar is de tijd voorbij, dat de militaire verdediging van Indië in hoofdzaak tot *Java* kan worden beperkt. „In politieken zin moge dit eiland nog steeds vóóran in de lijst onzer bezittingen staan, er zijn voor onze natie te groote en gewichtige belangen gelegen buiten *Java*, om bij een conflict met een vreemde mogendheid zonder verweer te kunnen gedoogen, dat ons handelsverkeer wordt vernietigd en onze B. B. eenvoudig weg in bezit worden genomen. Niet alleen zou zoodanige inbezitneming voor Nederland het verlies van rijke bronnen van welvaart en

voor zijn staatkundig prestige een onoverkomelijken *slag* beteekenen, maar bovendien zou zij leiden tot eene economische en strategische isoleering van *Java*, waardoor ook dit eiland — hoe deugdelijk en krachtig het ook ter verdediging voorbereid ware — op den duur als een rijpe vrucht den tegenstander in den schoot zou vallen.”

„Heeft de vijand zich het meesterschap ter zee in den Archipel verworven en kan dus zijnerzijds de overbrenging van een landingsleger worden verwacht, dan zal het de taak van het *Leger* zijn hem verder het hoofd te bieden. Alsdan zal dit laatste in hoofdzaak worden geconcentreerd in en om *Batavia*, met dien verstande, dat aanvankelijk ook *Semarang*, *Tjilatjap* en *Soerabaja* nog bezet blijven.

Gelet op de uitgebreidheid der kustgedeelten, waar een landing zou kunnen worden verwacht, mogen wij er niet op rekenen, dat het ons zal gelukken die landing te beletten. Aangenomen moet dus worden, dat de vijand er in zal slagen nabij *Batavia* vasten voet aan wal te krijgen en daâr zijn operatie-basis in te richten.

Gelet nu voorts op de geringe sterkte van ons veldleger, en rekening houdende met het feit, dat de overmachtige aanvaller — dan nog onverzwakt door ziekten, detacheringen, enz. — nagenoeg over al zijn krachten voor den opmarsch naar *Batavia* zal kunnen beschikken, zullen wij dien opmarsch wèl kunnen vertragen, doch mag niet worden verwacht, dat wij hem de inbezitneming van de hoofdplaats met voldoende kans op succes zouden kunnen betwisten.

In het allergunstigste geval toch zal voor dat doel kunnen worden beschikt over:

19 bataljons infanterie;

1 of meer — maximum 5 — afdeelingen machine-geweren;

1 regiment cavalerie à 4 zwakke eskadrons;

6 batterijen veld-artillerie à 4 stukken (snelvuurgeschut):

4 bergbatterijen (vooralsnog bewapend met het verouderd kanon van 7 c.M.);

3 compagniën genietroepen;

dus aan *infanterie* over niet meer dan 11000 à 12000 geweren.

Stelt men hier tegenover, dat een vijand, die meester is ter zee, tegenwoordig in staat geacht moet worden in één enkel transport een troepenmacht over te voeren van circa $2\frac{1}{2}$ divisie, ter gezamenlijke sterkte van:

30 bataljons infanterie (24000 à 25000 geweren);

10 machinegeweer-afdeelingen à 6 stukken;

9 eskadrons cavalerie;

15 batterijen à 6 stukken;

6 à 8 compagniën technische troepen,
benevens de noodige hulpdiensten —

dan behoeft het geen nader betoog, dat de relatief zwakke macht over welke wij kunnen beschikken — welke bovendien voor ongeveer de helft van hare sterkte is samengesteld uit elementen (*Inlanders*) van vermoedelijk minder gevechtswaarde dan die waaruit het vijandelijk leger bestaat — geen afdoende waarborgen biedt voor eene succesvolle verdediging van *Batavia*.

Is ons leger uit de omgeving van *Batavia* verdreven, dan zal aan de voortgezette verdediging uiteraard geen ander doel kunnen worden gesteld dan den vijand 't doordringen naar de *Bandoengsche* hoogvlakte te beletten. Schieten onze krachten hiertoe te kort, dan staat de zaak der verdediging hopeloos, want na den val van *Bandoeng* — de depôt- en voorraadplaats van het leger te velde en dan tevens de *tijdelijke* zetel van het bestuur — zal niet meer aan het bieden van ernstigen tegenstand kunnen worden gedacht.

Erkend moet worden, dat ons tegenwoordig defensie-stelsel in hoofdzaak gericht op de verdediging van *Java alléén*, op een verkeerden grondslag berust, terwijl aan het Regeeringsbeleid, voor zooveel daarbij de verdediging van onze Oost-Aziatische bezittingen is betrokken, als richtsnoer moet worden gesteld de inrichting van de daartoe beschikbare weermiddelen op zoodanigen voet te schoeien, dat wij in staat zijn:

1e. aan elke poging tot schending van onze neutraliteit in den geheelen Archipel krachtadig het hoofd te bieden;

2e. aan een vijand, die zich opmaakt tot vermeestering van ons koloniaal bezit, niet alleen de verovering van *Java*, maar ook de inbezitneming van de B.B. te beletten."

De vraag is thans: met welke middelen is het doel te bereiken, dat men zich bij de verdediging van N.-I. voor oogen moet stellen.

In absoluten zin is deze vraag niet te beantwoorden, omdat er geen machtsontwikkeling denkbaar is, die *volstrekte* waarborgen geeft, dat onder *alle* omstandigheden de oorlog met gunstigen afloop zal worden gevoerd. Geen land ter wereld kan zich verheugen in de zekerheid tegen *elken* tegenstander bestand te zullen blijven.

Ook bij de defensie van Indië zal het dus gaan om de vraag, langs welken weg de *meeste* waarborg verkregen kan worden.

Hoe krachtiger onze weermiddelen, des te meer zekerheid, dat de preventieve werking daarvan de gewenschte uitkomst zal hebben; bovendien zal de kans op het verkrijgen van een *bondgenoot* groter worden, naarmate ons weerstelsel doelmatiger en krachtiger is georganiseerd.

In het oog moet voorts worden gehouden, dat het gaat om de verdediging van een uitgestrekt eilandenrijk, zoodat elke actie, hetzij deze voert tot schending onzer onzijdigheid, hetzij daarmede een directe bedreiging van ons grondgebied wordt beoogd, door een vreemde macht slechts *ter zee* kan worden ingeleid. En daaraan te weerstaan is slechts mogelijk, wanneer wij beschikken over een krachtige, voor operatieve doeleinden geschikte *vloot*.

Zij vertegenwoordigt de geconcentreerde verplaatsbare macht, die naar behoefte op elk tijdstip en in elke richting kan worden in werking gebracht. Alleen hierdoor kunnen wij zorgen, waar ook in onzen archipel gevaar dreigt, dat onze onzijdigheid zal worden aangerand, de noodige middelen ter repressie ter plaatse te hebben.

Slechts een *vloot* stelt ons in staat tijdig de macht en operatie eener vijandelijke scheepsmacht te verkennen; waar deze dreigt door te dringen, den toegang tot den archipel te bewaken; het voor ons gewichtigste deel van ons gebied te dekken en het oogenblik voor den beslissenden strijd te kiezen.

Voor de *landmacht* is zoodanig optreden, aangepast aan

de uiteenlopende situatiën, welke zich kunnen voordoen, uitgesloten. Voorop stellende, dat het leger eerst kan handelen, als de tegenpartij tot *landing* is overgegaan en het dus machteloos is tegen handeling te *water* (wederrechtelijk oponthoud in territoriaal zeegebied, blokkade, afsluiting onzer handelswegen, lichten en afsnijden van telegraafkabels), mist het bovendien de vrijheid in de keuze van plaats en tijd, evenzeer als het vermogen tot snel en geconcentreerd optreden in elke richting.

Samentrekking en verplaatsing van troepen in den archipel, slechts te water mogelijk, kosten veel tijd tot voorbereiding en uitvoering. Weerloos als ingeschepte troepen zijn, is hunne overbrenging naar elders een waagstuk, wanneer die moet geschieden onder de naderende of aanwezige bedreiging eener overmachtige vijandelijke scheepsmacht. Er valt niet aan te denken tijdig een voldoende troepenmacht te kunnen bijeenbrengen op elk der vele, over den geheelen archipel verspreide punten, waar schending onzer onzijdigheid te voorzien is, noch op elk deel van ons grondgebied, waar een vijandelijke inval kan worden verwacht. In een eilandenrijk kan het leger, bij onvoorzien intredende noodzakelijkheid tot handelen, slechts daâr gewicht in de schaal leggen, waar het bij voorbaat aanwezig is. Om de hiervoren geschetste taak van de Marine te kunnen overnemen — voor zooveel daarvan sprake kan zijn — zou het leger overal zóó sterk moeten wezen, dat het op elk punt den strijd tegen de geconcentreerd optredende tegenpartij met uitzicht op goed gevolg zou kunnen opnemen. En de vervulling van dezen eisch zou onze persoonlijke en financieele krachten verre te boven gaan.

Blijvende inbezitneming van grondgebied, inzonderheid van de grootere eilanden, vordert een belangrijke troepenmacht van de verschillende wapens welke niet uit de vijandelijke vlootbemanning zou kunnen worden afgezonderd. Voor dit doel moeten legerafdeelingen uit het eigen land worden overgebracht door een *transportvloot*, welke door een oorlogsvloot tegen aanvallen ter zee zal worden beschermd. Algemeen acht men zoodanige overbrenging van troepen,

evenzeer als de uitvoering eener landing op eenigszins groote schaal en de zoo gewichtige beveiliging van de verbindingen der hierbij betrokken zee- en landmacht slecht dan mogelijk, wanneer de aanvallende scheepsmacht het onbetwiste meesterschap ter zee zal hebben bevochten.

Een krachtige vloot, voor operatief gebruik geschikt, is voor onze koloniën het eenige wapen om onze tegenpartij te beletten, dat zij reeds van den eersten aanvang der vijandelijkheden af door landingstroepen bijkans elk deel van ons gebied, dat voor haar om strategische of andere redenen van waarde mocht zijn, in bezit kan doen nemen.

Het vorenstaande samengevat leidt tot de volgende slotsom :

a. De *vloot* kan tegen elke vijandelijke actie, waar deze ook dreigt, onverwijld met vol vermogen optreden. Zij geniet volle vrijheid van handelen, verzekert ons de voordeelen van initiatief en verrassing en heeft de keuze van tijd en plaats voor den beslissenden strijd.

Het *leger*, onmachtig tot optreden tegen eenige handeling ter zee, is bovendien op de eilanden gebonden. Het is het orgaan der passieve plaatselijke verdediging; snelle concentratie eener grootere macht in een willekeurig deel van den archipel is uitgesloten. Verdeeld over de meest waarschijnlijke aangrijpingspunten van ons grondgebied, zou het nergens in voldoende sterkte aanwezig zijn.

b. Het *leger* kan mitsdien geen voldoende waarborgen bieden tegen inbezitneming van grondgebied. Maar de vijand kan tot deze handeling eerst overgaan, als hij de zee volkomen beheerscht, onzerzijds kan slechts door een *vloot* deze heerschappij ter zee worden betwist.

c. Elke *versterking* der *vloot* verhoogt de preventieve werking onzer weermacht en vermeerdert hare kansen op een gunstige uitkomst bij daadwerkelijk optreden.

Versterking van het *leger*, voor zoover bereikbaar *althans*, kan niet bijdragen tot vermeandering der waarborgen voor eerbiediging onzer onzijdigheid en kan, zonder medewerking der vloot, het blijvend bezit van ons grondgebied in zijn geheel niet verzekeren.

d. De *strijd* om onze koloniën is de *strijd* om de *beheersching*

der zee. Zelfs het bezit van een zeer sterk leger kan tegen het gemis of verlies van het meesterschap ter zee niet opwegen. Het zou ons hoogstens het *tijdelijk* behoud van *één enkel eiland* — bijv. van *Java*, als het politiek gewichtigste en economisch meest ontwikkelde — in uitzicht kunnen stellen.

Slechts „tijdelijk”, omdat een van de buitenwereld geïsoleerd *Java* geen voldoende hulpbronnen ter voorziening in de behoeften van het moderne maatschappelijke bedrijf, noch in die der oorlogvoering bezit om een langdurigen weerstand te kunnen volhouden.

Slechts „in uitzicht stellen”, geenszins „verzekeren”, omdat het voor ons onmogelijk moet worden geacht een *leger* van deugdelijk gehalte, in militaire waarde niet achterstaande bij de moderne legers der groote mogendheden, te organiseeren, uit te rusten en te oefenen, zoo sterk, dat het opgewassen zou zijn tegen de macht, welke een vijandige natie ter verovering van *Java* zou kunnen uitzenden, welke macht bovendien, in verband met de vele voor landing geschikte deelen der *Java*-kust, gelegenheid zou hebben onze strijdmacht van verschillende zijden gelijktijdig met overmacht te bedreigen.

Natuurlijk is de bovenstaande beschouwing niet zò op te vatten, alsof eene verdediging van Indië door een landmacht op zichzelf ondenkbaar ware.

Een leger daartoe in staat is echter *met geen mogelijkheid voor onzen Archipel te verkrijgen*; zelfs niet bij eene algemeene vorming van militielegers uit de inlandsche bevolking, waarvan de practische bestaanbaarheid, naar het eenstemmig oordeel der commissie, bovendien voorshands eene *utopie* moet worden geacht.

Bij het treffen van maatregelen tot *handhaving der neutraliteit* treedt de *landmacht* geheel op den achtergrond. Zij zal daarbij slechts kunnen medewerken, voor zoover de behoefte aan haar ingrijpen tot dat doel mocht blijken op plaatsen, waar troepen of verdedigingswerken reeds uit anderen hoofde aanwezig zijn. Immers is het onmogelijk met eenige waarschijnlijkheid te voren vast te stellen, waar

onze onzijdigheid gevaar loopt te worden geschonden, terwijl dit bovendien allereerst — en in den regel uitsluitend — te water zal geschieden.

De *Marine* is het wapen bij uitnemendheid om voor de eerbiediging van onze onzijdigheid te waken. Uit den aard der zaak zal het ook haar onmogelijk zijn alle punten te bezetten en vast te houden, waar een vreemde macht handelingen, strijdig met het internationaal recht, zou kunnen bedrijven. Maar zij bezit, in tegenstelling met het leger, het vermogen tot snelle verplaatsing naar en in elk gedeelte van het Indisch zeegebied, waar haar tegenwoordigheid kan worden vereischt.

Meestal reeds zal de aanwezigheid van eene Nederlandsche scheepsmacht van eenigszins beteekenende gevechtswaarde voldoende zijn om de partijen terug te houden van handelingen, strijdig met het volkenrecht. Maar, waar dit niet het geval mocht zijn, zal niet worden gearzeld om onze volle kracht in te zetten, ten einde den schender onzer neutraliteit van ons territoir te verdrijven.

Op grond van dit alles moet de conclusie aanvaard worden:

„De verdediging van N.-I. tegen een B. V. — de bescherming van de onzijdigheid daaronder begrepen — behoort in hoofdzaak door de zeemacht te geschieden.

De aanvaarding van dit beginsel brengt niet met zich, dat nu bij de Indische landsverdediging de medewerking der landmacht gemist zou kunnen worden. Samenwerking tusschen beide deelen der weermacht is noodzakelijk. Bij onze beperkte personeele en financieele middelen dient echter in het oog gehouden te worden, dat de weermiddelen ter zee als de eerste en voornaamste factor van ons weerstelsel moeten gelden. Bij de vaststelling van de taak en de organisatie van het leger komt dan op den voorgrond te staan, dat die taak van *beperkten* aard is en — voor zooveel de verdediging tegen een B. V. betreft — van haar slechts kan worden verlangd: het verlenen van steun aan de *Marine* bij de door haar te vervullen opdrachten, opdat het volle rendement van ons verdedigingsvermogen ter zee worde bereikt en

voorziening in die behoeften, waaraan door de Marine niet kan worden voldaan.

Wat de ten onzent bestaande theoretische strijdvraag „Artillerie- of Torpedovloot” betreft, onder *artillerievloot* verstaat men een scheepsmacht hoofdzakelijk samengesteld uit een kern van groote gepantserde, met zwaar geschut bewapende schepen, waarbij voor den verkennings- en veiligheidsdienst kleinere licht bewapende snelloopende vaartuigen zijn ingedeeld; een *torpedovloot* zal zijn samengesteld hoofdzakelijk uit een groot aantal kleine snelloopende onbeschermden torpedovaartuigen, een kleiner aantal onderzeeboten en enkele torpedokruisers.

Eene *artillerievloot*, bestaande uit zware pantserschepen, is het toonbeeld van massale kracht. Door het groote aantal kanonnen van zwaar kaliber wordt een groote krachtsconcentratie verkregen; door het pantser, dat en het geschut en het opstellingsvlak beschermt, wordt het gebruik van die kracht zoolang mogelijk gewaarborgd, terwijl zij elk oogenblik in wijden kring in haar geheel naar ieder gewild punt kan worden gezonden, aangezien de mate van verplaatsbaarheid eener artillerievloot nagenoeg onbegrensd is.

In de *torpedovloot* daarentegen komt vooral het vlugge, behendige tot uiting; zij kan nimmer komen tot de massale krachtsontwikkeling eener artillerievloot, doch moet haar kracht zoeken in een verrassend optreden; al moge het wapen, dat zij voert, niet minder destructief kunnen werken dan dat eener artillerievloot, de *gelegenheid* om dit wapen te kunnen *gebruiken* is beperkt.

De torpedovaartuigen toch, die slechts over een kleinen kolenvoorraad kunnen beschikken, hebben eene kleine werkingssfeer en zijn voor hun vaart in hooge mate afhankelijk van den toestand der zee; voor hun optreden zijn zij wegens hunne kwetsbaarheid in hoofdzaak op den nacht aangewezen. Diensvolgens is hun gebruik zoowel in ruimte als in tijd begrensd en wordt eene torpedovloot daardoor gestempeld tot een orgaan voor *locale* verdediging, zij het dan ook, dat men dit begrip niet in zijn engste beteekenis neemt.

Waar de vloot *in Indië* zal hebben te streven naar de handhaving van ons meesterschap ter zee en de bescherming onzer onzijdigheid *in den geheelen archipel*, zij voor de volbrenging van het eerste deel dezer taak op een bepaalden tijd en een bepaalde plaats tot groote krachtsontwikkeling in staat zal moeten zijn en de vervulling van het tweede deel der aangegeven taak in een zoo uitgebreid terrein van actie, waar het niet mogelijk is een voldoende aantal goed verdedigde en naar behooren geoutilleerde steunpunten in te richten, schepen met een bijna onbegrensde mate van verplaatsbaarheid eischt, kan aan deze beide eischen slechts voldaan worden door een vloot van krachtige artillerie-schepen, wier werkingssfeer bij normalen brandstofvoorraad gemakkelijk zoo groot genomen kan worden, dat deze voorraad voldoende is om van uit de vlootbasis den afstand naar elk punt in den Archipel heen en terug af te leggen en op het punt van actie nog geruimen tijd te kunnen vertoeven, terwijl bovendien bij een artillerievloot in de aanvulling van brandstof nog kan worden voorzien door middel van schepen, die de vloot kunnen volgen, omdat zij door de vloot zelve beschermd worden, hetgeen zonder artillerieschepen niet kan geschieden.

Werd in het voorgaande uitsluitend het oog gericht op eene oorlogshandeling, zoo zal ook bij de *handhaving* van onze *neutraliteit* het bezit eener artillerievloot, al telt deze slechts een klein aantal krachtige schepen, meer zekerheid geven, dat die handhaving effectief kan wezen, dan het bezit eener torpedovloot.

Daarbij dient op den voorgrond gesteld:

1. dat eene schending onzer neutraliteit hoofdzakelijk is te vreezen aan den buitenkant van den Archipel, zoodat bedreiging van de verbindingslijnen van de zeemogendheid, die zulk een schending zou willen ondernemen, door vaartuigen met beperkte werkingssfeer en groote afhankelijkheid van den toestand der zee uiterst bezwaarlijk zal wezen;
2. dat moet worden aangenomen, dat nog een derde mogendheid bij het conflict is betrokken, wier terrein van

actie buiten onzen Archipel ligt, en dat de gevaren, waaraan de schender onzer neutraliteit zich blootstelt, toenemen naarmate onze vloot beter in het kader van die andere mogendheden past.

De veronderstelling, dat het voor de partij aan wier zijde wij ons bij schending van onze neutraliteit vermoedelijk zullen scharen een voordeel is als wij over een betrekkelijk groot aantal torpedobooten beschikken, is dan ook niet aannemelijk.

Die torpedobooten zouden in vele gevallen moeten optreden op een terrein, waar hunne commandanten in het geheel niet bekend zijn en waar elke voorbereiding in zake brandstofvoorziening ontbreekt. Zij zullen bovendien niets bijdragen tot versterking van de hoofdmacht van wier gevechtswaarde de uitslag van den strijd om het meesterschap ter zee afhankelijk is.

Vooropstellende, dat een artillerievloot, evenals een torpedovloot, over eenheden beschikt, die gelijkwaardig zijn met soortgelijke tegenstanders, moet dus ook voor handhaving der neutraliteit aan een artillerievloot de voorkeur worden gegeven.

Wat nu de samenstelling der Zeemacht in O. I. betreft, behooren de volgende algemeene beginselen in acht genomen te worden:

1. de kern van onze *artillerievloot* moet bestaan uit zwaar bewapende, goed beschermde schepen, in zoodanig aantal en zoodanig geëncadreerd door kleinere vaartuigen, dat dit eskader een goed bruikbaar tactisch geheel kan vormen en opgewassen is tegen een te verwachten eskader slagschepen van den vijand;

2. onze artillerieschepen zullen over eene *snelheid* moeten kunnen beschikken, welke die van de vijandelijke pantser-schepen minstens evenaart en zoo mogelijk overtreft, opdat het den vijand niet mogelijk zal zijn onze schepen te dwingen om den strijd met een numeriek sterkere macht van slagschepen te aanvaarden; zij zullen mitsdien in staat moeten zijn dezen strijd althans tijdelijk te ontwijken en

daardoor de mogelijkheid te openen den vervolgenden vijand te brengen binnen het bereik onzer torpedovaartuigen en onderzeeboten, welke scheepstypen dus in een voldoende mate in onze scheepsmacht vertegenwoordigd moeten zijn;

3. in den *verkennings-* en *veiligheidsdienst* behoort op een voldoende wijze voorzien te worden, waarbij in het oog valt te houden, dat de *tactische* verkenning ten behoeve van de zeegaande vloot van grooter belang is dan de *strategische* verkenning, zoodat bij de samenstelling van de vloot ten volle rekening moet worden gehouden met de te stellen eischen ten aanzien van de eerste, terwijl de laatste zoo goed mogelijk zal zijn in te richten, ook met behulp van de Gouvernementsmarine en van tijdelijk in dienst genomen particuliere vaartuigen.

Bewapening.

Bij de bepaling van het artilleristisch vermogen der schepen ga men uit van de premissen, dat het aantal en het kaliber der vuurmonden hoofdzakelijk dienen bepaald te worden door het aantal en het kaliber der vuurmonden, waarmede een eventueele tegenstander zal zijn bewapend en dat bovendien de bewapening aan de modernste eischen moet beantwoorden om te voorkomen, dat de schepen, wat hunne artillerie betreft, spoedig verouderd zullen zijn.

Waar men nu ziet, dat *Engeland*, behalve de twee pantserkruisers „New-Zealand” en „Australia”, uitsluitend pantser-schepen met kanonnen van 34,4 cM. bouwt, dat de nieuwste Japansche schepen eveneens met kanonnen van dat kaliber bewapend zijn en successievelijk alle mogendheden tot eene vergrooting van het kaliber der zware vuurmonden tot 34.3 of 35.6 c.M. overgaan, daar is het voor eene kleine natie plicht om bij het aanschaffen van artillerie-materieel, waarin voor een reeks van jaren het offensief vermogen harer vloot zal worden vastgelegd, mede die richting te volgen. Daarom zal het aanbeveling verdienen tot een kaliber van 34.3 c.M. over te gaan, vooral met het oog op de zooveel grootere springuitwerking der granaten van het zwaardere geschut.

Wat de lengte der vuurmonden betreft, moet een lengte van 45 kalibers worden aangenomen.

Wat nu het *aantal* zware kanonnen betreft zal men, ook lettende op den aanbouw elders, de zware batterij moeten doen bestaan uit ten minste 8 kanonnen, zoodanig opgesteld, dat het rendement dier kanonnen zoo groot mogelijk zij.

Buiten deze zware batterij wordt een *middelbare* batterij van 16 kanonnen van 15 c.M. lang 50 kaliber noodig geacht; het gemis daarvan zou onze schepen te veel in gevechtswaarde doen achterstaan bij de nieuwe pantserschepen en kruisers, waarover een vijand zou kunnen beschikken. Waar het vuur van deze kanonnen in den Russisch—Japanschen oorlog veel uitwerking heeft gehad, moet aan het bezit eener middelbare batterij bij het moderne zeegevecht veel waarde toegekend worden.

Wel is de gevechtsafstand in het algemeen na dien oorlog grooter geworden, maar aangezien sommige nieuwe pantserkruisers over meer snelheid (25—27 mijl) zullen beschikken dan onze schepen, zullen zij desgewenscht den afstand kunnen verkleinen om hun middelbare batterij te gebruiken, en zouden onze schepen dan zonder een dergelijke batterij zeer in de minderheid zijn.

Ter afwering van torpedobootaanvallen wordt verder een *anti-torpedobatterij* van minstens 12 kns. van 7.5 c.M. vereischt, ten einde in elke richting over een voldoende aantal stukken te kunnen beschikken.

Snelheid.

De snelheid onzer schepen zal die van de pantserschepen onzer tegenstanders ten minste moeten evenaren; op dien grond zal zij ten minste 21 mijl moeten bedragen.

Bescherming.

Het vermogen der moderne vuurmonden van groot kaliber is zoo krachtig, dat bij een gevecht op evenwijdige koersen, waarbij de tegenstanders in dezelfde richting stoomen en elkaar dwars of nagenoeg dwars peilen, praktisch genomen

elk vertikaal pantser door de zware pantser-projectielen wordt doorboord. Daarom is het voor een mogendheid met beperkte financiële draagkracht niet verstandig om te trachten het pantser te verzwaren, in de hoop daardoor de pantser-projectielen van het zware geschut tegen te houden. De conclusie van den bekenden Engelschen scheepsbouwmeester Sir W. WHITE is dan ook juist dat het *boordpantser* sterk genoeg moet zijn om de pantserprojectielen van het *middelbaar* geschut van 15 c.M., dat tegenwoordig op de nieuwste slagschepen veelal wordt opgesteld, tegen te houden op de afstanden, waarop dit geschut zal gebruikt worden.

Met aanneming van een zekere marge, kan voor het boordpantser een dikte van 250 m.M. als minimum gesteld worden, welke dikte behalve in het voor- en achterschip over een zoo groot mogelijk deel der lengte behouden zal moeten blijven, terwijl ook de hoogte, zoowel boven als onder water, zoo groot zal moeten zijn als noodig is met het oog op de bescherming der vitale deelen en van het middelbare en anti-torpedo-geschut, zoomede met de kans op directe treffers onder water.

Ten aanzien van de bescherming der *zware artillerie* en der organen voor de *bevelvoering* en voor den *munitieaanvoer*, staat de kwestie der bescherming eenigszins anders omdat het wèl mogelijk is deze deelen zoodanig te pantseren, dat de kans op doorboring door pantsergranaten gering wordt.

Aan de bescherming van deze gewichtige organen der gevechtskracht moeten geen mindere eischen worden gesteld dan bij andere natiën gebruikelijk, zoodat hiervoor dan ook een minimum dikte van 300 m.M. gesteld moet worden.

Werkingsfeer.

Deze ware te stellen op *ten minste* 5000 mijl bij economische vaart.

Verwacht mag ten slotte worden, dat, om te voldoen aan alle hierboven genoemde eischen, een *waterverplaatsing* van pl.m. 21.000 ton voldoende zal zijn.

Onvermijdelijk noodzakelijk acht de S. C. het dat in Indië *steeds* vier groote schepen van het vorenomschreven type

ten volle gevechtvaardig beschikbaar zijn. Ten einde aan dit eskader een hooge gevechtswaarde gepaard aan homogeniteit te verzekeren, zullen deze schepen niet ouder mogen zijn dan 10 jaren.

Om te allen tijde over zulk een eskader te kunnen beschikken is het noodig, dat bovendien voortdurend een *reserveschip* in Indië aanwezig zij.

Aannemende, dat ieder der pantserschepen op zijn beurt twee jaren als reserveschip in Indië opgelegd wordt, komt men voor hen tot een dienstijd in Indië van 12 jaar, na afloop waarvan terugzending naar Nederland plaats heeft. In verband met den totalen levensduur dezer schepen, welke te stellen is op 20 jaren, zal men in het Moederland dan de beschikking krijgen over 4 pantserschepen, zoodat in totaal 9 *grote schepen* in de vlootformatie zullen zijn opgenomen.

Het beste deel dezer slagvloot, hetwelk hare *hoofdmacht* vormt, zal dus voortdurend in Indië aanwezig zijn.

Die in Indië *steeds aanwezige* hoofdmacht moet voorzien zijn van de noodige *torpedo-kruisers* en *-jagers* voor den verkennings- en veiligheidsdienst.

Een zoodanig eskader zal *onder alle omstandigheden* groote preventieve werking uitoefenen en iederen vijand nopen zijn modernste materieel daar tegenover te stellen.

De in *Nederland* aanwezige schepen zullen in de eerste plaats moeten dienen voor de vorming en de opleiding van het personeel der Staatsmarine en ter voorziening in de eischen van den algemeenen dienst in tijd van vrede.

Voorts zullen deze schepen, welke nog immer een aanzienlijke gevechtskracht vertegenwoordigen, dan niet alleen in hooge mate strekken tot versterking van het preventief vermogen der weermacht hier te lande bij een mogelijk conflict tusschen Europeesche mogendheden, maar ook steeds beschikbaar zijn om als *tweede eskader* bij een dreigend conflict in het Oosten opnieuw uitgezonden te worden.

Bij de voorgestelde wijze van aanbouw zullen van deze macht in 1921 gereed zijn de 4 grote schepen, welke het eskader zullen vormen, dat in Indië steeds beschikbaar

is, terwijl de geheele vloot in 1933 aanwezig zal zijn.

Aan de artillerieschepen in Indië behooren *torpedokruisers* en *torpedootjagers* te worden toegevoegd voor het uitoefenen van den veiligheidsdienst.

Bovendien is nog een *torpedoflottielje* bestaande uit ten minste 2 divisiën, elk van 4 eenheden noodig, die als regel in tactisch verband blijft met de hoofdmacht en den veiligheidsdienst bij het eskader waarneemt als de torpedokruisers op verkenning zijn, terwijl zij c.q. kan worden uitgezonden om een verkennenden vijand afbreuk te doen.

Voor de *locale verdediging*, welke in ruimen zin is op te vatten, zoodat het materieel daarvoor bestemd niet aan een bepaalde plaats gebonden zal zijn, worden vereischt *onderzeeboten*, *torpedooten*, *mijnenleggers* en *mijnenvisschers*.

Noodig is het bovendien om de torpedokruisers, zoowel als de tegenwoordige torpedojagers te voorzien van eene inrichting tot het werpen van een beperkt aantal stroomijnen.

Resumeerende acht de S. C., afgezien van de voorziening in andere behoeften (flottieljevaartuigen, hydrografische dienst) het dus noodzakelijk, dat de **minimumsterkte** der in *Indië* **steeds** aanwezige **zeemacht** zal bedragen:

- 5 pantserschepen van pl.m. 21000 ton waterverplaatsing;
- 6 torpedokruisers van pl.m. 1200 ton;
- 8 torpedootjagers van pl.m. 500 ton;
- 8 onderzeeboten van pl.m. 380 ton;
- 8 torpedooten van pl.m. 300 ton;
- ten minste 2 groote mijnenleggers.

Hiervan zijn aanwezig 8 torpedootjagers, 3 onderzeeboten en 2 mijnenleggers, terwijl voor de 8 torpedooten voorloopig de torpedooten type Hydra en Draak gebruikt kunnen worden.

Personeel van de vloot.

De samenstelling van de vloot, zooals de S. C. zich die voorstelt, dwong uiteraard tot eene afzonderlijke en nauwgezette overweging van de vraag, hoe zal zijn te voorzien

in het personeel, hetwelk voor de bemanning van een zoodanige vloot zal worden vereischt.

Het ligt voor de hand, dat daarbij aanstonds de aandacht viel op de omstandigheid, dat het voornaamste deel der vloot bestemd is om in Indië dienst te doen, welke omstandigheid gereede aanleiding bood om in de eerste plaats na te gaan in hoever het personeel uit *Inlanders* zou kunnen bestaan.

En er bestaat, naar het voorkomt, alle aanleiding om over te gaan tot een *goed georganiseerde en zorgvuldige* vakopleiding van jeugdige *Inlanders* tot oorlogsmatrozen, onder gunstige aannemingsvoorwaarden, aan welke vakopleiding zal moeten voorafgaan een *voorbereidende* opleiding, die hoofdzakelijk zal beoogen het bijbrengen van elementaire kennis van lager onderwijs.

Alsdan mag, gegeven de nu reeds bereikte resultaten, worden verwacht, dat de goede elementen zullen zijn op te leiden tot kanonniers voor licht geschut, torpedisten en seiners 2e klasse, terwijl de minder goede zullen zijn te gebruiken als stokers, hofmeesters, koks en bedienden.

Een vraag, die thans meer in het bijzonder onder de oogen moet worden gezien, is deze:

Bestaat er zekerheid of gegrond vooruitzicht, dat in het benodigd Europeesch personeel voor de vloot door aanwerving van vrijwilligers zal kunnen worden voorzien?

Blijkens alle gegevens, waarover de S. C. beschikt, moet deze vraag ontkennend beantwoord worden.

De benodigde sterkte van het mindere matrozen- en marinierspersoneel der zeemacht in O.-I. bedraagt thans 1290 man, waaronder 229 kanonniers, 46 torpedisten, 81 seiners.

De ervaring heeft geleerd, dat in verband daarmee, met het oog op eene geregelde aflossing na driejarig verblijf in O.-I. in Nederland eene personeelsterkte moet worden onderhouden van pl.m. $\frac{4}{3}$ maal 1290 = pl.m. 1720 minderen, zoodat de totaal benodigde sterkte voor de geheele vloot bedraagt pl.m. 3010 minderen.

De noodig geachte sterkte van het mindere matrozen- en

marinierspersoneel voor de ontworpen vloot in Indië bedraagt 2500 man, waaronder 447 kanonnières, 59 torpedisten en 84 seiners.

Bij behoud van het vrijwilligers-systeem zou men in Nederland in dienst moeten houden pl.m. $\frac{4}{3}$ maal 2500 = pl.m. 3333 man, totaal dus 5833 man, of ruim 2800 man meer dan thans. Waar nu blijkens de ervaring der laatste jaren reeds bezwaarlijk voorzien is kunnen worden in de behoefte aan voldoende en geoefend personeel, daar behoeft het geen nader betoog, dat bij een uitbreiding met ruim 2800 man, daarin door *vrijwillig dienend personeel* niet zal kunnen worden voorzien.

Zich rekenschap gevende van den ernst van dit feit, is de S. C. van oordeel, dat het *beslist noodzakelijk* zal zijn om *dienstplichtigen van de militie* deel te laten uitmaken van de bemanning der oorlogsvloot en op niet meer vrijwilligers te rekenen dan noodig zijn om daaruit te vormen de onder-officieren van alle qualiteiten (behalve die van geweermaker, monteur en torpedomaker, die op de tot nu toe gevolgde wijze zullen behooren gevormd te worden), benevens de kanonnières voor het zware en middelbare geschut en de seiners 1ste klasse.

Op geen andere wijze kan binnen de grenzen van de beschikbare middelen te allen tijde in de personeelbehoefte voor de vloot worden voorzien. Daarnevens kan dan nog worden gewezen op de omstandigheid, dat bij de invoering van een militie-marine het bij het vrijwilligersstelsel noodige surplus zoo goed als geheel kan vervallen en de daaraan verbonden belangrijke kosten kunnen worden uitgespaard. Eindelijk zullen tengevolge van de voortdurende doorstroming onder het personeel verkeerde invloeden minder nadeelig werken op de tucht dan nu het geval is, daar de dienstplichtigen van de militie korter daarmede in aanraking zullen komen dan nu de vrijwilligers, terwijl deze laatsten dan door hun betere vooruitzichten tevredener zullen zijn en daardoor minder vatbaar voor slechte invloeden.

Dat de uitzending van dienstplichtigen naar Indië bij de betrokkenen bezwaren zal ontmoeten, vreest de S. C. niet. Zij

neemt hierbij allereerst in aanmerking, dat bij een groot deel der Nederlandsche militieplichtigen zelfs *voorkeur* voor een langdurigen eerste-oefeningstijd bestaat, indien men na het volbrengen daarvan van verdere lasten, met name van herhalingsoefeningen, bevrijd is.

Indien met de S. C. als vaststaande wordt aangenomen, dat moet worden overgegaan tot toepassing van het militiestelsel, althans voor zoover niet van Inlanders kan worden gebruik gemaakt en niet bepaald vrijwilligers noodig zijn, rijst dadelijk de vraag *hoelang* de zeemiliciens in *werkelijken dienst* zullen moeten worden gehouden. Immers het behoeft geen betoog, dat de termijn van $8\frac{1}{2}$ maand, die daarvoor thans is vastgelegd in de Militiewet, *te kort* is te achten, wanneer een deel van den diensttijd in Indië is te vervullen, terwijl ook op zich zelf die oefentijd te eenenmale onvoldoende is te achten als men van de militie iets meer dan handlangersdiensten wil vergen.

De commissie vermeent daarom:

1°. om te kunnen voldoen aan den eisch, dat *in Indië te allen tijde* een voldoende geoefende bemanning aanwezig zij, mag het uit miliciens bestaande gedeelte der bemanning nimmer in zijn geheel gelijktijdig door reëcruten worden vervangen. Gelijktijdig vervangen van $\frac{1}{3}$ is de *uiterste* grens, die met het oog op de slagvaardigheid der vloot mag worden gesteld;

2°. deze verwisseling van personeel mag niet te vaak plaats hebben, omdat zulks op de slagvaardigheid van de vloot denzelfden ongunstigen invloed zou uitoefenen als verwisseling van grootere gedeelten dan $\frac{1}{3}$ deel; bovendien zou de vloot in Indië daardoor in hooge mate in hare bewegingen worden belemmerd. Verwisseling *tweemaal* 's jaars is om deze reden te beschouwen als een maximum;

3°. een oefeningstijd van *twee* jaar is voldoende te achten om de zeemiliciens van alle categorieën (matrozen en stokers) voor hunne taak geschikt te doen zijn, zóó dat ook aan den sub 1°. vooropgestelden eisch kan worden voldaan.

De S. C. merkt hierbij op, dat zij zich bij deze conclusiën

beperkt heeft tot de in haar oog als *minimum* te stellen eischen, waarbij zij de aandacht vestigt op de omstandigheid, dat andere mogendheden voor de zeemilitie den eerste-oefeningstijd stellen op 3 à 4 jaar.

Uit de conclusiën sub 1°. en 2°. kan worden afgeleid, dat de zeemiliciens *ten minste* 1½ jaar in Indië zullen moeten doorbrengen en derhalve — de duur van heen- en terugreis te zamen stellende op 3 maanden — slechts 3 maanden in Nederland zullen zijn. Nu is eene regeling, waarbij elk half jaar $\frac{1}{3}$ deel van de in Indië dienende zeemiliciens wordt afgelost, slechts practisch uitvoerbaar als de opkomst geschiedt in twee ploegen, waaruit weer volgt, dat, bij een oefentijd van *twee* jaar, en in de onderstelling, dat *alle* zeemiliciens eerst 3 maanden in Nederland worden vóórgeoeffend en daarna allen naar Indië vertrekken, aldan in Nederland de schepen gedurende 3 maanden van elk half jaar voor een groot deel met recruten zullen zijn bemand en de 3 overige maanden van het halfjaar het zonder zeemiliciens zullen moeten stellen. Het spreekt vanzelf, dat zulks volstrekt onvereenigbaar is te achten met de eischen, die ten aanzien van de bemanning der vloot in Nederland moeten worden gesteld.

Een en ander leidt vanzelf tot het aanwijzen van een afzonderlijk deel van het contingent voor het bemannen der vloot in Nederland, eene regeling, zooals o.a. ook in Duitschland wordt toegepast, waar van den aanvang af het voor het buitenland bestemde deel der zeemilitie afzonderlijk wordt aangewezen en opgeleid. In ons geval ligt deze oplossing nog des te meer voor de hand, omdat het toch noodig zal zijn uit de zeemilitie een zeker aantal stokers te betrekken, uitsluitend bestemd voor de vloot in het Moederland, aangezien op de vloot in Indië inlandsche stokers kunnen worden gebruikt. Ook voor de militaire kustwacht zijn hier te lande zeemiliciens noodig, waarbij zij opgemerkt, dat de aan deze zeemiliciens te stellen graad van geoefendheid blijkens de tot dusverre opgedane ervaring in ongeveer 8 maanden kan worden bereikt, zoodat voor hen niet gelden de overwegingen, die ten aanzien van de overige zeemiliciens

tot een werkelijken dienst van 2 jaar leidden. Voor de zeemiliciens-kustwachter ware mitsdien de duur van den werkelijken dienst op het bestaande wettelijke maximum van $8\frac{1}{2}$ maand te handhaven.

Het contingent zeemilitie zal mitsdien bestaan uit:

a. een gedeelte zeemiliciens-matroos, bestemd voor de vloot in Indië en aangrenzende wateren, met een werkelijken diensttijd van 2 jaar;

b. een gedeelte zeemiliciens-matroos en zeemiliciens-stoker, bestemd voor het overige deel der vloot, met een werkelijken diensttijd van 2 jaar;

c. een gedeelte zeemiliciens-kustwachter, bestemd voor de militaire kustwacht, met een werkelijken diensttijd van $8\frac{1}{2}$ maand.

Het gedeelte sub *b* zal uit den aard der zaak in tijd van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden moeten kunnen worden gebruikt overal waar zulks in het belang van den Staat wordt gevorderd.

Het *aantal* dienstplichtigen, waarop voor bemanning der vloot moet worden gerekend, is slechts bij afleiding vast te stellen.

Immers ook bij volledige toepassing van het militie-stelsel zullen toch altijd eenige posten, welke door miliciens, wat hun geschiktheid betreft, zouden *kunnen* worden bezet, aan de vrijwilligers, die noodig zijn om daaruit de onderofficieren te vormen, moeten worden afgestaan; derhalve moet in de eerste plaats worden nagegaan, hoe zal worden voorzien in de behoefte aan onderofficieren.

Voor dit doel zou een *marine-kweekschool* (kaderschool) zijn op te richten, waar jongens, die lust hebben onderofficier te worden en de noodige geschiktheid bezitten, na een nader vast te stellen proef, worden aangenomen en opgeleid.

Wat de voor Indië en, in oorlogstijd, voor Nederland benoodigde hoeveelheden zeemiliciens-matroos betreft, zij bedragen respectievelijk 2054 en 1610 koppen, bovendien zullen jaarlijks pl.m. 300 zeemiliciens-stoker en pl.m. 80 onder bijzondere voorwaarden dienende zeemiliciens-kustwachter

moeten worden ingelijfd om in den vredesdienst en in de bezetting der militaire kustwachtposten te kunnen voorzien.

Voorts zou een *reserve* zijn te scheppen door voor alle zeemiliciens den duur van den geheelen dienstplicht te stellen op 5 jaar; aan den daaronder begrepen reservedienst van 3 jaren behoeven dan, behalve voor de zeemiliciens-kustwachter, geen herhalingsoefeningen te worden verbonden.

Deze reserve is noodig, zoowel om de voor Nederland benooodigde vredessterkte zoo klein mogelijk te houden als om in de behoefte bij oorlog of oorlogsgevaar te kunnen voorzien. Uit deze reserve zal dan het personeel kunnen worden getrokken om de geheele vloot, voor zoover niet in de Indische wateren aanwezig, volledig te bemannen en zal zodoende de eventueele uitzending van een tweede eskader naar Indië mogelijk worden gemaakt.

Wat het voor dit eskader benooodigde personeel betreft, dit zal steeds beschikbaar zijn, wanneer de tegenwoordige regeling van den duur van het verblijf voor het vrijwilligerspersoneel in de tropen en in Nederland bestendig blijft.

Wordt op de hiervóór aangegeven wijze van het militiestelsel gebruik gemaakt, dan kan het *korps mariniers*, als overbodig geworden, vervallen.

Wat nog betreft de *voordeelen, toe te kennen aan de zeemiliciens, bestemd voor den dienst in Indië*, ontegenzegglijk zullen de verplichtingen, die worden gelegd op de hier bedoelde zeemiliciens, zwaarder wezen dan voor de overigen. Billijkheidshalve zal hun derhalve eenige compensatie moeten worden gegeven voor de extradiensten, die zij moeten presteeren.

De S. C. zou in overweging willen geven om aan deze zeemiliciens de *eerste uitrusting gratis* te verstrekken en hun verder van den aanvang af *dezelfde soldij* toe te kennen *als aan de vrijwilligers*. Allen beginnende als matroos 3e klasse, zullen in den regel kunnen opklimmen tot matroos 2e klasse, de meesten, in het laatste jaar vermoedelijk zelfs tot den stand van matroos 1e klasse en dan de voor dien stand vastgestelde soldij moeten genieten.

Voorts zou de S. C. hun voor elk jaar werkelijken dienst in de tropen, na terugkeer in het Moederland, 1 maand volle soldij als *gratificatie* willen geven, zoodat deze gratificatie in den regel 1½ maand soldij zal bedragen.

Vlootbasis.

Zal de vloot in Indië werkelijk in staat kunnen zijn de haar toegedachte taak te vervullen, dan moet zij kunnen beschikken over een basis, d.w.z. een afdoend versterkte plaats, waar zij uit nautisch oogpunt een veilige ligplaats vindt, waar ze tevens beveiligd is voor het vuur van vijandelijke schepen, en waar zij alles moet kunnen vinden, wat noodig is om binnen korten tijd de meest voorkomende voorzieningen te bewerkstelligen en de voorraden aan te vullen.

De beschikking over zoodanige basis zal, mits de plaats dier basis gunstig gekozen is en hare inrichting aan de nader te noemen strategische en tactische eischen voldoet, aan een vloot niet alleen de gelegenheid waarborgen om te allen tijde hare slagvaardigheid voor te bereiden of te herstellen, maar ook de mogelijkheid voor haar openen om voor een overmachtigen vijand terug te trekken en een gunstig moment af te wachten voor het voeren harer actie terwijl van uit de basis, naast een sterk defensief, ook een krachtig offensief door middel van onderzeeboten en torpedo-boten kan plaats hebben.

In den Archipel behoeft over niet meer dan één volledige vlootbasis beschikt te kunnen worden. Niet alleen zouden de zeer hoge kosten zich tegen uitbreiding van dit aantal verzetten, maar bovendien is zoodanige uitbreiding niet noodzakelijk, nu de werkingssfeer der door de S. C. voorgestelde pantserschepen zoodanig genomen is, dat, bij doelmatige vestiging der vlootbasis, vandaar uit de afstand naar elk punt van den Archipel heen en terug kan worden afgelegd en bovendien nog een voldoende brandstofvoorraad aanwezig blijft om op het punt van actie verscheidene dagen te vertoeven.

Uit het voorgaande vloeit voort, dat aan de vlootbasis als strategische eisch gesteld moet worden dat haar plaats

gekozen zij zoo dicht mogelijk bij het centrum van ons terrein van actie.

Een blik op de kaart doet duidelijk zien, dat het niet mogelijk is aan de Noordzijde van den Archipel een vlootbasis te krijgen zoodanig, dat de vloot, daarop steunende, de zeewegen tusschen Sumatra en Borneo, Borneo en Celebes en den weg beoosten Celebes tegelijkertijd zou kunnen beveiligen. Ook zou zoodanige basis een aanzienlijk gedeelte van het leger aan een verafgelegen punt binden, met het nadeel, dat men het niet te hulp zou kunnen komen.

Bij het nader bepalen van de plaats voor een vlootbasis dient ook aandacht geschonken te worden aan de economische waarde, welke de verschillende deelen van den Indischen Archipel hebben of in de toekomst zullen hebben. Deze waarde komt in aanmerking eenerzijds, omdat het voor ons van belang is ons meest waardevol bezit ook het best te beveiligen, en aan den anderen kant, omdat vijandelijke aanvallen in de eerste plaats zijn te duchten daar, waar de grootste economische belangen zijn geconcentreerd.

En dan is het wel niet twijfelachtig, dat Java en Sumatra voor ons van het meeste belang zijn, vooral nu dit laatste eiland zich zoo krachtig ontwikkelt.

Om strategische redenen zal dus aan een plaats op Java, en bij voorkeur aan eene op West-Java, de voorkeur gegeven moeten worden, omdat van daaruit de toegangen tot de Java-zee door straat Karimata, de Gasparstraten, straat Soenda en straat Banka het best beheerscht worden.

Als tactische eischen, welke aan een goede operatiebasis gesteld moeten worden buiten die, welke in het algemeen reeds in het begrip van basis zijn neergelegd, komen vooral op den voorgrond:

1e. dat onze schepen de basis te allen tijde kunnen bereiken of verlaten, zonder dat er veel kans bestaat, dat zij door vijandelijke schepen of mijnen worden genomen of beschadigd, en

2e. dat zij die basis in de meest gewenschte formatie kunnen verlaten, om zoo noodig reeds dadelijk tot het gevecht te kunnen overgaan.

De plaats, waar een vlootbasis wordt gevestigd, zal voorts met het oog op de omstandigheid, dat de werven en arsenalen een groot aantal werklieden zullen eischen, altijd gelegen moeten zijn in de nabijheid van een centrum van bevolking, zoo mogelijk met een dicht bevolkt achterland met vele hulpmiddelen en voor de verpleging gunstige levensomstandigheden. Op dien grond moet van plaatsen als Bantambaai, Lampongbaai en Banka, welke wat hunne geographische ligging betreft, voor vestiging der vlootbasis in aanmerking zouden kunnen komen, worden afgezien.

Naar het oordeel der S. C. komen op grond der hiervoren aangevoerde algemeene en strategische eischen voor vestiging der vlootbasis uitsluitend in aanmerking de beide hoofdplaatsen ter noordkust van Java, *Tandjong-Priok* (Batavia) en *Soerabaja*, en wel voornamelijk de eerste, in verband met hare gunstige ligging.

De baai van Batavia levert het voordeel op, dat zij een zeer ruime en uit een nautisch oogpunt veilige reede aanbiedt met een zoo uitgestrekt zeefront (ruim 31 K.M.), dat onze vloot daar niet gemakkelijk kan worden opgesloten, indien althans dat front door eenige krachtige, zoo ver mogelijk vooruitgeschoven forten wordt verdedigd.

Aangezien vijandelijke schepen ongeveer 10 K.M. buiten de lijn van zulke forten moeten blijven om geen hinder te hebben van hun vuur, kunnen zij T.-Priok met hun geschutvuur niet bereiken.

Soerabaja is ten opzichte der toegangen tot de Javazee gunstig gelegen, daar het ongeveer midden tusschen de O. en W. toegangen ligt.

Van uit de Javazee geeft één vaarwater, het W. vaarwater, tusschen de Westkust van Madoera en Java, toegang tot de reede van Soerabaja.

Het is ongeveer 20 zeemijlen lang en over 't grootste gedeelte goed bevaarbaar voor schepen met een maximum diepgang van 8 Meter. Waar het de zee nadert en een trechtervorm aaneemt, wordt de diepte minder en blijft voor zeeschepen over de laatste acht zeemijlen een hoe langer hoe nauwer

wordende vaargeul over, waarvan de diepte nu gemiddeld 7 Meter en bij hoog water 8 Meter is. Met behulp van een modderzuiger zal het vermoedelijk mogelijk zijn om dit gedeelte een minste breedte te geven van 600 Meter en een diepte van 10 Meter.

Uit straat Madoera geeft het O. vaarwater toegang tot de reede. De lengte hiervan is ongeveer dezelfde als van het W. vaarwater, doch de minste waterdiepte is maar gemiddeld 54 d.M. De moddergrond laat echter toe, dat de schepen dit vaarwater met belangrijk meer diepgang (pl.m. 1 M.) bevaren dan de waterdiepte bedraagt. De kleinste breedte is aan het uiteinde (zeezijde) ongeveer 600 Meter. Staat het vrijwel vast, dat door middel van modderzuigers in het W. vaarwater een geul is te maken van pl.m. 600 M. breedte en 10 M. diepte, ten opzichte van het O. vaarwater is het lang niet zeker, dat de gesteldheid van den bodem aldaar het mogelijk maakt het vaarwater eveneens op een doorlopende diepte van 10 M. te brengen

Ten einde het W. en O. vaarwater open te houden voor onze schepen, aan deze den steun te geven bij binnenkomst en vertrek en het binnendringen van vijandelijke schepen te beletten, zullen forten moeten worden opgericht bij de toegangen; vanaf den wal of vanaf het Djamoearif toch kunnen forten niet beletten, dat 's nachts de toegangen worden versperd door zinkschepen of mijnen. Het fort bij den ingang van het W. vaarwater zal in zee moeten komen, waartegen, blijkens bekomen deskundige inlichtingen, uit een technisch oogpunt geen bezwaar bestaat.

Bovendien zullen mijnversperringen en bewakingsvaartuigen moeten voorkomen, dat 's nachts vijandelijke vaartuigen met weinig diepgang, buiten het bereik van de zoeklichten der forten, naar binnen gaan om vijandelikheden te plegen.

De reede van Soerabaja en dus ook het Marine-Etablissement bieden een veilige ligplaats aan tegen geschutvuur van vijandelijke schepen, die zich in de Javazee of straat Madoera buiten het West- of Oostgat ophouden, maar het Etablissement ligt op slechts 3.7 K.M. afstand van de Zuid-

kust van Madoera, zoodat op dat eiland verdedigingswerken moeten zijn om te voorkomen, dat troepen met geschut op de N. kust van dat eiland landen en vervolgens het Etablissement onder vuur nemen.

Bij een vergelijking der strategische en tactische gegevens betreffende *T. Priok* en *Soerabaja*, komt de S. C. tot het resultaat:

Uit een *strategisch* oogpunt moet dus aan *T.-Priok* zeer beslist de voorkeur gegeven worden boven *Soerabaja*. En ook bij vergelijking van de *tactische gegevens* dier beide plaatsen komt men tot dezelfde conclusie. De baai van Batavia, mits verdedigd door eenige forten aan de zeezijde, biedt aan onze schepen een zeer ruimen toegang, zoodat het voor vijandelijke schepen zeer moeilijk, zoo niet onmogelijk, zal zijn om het binnenvallen en uitloopen van onze schepen te beletten, terwijl de forten desgewenscht zoowel elkaar als de schepen kunnen steunen. Wel zal de vijand kunnen beproeven om des nachts met torpedovaartuigen tusschen de forten door te sluipen, maar door het leggen van mijnversperringen en het gebruik van bewakingsvaartuigen zal deze vijandelijke actie kunnen worden tegengegaan.

Voor *Soerabaja* staat de zaak geheel anders. Wanneer toch de zekerheid niet bestaat, dat het O. vaarwater op een doorloopende diepte van 10 M. gebracht en gehouden kan worden, zal aan *Soerabaja* als vlootbasis het nadeel verbonden zijn, dat den grooten schepen slechts één zeer nauwe toegang naar buiten overblijft, welke omstandigheid die plaats ten eenenmale ongeschikt maakt voor vlootbasis. Maar zelfs voor het geval, dat het mogelijk ware om beide vaarwaters op een diepte van 10 M. te houden, dan nog behoeft het geen betoog, dat de toegangen tot twee vaarwaters van 600 M. breedte gemakkelijker zijn af te sluiten dan een baai met groote openingswijdte, zoodat onze schepen te *Soerabaja* wel nimmer ongemerkt zullen kunnen binnenkomen of vertrekken en de kans om te worden genomen of beschadigd veel grooter zal zijn dan te *T.-Priok*. Bovendien vormen de in de nabijheid van *T.-Priok* gelegen *Duizend-eilanden* een terrein, dat zich bijzonder goed leent voor torpedobooten om van daaruit hun actie te voeren tegen eene

vijandelijke vloot, welke tegen T.-Priok zou willen ageeren; zoodanig terrein ontbreekt bij Soerabaja geheel.

Het heeft niettemin bij de S. C. een punt van zeer ernstig beraad uitgemaak, of soms aan de vestiging der vlootbasis te T.-Priok, in verband met gezondheidstoestand en aanwezigheid van arbeidskrachten aldaar, overwegende bezwaren verbonden zouden zijn. Zij heeft daaromtrent het advies ingewonnen van de Indische autoriteiten. Met den G.-G. en den Cdt. der Zeemacht in O.-I. is zij evenwel van oordeel, dat de gezondheidstoestand, indien in het belang daarvan de noodige assaineringsmaatregelen worden genomen, geen bepaald bezwaar behoeft op te leveren en dat, hoewel de quaestie der arbeidskrachten wellicht eenige moeilijkheden zal medebrengen, althans in de overgangsperiode, gedurende welke zoowel aan het établissement te Soerabaja als aan dat te T.-Priok met gedeeltelijke capaciteit zal moeten worden gewerkt, ook in die moeilijkheden geenszins een onoverkomelijk bezwaar gelegen is tegen de vestiging der vlootbasis te T.-Priok.

Ten aanzien van de vraag of buiten de eigenlijke vlootbasis elders in den Archipel nog steunpunten, hulpbases kolenstations enz., ten behoeve van de vloot gevestigd moeten zijn, is de S. C. van meening, dat op het punt van meer permanente vestigingen ten dienste van de vloot beperking gewenscht is. Wel is waar zoude het in de gevallen, waarin de vloot op grooten afstand van hare basis heeft op te treden, van veel belang kunnen zijn, wanneer zij in hare nabijheid een krachtig steunpunt had, waar, behalve een veilige ligplaats, brandstoffen, levensmiddelen en andere hulpmiddelen zoo tot verpleging als tot het uitvoeren van herstellingen, eventueel ook reserve-munitie enz. konden worden gevonden, maar, bij de zeer groote uitgestrektheid van den Archipel, is de kans vrij groot, dat het terrein van actie vaak al even ver van deze hulpbasis als van de hoofdbasis verwijderd zou blijken te zijn. Hieraan tegemoet te komen door meer hulpbases van beteekenis op ver uiteenliggende punten van den Archipel te vestigen, mag echter ondoenlijk heeten. Naarmate toch het belang van dergelijke hulpbases grooter

zou zijn, zou aan hare verdediging meer ten koste moeten worden gelegd, zoowel wat de financieele als wat de personeele krachten betreft, zou daardoor een onevenredig groot deel worden onttrokken aan hetgeen voor leger en vloot beschikbaar kan worden gesteld.

Marine-Etablissement.

De algemeene eischen, hieraan te stellen, zijn:

1e. dat het als reparatie-inrichting zoodanig geoutilleerd is, dat de *geheele* in Indië aanwezige oorlogsvloot in goeden staat gehouden kan worden, waaronder moet worden verstaan, dat de meest voorkomende herstellingen aan rompen, machines, ketels en andere deelen van het schip met bekwamen spoed uitgevoerd kunnen worden en dokgelegenheid aanwezig is of althans in de onmiddellijke nabijheid wordt aangetroffen;

2e. dat het als arsenaal voldoende capaciteiten bezit om aan de behoeften der vloot in tijd van oorlog of oorlogsgevaar ten volle te voldoen.

Brandstofvoorziening.

Voor een tijdperk van 3 maanden zal te allen tijde rond 95000 ton steenkolen als oorlogsvoorraad aanwezig moeten zijn, welke voorraad tot rond 100000 ton zal stijgen, wanneer men ook rekent op de behoeften van het materieel voor locale verdediging.

Deze voorraad zal bij uitzending naar Indië van een tweede eskader uiteraard nog hooger opgevoerd moeten worden.

Met het oog op deze omstandigheid is het van belang na te gaan, of en, zoo ja, in hoeverre bij de brandstofvoorziening van de vloot gebruik gemaakt zou kunnen worden van *vloeibare brandstof*.

En de commissie komt dan tot de conclusie: *Waar aan het gebruik van vloeibare brandstof niet alleen het voordeel verbonden is, dat deze uit eigen bodem verkregen kan worden, maar daarnaast zulke belangrijke voordeelen staan als aanzienlijke besparing op het stokerspersoneel, gemakkelijk volhouden van een groot vermogen, het verkrijgen van 'n grooter*

werkingsfeer en het sneller en gemakkelijker overnemen van brandstof, zoowel in zee als uit de opslagplaatsen, daar zal het alleszins aanbeveling verdienen om tot zoodanig gebruik voor onze vloot over te gaan.

Verdediging te land.

Hiervoren werd de stelling aanvaard, dat de verdediging van N.-I. tegen een B. V. in hoofdzaak door de *Zeemacht* behoort te geschieden.

Zooals daarbij aanstonds werd opgemerkt, vloeit uit dit beginsel geenszins voort, dat bij de Indische landsverdediging de medewerking der Landmacht gemist zou kunnen worden. Integendeel, samenwerking tusschen beide deelen der weermacht werd noodzakelijk genoemd.

De S. C. vestigde er echter reeds toen de aandacht op, dat bij de vaststelling van de taak en de organisatie van het *Leger* op den voorgrond behoort te staan, dat de taak van de Landmacht — voor zooveel de verdediging tegen een B. V. betreft — behoort te worden opgevat als slechts van *beperkten* aard te zijn.

In verband daarmee werd haar hoofddoel omschreven, als zullende bestaan in het verdedigen van de *vlootbasis* en het zoo lang mogelijk beschermen van den zetel der *Indische Regeering*.

Schijnbaar laat laatstgenoemd doel geen vooropstelling van beperking ten aanzien van het leger toe. Immers zou men van meening kunnen zijn, dat, om aan dit doel te beantwoorden, het leger nooit sterk genoeg kan zijn en dus eerder naar uitbreiding van de legersterkte gestreefd behoort te worden.

Zoodanige opvatting zou echter een volkomen miskenning zijn van de beteekenis, welke de verdediging van *Java*, te land, ooit kan hebben. Men dient er zich toch rekenschap van te geven, dat, wanneer de vloot vernietigd is en dus van verdediging ter zee geen sprake meer kan zijn, die te land geen tweede phase van verdediging vormt, doch slechts het karakter kan dragen van eenig rekken van het verzet. Het zou niet anders dan zelfbedrog zijn, te meenen, dat ooit de

kans op een succesvolle verdediging te land groot zal zijn. In dit Rapport zijn hieromtrent beschouwingen geleverd, die leidden tot de conclusie, dat de verdediging van *Java* tegen een groote mogendheid, die ongestoord tegen ons kan optreden, een *hopelooze* strijd is en dat zelfs eene aanzienlijke uitbreiding van onze legersterkte geen aannemelijk uitzicht op een gunstig gevolg zou kunnen opleveren.

Bij de organisatie van de Landmacht ligt het voor de hand, dat wordt uitgegaan van hetgeen men zich voorstelt met de Landmacht te moeten en te kunnen bereiken. Naar méér te streven zou dwaasheid zijn. Onderscheid moet mitsdien gemaakt worden tusschen de eventueele *taak* der Landmacht, *zooals de omstandigheden haar die zullen opleggen*, en het eigenlijke *doel* der Landmacht, met het oog waarop zij kan en moet worden ingericht en samengesteld.

Tot de *taak* van de Landmacht behoort het ongetwijfeld den zetel der Regeering tot het uiterste te verdedigen. Maar hierin ligt op zich zelf nog geen aanwijzing voor de vereischte legersterkte. Immers deze taak zal het leger hebben te vervullen, zooals en zoolang het als zoodanig bestaat; onafhankelijk van den toestand, waarin het verkeert; onverschillig of het sterk of zwak is; of het goed toegerust of ontbloot is van het noodige; ongeacht ook of er kans op succes bestaat of niet. Men kan slechts zeggen, dat, naarmate het leger krachtiger is en beter toegerust tot instandhouding van zijn gevechtskracht, het de hier bedoelde taak beter zal kunnen ter harte nemen.

Als eigenlijk *doel* kan de verdediging van den bestuurszetel voor het leger niet aanvaard worden, omdat men weet, dat bij onze beperkte middelen dat doel op den duur niet bereikt zal kunnen worden. Ook bij het tegenwoordig stelsel van verdediging, waarin het zwaartepunt bij de Landmacht ligt, en zelfs bij voortzetting van dit stelsel en uitbreiding van het leger, zal het niet gaan om de vraag: „kan Indië — of beter: kan Java — behouden blijven?“, maar slechts om de vraag: „hoelang kan weerstand geboden worden?“

Allerminst wenscht de S. C. de beteekenis te onderschatten van eene verlenging of verkorting van den tijd, gedurende

welken de Regeeringszetel kan worden verdedigd en dus nog weerstand kan worden geboden, maar uit het voorgaande volgt, dat men zich bij de samenstelling van de Landmacht uitsluitend rekenschap heeft te geven van het eigenlijke *doel*, dat men met de verdediging te land beoogt.

Dit doel is tweeledig.

In de eerste plaats treedt de noodzakelijkheid aan het licht, dat de Landmacht in staat zij de *inwendige* rust en orde te verzekeren en dus ons gezag te handhaven.

Bovendien zal zij, speciaal in het aanbevolen defensiestelsel, de *bases* en *steunpunten* van de *vloot* hebben te verdedigen.

Wat het eerste punt betreft mag, waar de toestand in Atjeh en Onderhoorigheden zich meer en meer in het goede spoor ontwikkelt en schier overal elders in de B.B., voor ons gezag in naam, feitelijke gezagsuitoefening in de plaats is getreden, worden aangenomen, dat voor de vervulling van die taak niet meer op de uitzending van groote expeditiën behoeft te worden gerekend, al is uiteraard de *mogelijkheid* niet uitgesloten, dat zich omstandigheden kunnen voordoen, waarin ter bedwijing van daadwerkelijk verzet in de B.B., tot *tijdelijke* versterking van de aldaar gelegerde garnizoens-troepen, een beroep zal moeten worden gedaan op de in normale omstandigheden op Java gelegerde veldtroepen.

In verband hiermede zal dus het leger op *Java* een zoodanige sterkte moeten bezitten, dat het ook dān nog in staat kan worden geacht tot handhaving van ons gezag op dat eiland bij eventueele rustverstoringen van meer ernstigen aard, wanneer een deel er van tijdelijk in de B.B. vertoeft. Hoe groot die sterkte met het oog hierop zou moeten zijn, kan moeilijk geheel met juistheid onder cijfers worden gebracht; doch niet alleen eischt de voorzichtigheid, dat bij de vaststelling daarvan een groote veiligheidscoëfficiënt in rekening wordt gebracht, maar bovendien zal daarbij voor oogen behooren te worden gehouden, dat daadwerkelijk optreden van de militaire macht gelijktijdig op verschillende en ver uiteengelegen plaatsen noodig kan zijn. Naar het voorkomt zou met alle hierbedoelde factoren in voldoende

mate rekening zijn gehouden, wanneer de sterkte van het leger op *Java* normaal werd vastgesteld op 12 veldbataljons, van welke er hoogstens 4 zouden kunnen worden bestemd tot tijdelijke versterking van de troepen in de B. B., zoodat steeds minstens 8 bataljons op *Java* zelf aanwezig zouden zijn, welke troepenmacht voorts zoodanig over West-, Midden- en Oost-*Java* ware te verdeelen, dat overal, waar zulks mocht worden vereischt, snel over militairen bijstand zou kunnen worden beschikt.

De kosten, welke uit de aanvaarding van de voorstellen der S. C. zullen voortvloeien, zijn te onderscheiden in:

- A. de kosten van aanbouw van de vloot;
- B. de jaarlijksche bedrijfskosten van de vloot;
- C. de kosten van de vlootbasis;
- D. de kosten van de verdediging te land.

A. Kosten van aanbouw van de vloot.

De kosten van aanbouw worden beheerscht door:

- 1e. het tempo van aanbouw;
- 2e. den levensduur der schepen en vaartuigen.

Wat het eerste punt betreft, zij opgemerkt, dat een geleidelijke aanbouw noodig zal zijn, zoowel om redenen van financieelen aard als omdat de reorganisatie van het personeel slechts geleidelijk zal zijn tot stand te brengen.

Ten aanzien van den levensduur (tijd tusschen de eerste indienststelling van een schip en de eerste indienststelling van het schip, dat het eerstgenoemde vervangt), heeft de S. C. aangenomen, dat deze bedraagt:

- voor de groote schepen 20 jaren;
- voor de torpedokruisers, torpedobooten en onderzeebooten 15 jaren;

Tevens is uitgegaan van de veronderstelling, dat de in Indië steeds aanwezige hoofdmacht van de vloot samengesteld moet zijn uit geheel modern materieel en daarom de ouderdom van de pantserschepen in Indië niet hooger mag zijn dan 10 jaren (het reserveschip ten hoogste 12 jaren).

Uitgaande van deze grondslagen, geeft de S. C. in eenige bijlagen:

1e. een schema van aanbouw voor de pantservloot, waarbij tevens voorzien wordt in de vervanging van de in het Moederland benoodigde artillerie-schepen

2e. een schema van aanbouw voor de naast die groote schepen hier lande in O. I. noodig geoordeelde torpedobooten, onderzeebooten, mijnenleggers en torpedokruisers;

3e. een overzicht van hetgeen in het eerstvolgend tijdvak van 35 jaar voor nieuwen aanbouw zal noodig zijn, een en ander gebaseerd op een *vaste* jaarlijksche uitgaaf van f 17.000.000 voor Indië en Nederland samen.

Als nadere toelichting op de aangegeven bedragen zij vermeld:

a. de aanschaffingskosten der voorgestelde slagschepen, geheel uitgerust, worden geraamd op pl.m. f 1150 per ton waterverplaatsing en op hoogstens f 25.000.000 per schip;

b. torpedokruisers van het Argentijnsche type „Catamarca” worden geleverd, geheel uitgerust, voor den prijs van hoogstens f 2.000.000 per stuk;

c. blijkens de tot dusverre opgedane ervaring bedraagt de kostprijs van geheel uitgeruste torpedovaartuigen pl.m. f 2000 per ton waterverplaatsing. Voor een vaartuig van pl.m. 300 ton is deze derhalve te stellen op hoogstens f 600.000 per stuk;

d. voor de onderzeeboot voor Indië K. I. werd gecontracteerd voor f 1.000.000, in welk bedrag niet zijn inbegrepen de torpedo's en de kosten van uitzending. In totaal mag men de kosten van aanschaffing van een dergelijk vaartuig stellen op f 1.150.000. De kosten van uitzending zijn hierbij in rekening gebracht, omdat deze door te betalen sleeploonen aanzienlijk hooger zijn dan bij andere vaartuigen.

B. Jaarlijksche bedrijfskosten van de vloot.

Bij een berekening van de jaarlijksche bedrijfskosten van de vloot dienen in de eerste plaats in aanmerking te worden genomen de *directe bedrijfskosten* der schepen in Indië, waaronder zijn te verstaan:

1e. traktementen en soldijen;

2e. voeding;

3e. dokken en herstellingen;

- 4e. brandstofverbruik;
- 5e. verbruik inventarisgoederen (inclusief stoomoliën);
- 6e. munitieverbruik.

Het totaal der directe bedrijfskosten in Indië is te stellen op een bedrag van ruim f 11.600.000.

Behalve met de directe bedrijfskosten moet echter ook rekening gehouden worden met de *in Indië* vallende *indirecte bedrijfskosten* zooals:

- 1e. de kosten van het D. van Marine (Batavia);
- 2e. de kosten der 10 pct. reserve aan personeel;
- 3e. de kosten van het arsenaal;
- 4e. reis-, verblijf en transportkosten;
- 5e. een deel der kosten van de gouvernementsbrandstofdepôts;
- 6e. de kosten der werving en opleiding van inlandsche schepelingen;
- 7e. de kosten van overvoer van en naar Nederland;
- 8e. de kosten der geneeskundige verpleging, diversen enz.

Het totaal der exploitatiekosten *in Indië* bedraagt rond f 14.000.000.

Deze berekeningen geven echter geen juist beeld van de werkelijke kosten eener Zeemacht ter sterkte van het in Indië gestationeerde deel, omdat daarin niet zijn begrepen de *kosten van het algemeen beheer in Nederland* en evenmin *die van de opleidingen en pensioenen en van de rijkswerken in het Moederland*, welke kosten tot dusverre zijn begrepen in de marine-uitgaven, die geheel ten laste van de Staatsbegroting komen.

Behalve de jaarlijksche uitgaven voor het deel der vloot in Indië, zullen alle *overige* directe en algemeene bedrijfskosten der Zeemacht, waaronder begrepen die voor de vloot in het Moederland, tot en met het jaar 1926, d.w.z. tot aan het oogenblik, waarop het eerste groote pantserschip voor het vlootverband in het Moederland beschikbaar komt, f 12.700.000 bedragen.

Van af het jaar 1927 zullen de laatstgenoemde uitgaven

vermoedelijk nog wat stijgen, om verder stationnair te blijven van af het jaar 1935, d.w.z. van af het oogenblik, waarop het aantal groote schepen in Nederland tot 4 is gestegen.

C. Kosten van de vlootbasis.

Hiervan is het bedrag te stellen op f 5.905.000.

D. Kosten van de verdediging te land.

Zooals reeds gebleken is rekt de S. C. bij de eventuele tenuitvoerlegging van hare plannen niet op hoogere kosten voor het *leger*; integendeel wees zij den weg om tot belangrijke bezuiniging te geraken, als dit noodig mocht blijken.

De permanente verdedigingswerken te land zullen echter, vooral in verband met de noodzakelijke bevestiging van de vlootbasis, aanzienlijke uitgaven vereischen.

De kosten van elk der forten op de eilanden *Edam* en *Haarlem* worden, indien bodemvoorziening en fundeeringswijze geen buitengewone uitgaaf vorderen, geschat op f 8.000.000, bij eene hoofdbewapening van 4 kanonnen van 30.5 c.M. L. 50.

Alhoewel de S. C. zich niet kan uitspreken over hetgeen bovendien nog noodig zal zijn voor de derde versterking ter verdediging van den Noord-Oostelijken toegang tot de reede van Batavia, heeft zij gemeend daarvoor toch een ruim bedrag te moeten uittrekken, aangezien zoowel een fort op de *St. Nicolaasdroogte* als een drijvende batterij aanzienlijk meer zullen kosten dan een der forten op bovengenoemde eilanden; mitsdien wordt voor deze derde versterking gerekend op een bedrag van f 11.000.000.

De voorzieningen tot afsluiting en verdediging van den havenmond te *T. Priok* worden geraamd op f 250.000.

De kosten van de verwapening der kustbatterijen bij *Soerabaja*, *Tjilatjap* en *Sabang*, worden geraamd op f 2.385.000.

Resumeerende bedragen dus de uitgaven voor de te maken nieuwe en te verbeteren bestaande verdedigingswerken: totaal f 29.635.000.

BIJLAGE V.

Extract uit de Nota van den Heer v. Gijn.

....Thans komende tot de bezwaren van den ondergeteekende tegen het rapport der Commissie zelf, teekent hij aan, dat deze, schoon in hoofdzaak, toch niet uitsluitend van financieelen aard zijn. Hoe weinig opgewekt ook zijn oordeel is over de financiën van het Moederland en van de Koloniën, toch zoude hij zich kunnen denken, dat hij tegen verhooging der gezamenlijke marine-uitgaven van beide deelen van het Koninkrijk met ruim f 20 millioen ¹⁾ per jaar geen bezwaren zoude maken, b.v. wanneer door beschikbaarstelling van dat bedrag voor het behoud onzer koloniën in geval van oorlog, al ware het slechts de halve mate van zekerheid te verkrijgen was welke b.v. Engeland aan zijn vloot en Duitschland aan zijn leger ontleent. Zijns inziens is echter hetgeen verkregen wordt volgens de voorstellen der Commissie, schoon niet zonder gewicht, toch van te weinig belang om een uitgave te wettigen als daarmede verbonden is en zulks in het bijzonder bij den bestaanden financieelen toestand.

Naar de meening van den ondergeteekende geeft zich de S. C. aan een illusie over zoowel wat betreft de waarde van hetgeen bij opvolging van haar advies, wordt verkregen als wat betreft de kosten die het tot stand brengen van wat zij als minimum stelt inderdaad zal medebrengen.

Door de S. C. wordt als taak van de vloot gesteld te streven naar de heerschappij ter zee en de bescherming van onze onzijdigheid in den ganschen archipel. Voor beide doeleinden acht zij een eskader van vier schepen, welke het tegen de beste schepen van vijandelijke vloten kunnen opnemen, een zaak van groote beteekenis.

Wat het eerste punt aangaat meent de ondergeteekende, dat de S. C. tot die meening slechts kon komen door het

¹⁾ Buiten rekening gelaten de besparing op de landmacht, waardoor het meerdere tot f 14.— millioen zoude dalen.

naast elkander stellen van geheel ongelijke grootheden, t.w. de macht, welke mogendheden, die voor ons gevaarlijk kunnen worden, thans of binnenkort zullen kunnen ontwikkelen, met de macht, welke wij in 1921, 1923 ja zelfs met de macht die wij in 1933 zullen kunnen ontwikkelen. Stelt men naast onze macht in die jaren wat de bedoelde mogendheden alsdan, lettende op de sommen, welke zij voor hun vloot thans reeds beschikbaar stellen, vermoedelijk zullen hebben, dan leidt het naar de meening van den ondergeteekende geen twijfel, of die mogendheden zullen tot bestrijding van ons eskader slechts een zeer klein deel van hetgeen zij ter beschikking hebben, behoeven af te zonderen en onze vloot zal voor hen ook niet van genoegzaam belang zijn om een bondgenootschap met ons op hoogen prijs te stellen.

Doch behalve, dat de getalsterkte van ons dreadnought-eskader dit niet geschikt zal maken voor de handhaving van het meesterschap ter zee in den Archipel, zal ook de samenstelling, gelijk de S. C. zich die denkt, het daartoe weinig geschikt maken.

Het lijdt geen twijfel, dat, willen wij niet schepen bouwen, die, bij de allerbeste der andere vloten vergeleken, reeds verouderd zijn alvorens zij van stapel loopen, ook van de voorgestelde dreadnoughts de tonnenmaat, snelheid en bewapening der in 1919—1923 te bouwen schepen sterk zal afwijken van de eerste twee, welke op stapel zouden te zetten zijn. Voldoen aan den eisch, dat wij een eskader hebben van 4 schepen, welke zich met de beste van andere marines kunnen meten, is niet dan met *veel hooger* kosten mogelijk dan door de S. C. is becijferd.

Wat de handhaving van de neutraliteit aangaat, — in de tweede plaats als taak onzer vloot genoemd — kan de ondergeteekende zich allermintst vereenigen met de beschouwing van de S. C. als zoude het veldwinnen van de internationale rechtsbeginselen en het tot stand komen van tractaten, regelende de rechten en verplichtingen der neutralen bij oorlogen tusschen andere rijken, moeten leiden tot aanzienlijke uitbreiding van onze bewapening. Niets is

meer in strijd met den geheelen geest, welke heeft voorgezeten bij de vaststelling van het tractaat betreffende de neutraliteit in geval van een zeeoorlog.

De ondergeteekende is ook overtuigd dat de kostenberekening te laag is, indien men inderdaad wenscht te verkrijgen een eskader, dat het tegen een numeriek gelijk eskader van de beste schepen van andere mogendheden kan opnemen. Het bedrag van f 17 millioen per jaar, hetwelk het vlootfonds elk jaar zoude vorderen, berust op een schema van aanbouw, dat een vloot levert, welke zeker binnenkort niet voldoende op de hoogte van den tijd en niet voldoende homogeen zal worden geacht, en op de veronderstelling, dat de schepen, welke over tien jaar zullen worden gebouwd, evenzeer f 25 millioen zullen kosten als de eersteling, welke in 1914 gebouwd wordt.

Naar de ondergeteekende becijfert, wordt er voor het vlootfonds reeds 21 à 22 millioen per jaar gevorderd, wanneer men van den nog zeer matigen grondslag uitgaat, dat er na 6 jaar 5 schepen gereed zijn en verder (na overslaan van een jaar) elke 10 jaar 6 schepen gereed komen en voorts, dat na tien jaar de schepen f 27 millioen, na 17 jaar 29 millioen enz. per stuk kosten zullen.

In geval van aanvaarding van de plannen der S. C. moet binnen betrekkelijk korten tijd, op veel meer dan verdubbeling der thans op 25.4 millioen te stellen uitgaven voor de militaire marine in Indië en Nederland moet gerekend.

Wel zal er naar gestreefd worden om aan deze stijging der uitgaven voor de vloot eenigermate tegemoet te komen door bezuiniging op de uitgaven voor het landleger in Indië. Het zal echter den ondergeteekende wel niet euvel worden geduid, als hij de voornemens ter zake niet dadelijk in contanten meent te mogen omzetten. Eenmaal tot de vlootuitgaven besloten zijnde, zal ongetwijfeld met klem worden betoogd, dat het niet verantwoord is om de defensiemiddelen in te krimpen, welke thans beschikbaar zijn, om na eventuele mislukking van de verdediging ter zee, den weerstand te land nog zoo lang mogelijk te rekken. Vermits tenslotte daarbij ook particuliere belangen betrokken zijn, zal het alle

inspanning van meer dan één krachten bestuurder vereischen om tot inkrimping te geraken, welke maar niet met eene pennestreek is te volbrengen, doch een aantal krachtig voortgezette maatregelen vordert.

Wat nu de mogelijkheid betreft om eene zoo groote verhooging van de uitgaven voor de defensie te dragen, waarbij nog moet worden gerekend met de verhooging van de kosten der verdediging te land in Europa, waarvan de Minister van Oorlog de onvermijdelijkheid reeds herhaaldelijk heeft betoogd, de ondergeteekende zal niet beweren dat een dusdanige verhooging *onvermijdelijk* het Indische of Nederlandsche budgetair evenwicht *blijvend* in gevaar zou brengen. Hij kan zich te dien aanzien wel in hoofdzaak aansluiten bij de zinsnede daaromtrent in het rapport der S. C., maar hij is toch van meening, dat de lasten daardoor *uiterst zwaar* zullen worden, althans indien men niet achterwege wil laten wat op ander gebied bereids door alle staatspartijen als zeer urgent is gekenschetst.

Naar de meening van den ondergeteekende, is de toestand van de financieën van het Rijk in Europa bereids verre van gunstig te noemen.

Bij zoodanigen staat van zaken mag wie een geordend financieewezen het allereerst noodige acht in den modernen Staat en een volstrekt vereischte om op den duur den Staat, ook in moeilijke dagen, behoorlijk te kunnen besturen en wie niet onbekend is met de zware eischen, welke voor onvermijdelijke zaken aan de schatkist staan gesteld te worden, niet adviseeren tot het beschikbaar stellen van vele millioenen per jaar voor een zeer sterke uitzetting van de uitgaven voor de vloot, waarmede naar de ondergeteekende meent niet anders bereikt kan worden dan dat op den zeer langen weg naar hetgeen in deze op den naam „afdoende” aanspraak kan maken, een uiterst klein stapje wordt gedaan.

Het is wel de meest wanhopige omstandigheid in de bewapening der kleine mogendheden, dat zij ook bij de grootste krachtsinspanning er zeker van kunnen zijn, dat hunne militaire waarde *ter zee* altijd verder achter geraakt bij die der grootere natiën. Wel verre dus van eenige kans, dat door

een groote tijdelijke krachtsinspanning, desnoods ten koste van een deel van het Staatsvermogen en van het maatschappelijk vermogen volbracht, een moeilijke tijd doorgekomen kan worden, zullen de tijden op het gebied van de defensie voor de kleine mogendheden, die zelf of wier koloniën uit militair oogpunt, ongunstig gelegen zijn, steeds moeilijker worden.

Mag de ondergeteekende tot een grooten sprong in zake de uitgaven voor de vloot, voor zoover het Moederland betreft, niet raden, hetgeen hij in korten tijd van de Indische financiën te weten mocht komen, stemt hem te dien aanzien mede niet optimistisch.

Het voorstel der meerderheid van de S. C. om $8\frac{3}{4}$ à $14\frac{3}{4}$ millioen per jaar méér ten laste van de Indische begrooting te brengen voor de verdediging tegen een buitenlandschen vijand, en in mindere mate ook het voorstel der minderheid om zulks met 7 à 13 millioen te doen, zal mitsdien niet kunnen worden opgevolgd dan door het verschil tusschen het noodige en het beschikbare voor de verhooging van het intellectueel en economisch peil der bevolking nog aanmerkelijk te vergrooten, of (en) het economisch peil der bevolking neer te drukken door drukkende belastingen, als b.v. een uitvoerrecht op copra en een invoerrecht op katoenen goederen.

De ondergeteekende twijfelt ernstig of een gebruik van de millioenen op de wijze als de S. C. voorstelt wel meer in het belang van de veiligheid van onze koloniën tegenover het buitenland zoude zijn dan besteding daarvan voor de ontwikkeling van land en volk.

De begeerigheid van anderen naar onze koloniën in O. I. moge naar de meening van sommigen vergroot worden, als Indië rijker en welvarender wordt, zulks wordt in elk geval veelvuldig opgewogen door de omstandigheid, dat verovering van gebied in onzen tijd niet meer denkbaar is, tenzij de veroveraar gerugsteund wordt door de algemeene opinie, dat het bestaande bestuur van dat gebied zelfs niet aan de matigste eischen van modern beheer voldoet. Een land, dat bestuurd wordt op zoodanige wijze, dat het tot model van

soortgelijke landen kan strekken, loopt weinig gevaar om te worden ontruikt aan dengene, die er zoodanig bestuur invoerde en aan de verbetering steeds alle zorg blijft besteden.

En verder, gelijk er in de tijden van het absolutisme geen machtiger steunpilaar van een vorstentron was dan de liefde der bevolking, het besef van een wijs bestuur, zoo is er ook geen machtiger steun voor ons gezag dan het besef van het volk, dat ons hoogste streven is zijn geluk en voorspoed te bevorderen. Teekenen zijn er te over, dat dit besef, zij het langzaam, begint te ontwaken. Men kan zich met het oog op het feit, dat het nog maar een menschenleeftijd geleden is, dat gansch andere beginselen onze koloniale politiek beheerschten, feitelijk slechts verbazen, *dat* bereids bij de besten der bevolking vertrouwen in onze bedoelingen begint te ontstaan en heeft allerminst reden om het winnen van de liefde en het vertrouwen van de bevolking te beschouwen als een streven aan welks succes in afzienbaren tijd te wanhopen blijft. Doch voorzeker zal het proces, dat werkende is en dat ons meer zekerheid van het behoud onzer koloniën waarborgt dan een zwakke vloot, niet beter in zijn werking kunnen worden gestuit dan door — gelijk het rapport zegt — „het tijdelijk achterwege laten van op zichzelf gewenschte maatregelen” of wel door de bevolking zwaar te belasten.

De sleutels van N. I. mogen niet meer achter de Hollandsche waterlinie liggen, wij moeten ze naar de meening van den ondergeteekende evenmin in de brandkasten van Duitsche of Engelsche Pantserplatten-interessenten bergen, doch op de bureelen van de Directeuren van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, van Landbouw en van Gouvernementsbedrijven. Onttrekken wij aan die departementen de middelen om N. I. een der eerste plaatsen te doen innemen onder de koloniale rijken, ten einde die toe te voeren aan de militaire departementen, dan roepen wij waarschijnlijk een precaireren toestand in het leven, waarbij een veel grootere vloot dan thans wordt voorgesteld, geen gevoel van veiligheid kan bezorgen.

Er wordt in den laatsten tijd weleens gezegd, dat het Koninkrijk der Nederlanden, dank zij de uitbreiding van het

terrein onzer werkelijke macht in Indië, bezig is zich tot een grootmacht te ontwikkelen. Wanneer alleen het aantal vierkante kilometers, waar wij werkelijk gezag handhaven, en het aantal inwoners, dat zich daarop bevindt, de vraag van groot- of kleinmacht beheerschten, dan ware het niet twijfelachtig, of wij zijn het eerste. Maar de vraag wordt, vooral van het bewapeningsstandpunt bezien, veeleer beheerscht door den omvang van het budget, zoo op zich zelf als ook in verband met de taak welke nog te vervullen is. Een budgetten-oorlog zoude men den gewapenden vrede van onzen tijd kunnen noemen. En in dien strijd kan een land, in twee werelddeelen gelegen, met een totaal-budget (zonder de bedrijven) van beide deelen te zamen, dat nog geen f 350 millioen bedraagt, bezwaarlijk tot de grootmachten worden gerekend. Het stelt zelfs de kans zulks spoedig te worden in de waagschaal door het zich te vroeg te gaan verbeelden. De reuzentaak, welke ons kleine land aan de andere zijde van den aardbol op zich heeft genomen zal ons te greeeder met al zijn voordeelen en bezwaren door de rest van de wereld worden gegund, wanneer wij niet in Indië ons geld opmaken aan leger en vloot en daardoor voor stoffelijke of geestelijke hervorming niets beschikbaar houden, maar wanneer wij al onze financieele en personeele kracht gebruiken om daar ginds een zoodanigen toestand in het leven te roepen, dat alle natiën zullen erkennen, dat onder hun gezag geen noemenswaard betere toestand zoude kunnen aanwezig zijn en dat alle natiën er met gerustheid hun personeele en materieele krachten vruchtbaar zullen trachten te maken.

De aandacht zij er op gevestigd dat hetgeen voorkomt op bladzijde 128 van het Verslag omtrent de dekking van de meerdere kosten voor Indië nog allerminst voldoende middelen daarvoor aanwijst, niettegenstaande men zich heeft uitgeput om alles aan te voeren wat eenigszins in aanmerking komt, en de vermindering der legeruitgaven als een feit aanneemt. Niet beter staat het voor Nederland, als men - wat hoogstwaarschijnlijk ook voor Indië geldt - er rekening mede houdt dat, bij een behoorlijke boekhouding van baten en

lasten, feitelijk thans reeds de jaarlijksche lasten de jaarlijksche baten verre overtreffen.

Naar de meening van den ondergeteekende moet men, indien eene uitbreiding van de vlootuitgaven gelijk de S. C. voorstelt volstrekt noodzakelijk wordt geacht, *een financieelen noodtoestand erkennen en zal men niet mogen terugdeinzen voor financieele maatregelen als ten onzent in 1843 en bij onze oostelijke burenen ook thans weder worden genomen*, welke gegrond zijn op het denkbeeld, dat indien de Staat in nood is eene aderlating voor eens van wie vermogen heeft (wellicht ook van wie bijzonder hooge inkomsten uit beroep of bedrijf geniet), het ultimum remedium is te achten.

BIJLAGE VI.

**Extract uit de lezing van den Heer Baretta
(Indisch Genootschap 10/X '13).**

Na tal van beschouwingen gegeven te hebben over de tegenwoordige toestanden in en om de Stille Zuidzee en als gevolg van de opening van het Panama-Kanaal, komt hij tot de conclusie:

de kans voor ons, om het *rechtstreeksch voorwerp van een conflict te worden* d.w.z. in botsing te komen met een Oost-Aziatische mogendheid die in staat zou zijn onze koloniën te *veroveren*, is geringer geworden, daarentegen is de kans dat wij onze neutraliteit zullen hebben te handhaven, door de meerdere kans op verwickelingen, grooter geworden.

Japan, de eenige Oost-Aziatische mogendheid, die op het oogenblik onze koloniën zou kunnen *veroveren*, zal daaraan voorloopig niet denken.

Omtrent de kwestie der *neutraliteitshandhaving* in den Archipel, teekent hij aan:

Practisch komt dit neer op de vraag: Wat is U het behoud van de koloniën waard.

Geheel eens is hij het met de stelling in de *Nieuwe Courant* verkondigd: „Bijna kan men zeggen van de mogelijkheid van handhaving onzer neutraliteit en van de kracht waarover wij daartoe zullen blijken te beschikken, hangt het behoud van onze onafhankelijkheid af.”

„Het beschikken over de macht en de geëigende middelen om onze onzijdigheid te doen eerbiedigen en elke aanranding daarvan met nadruk te bestrijden, is daarom een der eerste voorwaarden voor het veilig bezit en behoud onzer Koloniën.”

Wat betreft de defensiemiddelen, waarover thans in den Archipel wordt beschikt, vermeent hij, dat ze te land en ter zee in onvoldoenden staat verkeeren en dat zelfs de verdediging van *Java* niet gewaarborgd is — waarin verandering *moet* komen.

En *Java* wil hij in de eerste plaats verdedigen. En eerst als dat mogelijk zal zijn, mag gedacht worden aan de B.B.

en dan in de eerste plaats aan *Sumatra*, om de volgende reden:

Sumatra is ongeveer even belangrijk als alle overige B.B. samen. De invoer verhoudt zich tot die der overige B.B. ongeveer als 3:2, de uitvoer als 10:11.

De verhouding der *inkomsten* (na aftrek van de daaraan verbonden uitgaven) was in 1910 10:2:3 voor Java, Sumatra en de overige B.B. Voor de inkomsten-belasting van fysieke personen zijn de verhoudingsgetallen in dat jaar: 22:5:2. Voor die van naamlooze vennootschappen: 45:9:1.

De *bevolkingscijfers* verhouden zich als: 20:2:2 $\frac{1}{2}$ voor Inlanders en als 8:1:1 voor Europeanen.

Kan men nu met deze cijfers voor oogen staande houden dat het in bezit nemen van de B.B. op het oogenblik het verlies van *rijke bronnen van welvaart* zou beteekenen? Immers neen. *Java laat nog steeds in economische en staatkundige beteekenis alle buitenbezittingen verre achter zich.* En is het dan zoo onlogisch er bij de verdediging in de eerste plaats voor te zorgen dat het voornaamste behouden blijft?

Dankbaar is hij de S. C. voor het krachtig pleidooi, dat zij leverde voor de *onmiddellijke versterking van het Indische leger* — mochten haar eindconclusiën niet worden aanvaard. Hoe dat geschieden moet, dat vertelt ons de Heer DE GREVE in zijn brochure.

Echter vermeent hij ook: Het verdedigen van Java tegen een B. V. zal moeilijk afdoende kunnen zijn, zonder de hulp van de inlandsche bevolking en is misschien ook met het oog daarop, wapening der inlanders noodzakelijk.

En hij is ook van meening dat Java het eerste object zal zijn van een verovering-expeditie en niet een van de eilanden van de B.B. Het is den veroveraar evengoed bekend dat Java rijke bronnen van inkomsten oplevert, dat het opleggen van zware lasten tot dekking van de gemaakte oorlogskosten alleen op Java met 30 millioen inwoners zoden aan den dijk zet.

Op de B.B. moet hij beginnen te trachten deze tot ontwikkeling te brengen, wat ons in 300 jaar nog niet gelukt is; Japanners zullen dit zeker niet doen; die beproeven niet opnieuw wat een ander niet gelukte, doch profiteeren alleen

van de resultaten van proefnemingen van anderen. Komt bovendien de oorlogshaven op Java, dan zal deze een groote aantrekkingskracht uitoefenen, en de val van de haven kan over den uitslag van den geheelen oorlog beslissen.

Van de *Marine* zou hij willen vorderen:

1. Dat zij onze neutraliteit krachtig kan handhaven.
2. Dat zij in staat zij een eventueelen vijand ernstige verliezen toe te brengen.

Met de S.C. is hij overtuigd dat „elke versterking der „vloot de preventieve werking onzer weermacht verhoogt „en hare kansen vermeerdert op een gunstige uitkomst „bij daadwerkelijk verzet”.

Tegen *verovering* kennen wij echter minstens evenveel preventieve werking toe aan het leger, dat den vijand zal dwingen tot ernstiger voorbereiding.

Echter acht hij, in verband met de plannen der S.C. het aantal van 4 groote schepen dat in Indië steeds gevechtsvaardig beschikbaar moet zijn te gering. Japan kan daar reeds in 1917 drie min of meer gelijkwaardige eskaders tegenover stellen. Wij zullen dan misschien twee, in 1921 eerst vier pantserschepen hebben.

En wai de *vlootbasis* betreft, teekent hij aan: of Soerabaja wel zoo *ten eenenmale* ongeschikt is voor oorlogshaven zullen velen niet met de commissie eens zijn.

Zeker is dat Soerabaja beter voor verdediging aan de landzijde is in te richten dan Batavia en dat verdediging aan de zeezijde niet zulke groote sommen zou kosten als bij T. Priok het geval is, nl. f 27 $\frac{1}{4}$ millioen. Want zagen wij dat aan de landzijde weinig voor *afdoende* verdediging wordt gedaan, aan de zeezijde worden geen kosten gespaard.

En dat moet ook; T. Priok is niet anders dan door een kring van drie forten te beschermen.

Zowel aan T. Priok als aan Soerabaja als oorlogshaven is het bezwaar verbonden, dat bij afsluiting aan de landzijde de zeer talrijke bevolking mede opgesloten wordt.

BIJLAGE VII.

Persuitingen.

Behalve in de brochure DE GREVE en in de lezing BARETTA, werden de wenschen der S. C. ook nog elders besproken; het volgende is ontleend aan het *Marineblad* (5e aflevering 1913).

De Redactie bespreekt daarin de brochure DE GREVE en verklaart al dadelijk, dat inkrimping van de sterkte van het I. leger, zelfs bij de beperkte taak, die de S. C. dat leger toedenkt, onmogelijk is.

Over de bemanning van het 4e schip DE GREVE (blz. 18 der brochure) — wat bij mobilisatie zou moeten geschieden — oordeelt zij: „Een op die wijze bemand schip zou nooit een versterking der drie anderen vormen, integendeel zelfs, omdat het in zich sluit een bron van verwarring voor het geheele eskader. Heeft de R.-Japansche oorlog in dezen nog niet voldoende lessen gegeven?” vraagt zij voorts. En het 4e schip noemt zij een „materieel-reserve” en alleen dan nog maar als er in *vredestijd* een kernbemanning op is.

Moet er bezuinigd worden op het vlootplan der S. C. dan zou de Redactie wenschen, dat dit geschiedde door de schepen 2 jaar langer in Indië te laten, waardoor er in Holland 3 van de 8 groote schepen zullen zijn. En dan kunnen er in Indië altijd 4 schepen gereed zijn — de kleinste tactische eenheid. Echter kunnen er dan geen f6.000.00 bezuinigd worden. Door echter met alle geweld deze som te willen bereiken, heeft de Heer DE GREVE voorstellen gedaan, die uit een militair oogpunt niet te verdedigen zijn, oordeelt zij.

Wat betreft de plannen, die hij ontwikkelt over de vlootbasis in Straat Soenda, nimmer nog werden die gepubliceerd voor zoover zij weet, hoewel ze in marinekringen overwogen werden. Ook zij acht die buitengewoon interessant.

Wat echter de Zuidelijke uitgang betreft, veel waarde hecht ze daaraan niet, omdat de zeeën benoorden Straat Soenda meestal het terrein van actie zullen zijn, waarvan onze schepen — bij een werkingsfeer van 5000 mijlen voor de groote en 4000 voor de kleine — dan te ver verwijderd

zijn bij den weg om Sumatra, terwijl de weg om Java voert door nauwe straten, die gemakkelijk te bewaken zijn.

Ook de Redactie is van oordeel dat noch T. Priok, noch Soerabaja ideaalplaatsen voor de vlootbasis zijn.

En of een basis op de Zutphen-eilanden mogelijk zou zijn? vraagt ze. *Het* groote bezwaar daarvoor acht ze, dat die basis gelegen zou zijn ver van een centrum van bevolking en ver van alle mogelijke hulpmiddelen, waarbij ze nog aanteekent, dat de vergelijking met de Japansche oorlogshaven Makung (Pescadores) niet opgaat, omdat dat slechts een secundair steunpunt is. Eerst een uitgebreide studie zou het mogelijk maken over deze kwestie een afdoend oordeel te vormen.

Ook is zij van oordeel, dat de troepen, die voor de verdediging van de basis beschikbaar worden gesteld onvoldoende zijn en voorts ook dat verdediging van *Dwars in de weg* zeer zwak is, terwijl zij tevens vermeent, dat de schrijver te vluchtig is heengegleden over de vele praktische bezwaren, die aan de keuze van deze basis verbonden zijn, waaronder zij noemt de *drinkwatervoorziening* en de *gezondheidstoestand*.

In het Hoofdstuk „Uit de Pers” vinden we den jongsten staatkundigen brief van Mr. S. VAN HOUTEN vermeld, waarin hij opkomt tegen den bouw van dreadnoughts.

Nagenoeg op gelijke wijze als bij het Moederland het geval is, steunt ook „de veiligheid van ons koloniaal rijk op onze staatkundige gedragslijn.” Als wij ons beschouwen als internationale trustee voor de bevordering der ontwikkeling van de hulpbronnen van Indië en de beschaving der daar wonende bevolking, zonder eenig bijzonder voorrecht voor ons zelf te begeeren, kan nog wel bij elke mogendheid afzonderlijk de gedachte opkomen, dat zij voordeel kon hebben door ons als bestuur te vervangen en dan eigen nationalen te bevoorrechten, maar juist wegens dit motief zou zij alle andere mogendheden tegen zich hebben. Dit weet ieder en daar die tegenstand ook voor ieder afzonderlijk te machtig is, komt de gedachte niet tot ontwikkeling.

Ongerustheid is in den laatsten tijd ontstaan door het ontwaken van Aziatische rijken uit hun eeuwenlange

afzondering. Te hunnen aanzien geldt op economisch gebied natuurlijk hetzelfde, maar komt er nog bij, dat ons bestuur het beginsel der godienstige vrijheid zoo ruim moet opvatten dat ook hun nationalen zich in geen enkel opzicht wegens achteruitzetting te beklagen hebben . . .

Bij goede politiek hebben wij voor behoud van ons gezag in Indië geen andere zeemacht noodig, dan voor de krachtige handhaving der orde in een eilandenrijk wordt vereischt. Kleine opstootjes kunnen ook door het beste bestuur niet worden voorkomen: daarom moeten de middelen voor zoo spoedig mogelijke onderdrukking voorhanden zijn. Meer mag echter noch uit de Nederlandsche, noch uit de Indische middelen voor dit doel worden bestemd.

Ook onze overheersching is het gevolg van het wanbestuur in de staatjes, waarin ons Indisch territoir van ouds was verdeeld. Die overheersching mag geen ander doel hebben, dan aan de bevolking een beter bestuur en een hooger grad van beschaving in eigen nationale lijn te brengen. Vervullen wij die taak naar behooren, zoodat de bevolking niet ernstig kan meenen, dat òf zij, bij haar tegenwoordige ontwikkeling, reeds zelf, òf wel een andere vreemde staat, die beter zou vervullen, dan kunnen wij ons misschien te eeniger tijd geleidelijk terugtrekken, maar worden wij niet verjaagd." (N. R. Ct. 20/IX '13.)

Vervolgens vinden wij een artikel van den Heer J. VAN DER ELST (N. Ct. 23/IX '13): „De tweede staatkundige brief van Mr. VAN HOUTEN door een maritiemen bril bekeken,” waarin de schrijver o.m. zegt:

... de conclusies door Mr. VAN HOUTEN getrokken op het punt onzer defensie kan ik onmogelijk deelen omdat hij het *krachtdadig* handhaven onzer neutraliteit in onze koloniën totaal negeert. Ik geloof gaarne dat men Nederland in *Europa* met rust zal laten... maar, het groote gevaar schuilt in onze bezittingen, tijdens een oorlog in Oost-Azia gevoerd. *Onze* buitenlandsche politiek bepalen wij zelf, en door onze politiek van open deur en vrijhandelsgezindheid stuiten wij niemand af en bevoor- of benadeelen geen enkele mogendheid.

Door deze juiste politiek te volgen laat zich moeilijk een geval denken, dat wij met anderen in conflict komen, doch al die braafheid zal ons weinig helpen indien een oorlogvoerende mogendheid met opzet of gedwongen onze neutraliteit schendt.

Tot neutraliteitschending leent zich een eilandenrijk veel eerder en gemakkelijker dan een rijk behoorende tot het vaste land, welks kustlijn natuurlijk zooveel kleiner is. Wij behooren dus een zoo krachtig mogelijke vloot te onderhouden om die schending der neutraliteit te voorkomen, bij gebreke waarvan wij zelf in oorlog zouden geraken....

De gepensionneerde Luitenant ter Zee 1e kl. VAN AKEN, schrijft een „Open brief aan Mr. S. VAN HOUTEN” (*N. R. Ct.*) waarin hij o.m. zegt;

„En tegenover Uw raad om niet aan te bouwen, wil ik een andere stellen: Laat ons vragen 5 slagschepen tegelijk op stapel te zetten, opdat er binnen 3 jaar reeds een behoorlijk bruikbaar eskader in onze Oost aanwezig zij! De tijd dringt, en wie zal zeggen wat er zich in de allernaaste toekomst in het Oosten zal afspelen, en in hoeverre wij daarin zullen worden betrokken?

Altijd broeit het tusschen China en Japan, vlak bij ons, overal zoekt Japan uitbreiding van zijn gebied. En ik hoop, dat alle Nederlanders zullen inzien, dat niet een goede politiek alléén, niet *ons* besef van een trustee te zijn als bovenbedoeld, maar wél een krachtig eskader in staat zal zijn, ons gebied daartegen te helpen beveiligen.”

Aan het *Algemeen Handelsblad* (30/IX en I/X '13 is ontleend „De verdediging van Ned. Indië” door HASTATUS, die vermeent dat de door de S. C. voorgestelde bezuiniging niet had moeten worden gezocht op het leger, doch op het vlootplan zelf met den aanleve daarvan.

Wanneer, „de bloem der marine”, schepen van 15.000 ton, voor ons doel voldoende acht, dan had het op den weg der S. C. gelegen niet verder te gaan; hare eischen niet hooger te stellen. De keuze van zoo'n type zou op de kosten van

aanbouw reeds een besparing hebben gegeven van 45 millioen.

Had men verder *Soerabaja* als vlootbasis behouden — wij zouden liever T. Priok hebben gewenscht — dan zou voor de verbetering en bevestiging van die basis een bedrag van 10 millioen, in stede van 43 millioen voor Priok, zijn noodig geweest.

En had ten slotte de S. C. zich tevreden gesteld met torpedo-jagers en torpedobooten van kleinere afmetingen, dan zou zij niet onwaarschijnlijk in totaal 90 millioen beneden de thans opgemaakte raming zijn gebleven, daargelaten nog, dat de bedrijfskosten van de vloot aanmerkelijk minder uitgaven zouden hebben gevraagd. Over een zoodanig voorstel was nog eens te praten geweest, het tegenwoordige achten wij, zooals het daar ligt, onuitvoerbaar.

Onverklaarbaar vindt hij de kwistigheid van de S. C. met de millioenen, nadat zij kennis had genomen van de nota, betreffende de financiën in Ned. Indië (Bijlage 17 van het rapport).

Daaruit blijkt onwederlegbaar, dat voorzichtigheid bij het doen van uitgaven aan te bevelen is. Maar krachtiger nog uit zich het lid der S. C. VAN GIJN, in zijne aan het rapport toegevoegde afzonderlijke nota.

Naar aanleiding van het bovenstaande verscheen in het *Algemeen Handelsblad* (13/X). „Het slagschip der S. C.”, waarin een vergelijking gemaakt werd tusschen de karakteristieken van het Spaansche slagschip *Espana* (15700 ton) en het slagschip der S. C.

Het Spaansche schip werd in 1907 op stapel gezet en . . . terwijl nog niet eens alle schepen van dat type gereed zijn, wordt het nu reeds als verouderd beschouwd, in verband met de geringe vaart (19 $\frac{1}{2}$ mijl) en de zwakke bewapening en bepantsering.

Wanneer wij het voorgestelde schip — aldus het blad — van een zuiver militair standpunt beschouwen, dan kunnen wij tot geen andere conclusie komen, dan dat het tactisch geheel overeenkomt met de „*Espana*”, maar . . . geprojecteerd einde 1912 of begin 1913, waardoor, door den nood gedrongen, de eischen veranderd zijn.

Thans nog een „España” op stapel te zetten, die in 1917 in dienst zou komen, zou niet alleen getuigen van een zeer weinig vooruitziende marinepolitiek, erger nog, het zou ons geheele marinebeheer en ook onze scheepsbouwkundigen compromiteeren in de oogen der geheele wereld.

Wederom kunnen wij een voorbeeld nemen aan Spanje, want.... ook dit land bouwt zijn nieuwe schepen van.... 21000 ton.

Het *Handelsblad* stelt er voorts prijs op thans reeds te zeggen: Ook volgens onze innige overtuiging zal het niet mogelijk zijn de sterkte van het I. leger te verminderen, zelfs niet wanneer dit leger de bescheiden taak moet vervullen, die de S. C. het oplegt.

Tenslotte zij vermeld uit de *Nieuwe Courant* (17/X) „De verdediging van N.-I.” waarin o.m. gezegd wordt:

De scheepsmacht, die de S. C. voorstelt is er inderdaad een, waarmede, buitengewoon ongunstige omstandigheden daargelaten, het door haar gestelde doel kan bereikt worden; van militair standpunt valt er dan ook weinig tegen te zeggen. De te verwachten vijandelijken vloeten kunnen sterker zijn in het aantal hunner slagschepen, zij missen het voordeel te strijden op eigen terrein en dus een versterkte basis onmiddellijk in den rug te hebben. Zij missen ook het voordeel, op zoo uitgebreide manier als de verdediger, van klein materieel gebruik te kunnen maken. Bovendien hebben zij het nadeel voortdurend voor de bescherming hunner transport- en voorraadschepen te moeten zorgen.

Of de samenstelling der vloot over 20 jaar niet sterk zal afwijken van de plannen der S. C. valt te betwijfelen. Alleen de vooruitgang van de techniek reeds maakt het onraadzaam een plan voor den termijn van 20 jaar in een wet vast te leggen.

Wie kan voorspellen welke rol de luchtvaart over tien jaar in ons verdedigingswezen zal kunnen vervullen? En is reeds thans niet nagenoeg met zekerheid vooruit te zien, dat aan de zich zoo snel ontwikkelende onderzeeboot ten

koste van het aantal der andere torpedovaartuigen of van dat der slagschepen zelf een plaats zal moeten worden ingeruimd van veel meer gewicht, dan thans door de S. C. wordt aangezien...?

Kan men nu al zeggen of over 10 jaar de afmetingen der schepen niet vergroot zullen moeten worden ten koste van het aantal, of omgekeerd?...

Wat betreft de *vloot-basis*, de S. C. geeft aan T. Priok verre de voorkeur boven Soerabaja. Van militair standpunt bezien terecht. Van financieel standpunt bezien is die voorkeur moeilijk te beoordeelen.

Het is voor de verdediging der vlootbasis, voor het zoo lang mogelijk beschermen van den zetel der regeering en voor het handhaven der inwendige rust, dat de S. C. de *landmacht* wil bestemmen. Nu de verdediging van Java door het leger heeft plaats gemaakt voor die van den geheelen Archipel door de vloot, is deze kijk op de landmacht zeer zeker de juiste.

De S. C. meent zelfs, dat, teneinde de totstandkoming van een krachtige zeemacht te verzekeren, een vermindering van het veldleger mogelijk zou zijn en zelfs noodzakelijk, indien zonder de aldus te verkrijgen bezuiniging het vlootplan niet voor verwezenlijking vatbaar zou zijn. Hiertegen is aan te voeren, dat hoe geringer onze strijdkrachten te land zijn, hoe kleiner ook het veroveringsleger van den vijand kan wezen en hoe gemakkelijker hij dit over zal voeren. Het zijn juist de moeilijkheden, verbonden aan het overvoeren van een landingsleger, die het onze zeemacht mogelijk helpen maken een maritiem belangrijk sterkeren tegenstander met goed gevolg te weerstaan. In ieder geval dienen de oude schoenen niet te worden weggegooid voor de nieuwe in huis zijn.

Aan het rapport zijn toegevoegd 18 bijlagen, benevens een alleen door het lid VAN GIJN ondertekend schrijven, waarin deze o. a. verklaart, hoofdzakelijk op financieele gronden, niet met het advies der S. C. te kunnen meegaan.

Hiertegenover mag wel eens de aandacht gevestigd worden

op het feit, dat in het tijdvak 1901—1911 de gezamenlijke totaal uitgaven van Indië en Nederland zijn toegenomen met ruim 50 %, de gezamenlijke netto ontvangsten met 35 %. In hetzelfde tijdvak zijn de gezamenlijke militaire uitgaven toegenomen met 17 %. Neemt men in de oorlogsbegrotingen voor het volgend 10-jarig tijdvak een even groote stijging aan, voegt men hierbij de tegenwoordige militaire marine uitgaven, vermeerderd met de 14 millioen die de Commissie becijfert, dat de uitbreiding der vloot na 10 jaar per jaar zal kosten, dan komt men na 10 jaar tot een totale stijging der militaire uitgaven van 22 %; een getal dat zeer aanmerkelijk achter blijft bij de hierboven gegeven cijfers omtrent de stijging in inkomsten en uitgaven, gedurende het achter ons liggende tijdperk van 1901—1911.

Wanneer, zooals thans het geval is, N. I. practisch gesproken, onverdedigd is, wanneer men een blik werpt in de geschiedenis der afgelopen 20 jaar en daarin ziet, dat de inbezitneming van slecht verdedigde landen of koloniën een verbijsterend vaak voorkomend verschijnsel is; wanneer men verder nagaat dat het verlies van N. I. ons volk in al zijn lagen economisch tot een ten onzent ongekend laag peil zou terugbrengen, dan mag met recht gevraagd worden, waarom, als er bezuinigd moet worden, dit juist zou moeten gebeuren op de middelen, die het verlies onzer koloniën kunnen en moeten verhinderen. En dan moet er op worden aangedrongen, dat, waar zoo groote belangen op het spel staan, de noodige, en zooals uit de gegeven cijfers blijkt, geenszins abnormaal groote opofferingen voor die belangen gebracht worden.

Volgens de jongste Troonrede zal een slagschip worden aangevraagd.

Wordt dit schip niet beschouwd als het eerste nummer van het programma der S. C., maar staat het alleen, los van eenig stelsel, zoodat over een jaar of twee weer een geheel andere koers wordt ingeslagen, dan ware het beter, dat het schip niet gebouwd werd. Slechts met een goed, met klein materieel omzwermd eskader kan het doel bereikt worden, dat de S. C. voor oogen had.

Maar wil het Nederlandsche volk geen voldoende premie betalen voor het behoud van Indië, stelt het zich alleen ten doel, evenals de S. C. 1906, ernstige bezwaren in den weg te leggen aan pogingen van anderen om zich van onze koloniën meester te maken, laat dan niet getracht worden het systeem der S. C. 1912 half of minder dan half uit te voeren. Met een dergelijke verminkte vloot ware weinig meer uit te richten dan met de tegenwoordige. Een vlootorganisatie, gebaseerd op den grondslag door de S. C. 1906 aangegeven, bood dan de kans op beteren uitslag.

Maar dan zou het ook uit zijn niet alleen met het beveiligen van geheel Indië tegen inbezitneming door anderen, maar ook in negen van de tien gevallen met het handhaven der onzijdigheid. Het optreden onzer vloot zou zich beperken tot de Javazee. En 't grootste deel van het eilandenrijk zou bij voorbaat worden prijsgegeven.

De Heer QUANT gaf te Amsterdam in de Vereeniging van reserve-, militie- en landweerofficieren eenige beschouwingen omtrent het door de S. C. voorgestelde schip en zijn conclusie was dat dat schip zijn volle sympathie had, wanneer de torpedobatterij met een drietal onderwater-lanceerinrichtingen werd vermeerderd. — *Telegraaf* 22 Nov. Ochtendblad.

De Kapitein ter zee C. W. DE VISSER:

- a. acht *Japan* in staat in 6 weken tijds een leger van 100.000 geweren over te voeren naar den Archipel;
- b. wijst op *Karimon Djawa* als vlootbasis;
- c. oordeelt dat de *middelbare batterij* op onze schepen uit 17 c.M. kanonnen moet bestaan;
- d. dat een snelle aanbouw noodzakelijk is.

In *Onze Vloot* — Iets over de Marine — deelt de Heer STUMPHIUS mede, dat minder dan 8 kanonnen van zwaar kaliber op onze schepen niet mogen voorkomen en dat wij kunnen volstaan met een kaliber van 34.3 c.M.

De dreadnought noemt hij „gevolg”, geen „oorzaak” — „middel” en geen „doel”. Hij betreurt het, dat de M. v.

Marine den bouw van slechts één slagschip voorstelt voor Indië, in stede van drie, wat een daad van „goede politiek” zou wezen, want hoe eerder hoe liever moet een kern van zware slagschepen in den Archipel aanwezig zijn.

De Indische bladen lieten zich als volgt uit:

Het *Soerabayaasch Handelsblad* schrijft o.m. over de plannen der S. C.:

„Ze te verwerpen omdat het leger minder begunstigd wordt dan de vloot, lijkt ons irrationeel.”

De *Locomotief* zegt o.a.:

„Het telegrafisch overzicht van het werk der S. C. is op één punt reeds zeer duidelijk: de voorgestelde vlootuitbreiding zal aan Nederland en Indië jaarlijks 45 $\frac{1}{2}$ miljoen kosten — jammer genoeg is in het telegram weggelaten de vermelding hoe de kosten zullen worden verdeeld — en ook is duidelijk, dat Indië haar deel zal moeten opbrengen door middel van een verhoogd mijnrecht, een waterbelasting op de suikerindustrie en verder een uitvoerrecht op copra en . . . een invoerrecht op de katoenen goederen. Wij zullen thans niet uitvoerig ingaan op deze belasting-voorstellen, maar het zal toch niet mogen gebeuren, dat de vloot mede zal moeten worden bekostigd door een prijsverhoging van een der eerste levensbehoeften van de inlandsche bevolking. Deze bevolking is naar aller inzicht reeds zwaar belast, zonder dat is aan te toonen, dat zij hierdoor naar evenredigheid profijt trekt van de staatszorg. Haar onderwijs is schamel, haar veiligheid onzeker, en in de steden is de verzorging van haar woonplaatsen over het geheel ellendig. Aan de hygiëne wordt nog pas de eerste hand gelegd, de geneeskundige verzorging is geheel onvoldoende.

Het is ons niet doenlijk om bij zulke ongeoorloofd financieel beleid . . . vrede te hebben met een Indische verdediging, welke, hoe wenschelijk in beginsel, met verwaarloozing van een rechtvaardig koloniaal beheer zou moeten worden mede-bekostigd door een inlandsche bevolking, welke thans reeds te zwaar is belast, zonder de lusten te genieten, waarop

toch elke belastingbetaler aanspraak heeft tegenover den Staat.

Deze Indische verdediging is — onverdedigbaar.”

De *Javabode* schrijft:

Dernburg, de eminente Duitsche minister van Koloniën, omschreef de taak van een koloniale mogendheid nuchter, maar juist, aldus:

„Unsre Aufgabe ist die Nutzbarmachung des Bodens, seiner Flora und Fauna, vor allem der Menschen zu Gunsten der koloniserenden Nation; und diese ist dafür zu der Gegengabe ihrer höheren Kultur, ihrer sittlichen Begriffe, ihrer besseren Methoden verpflichtet.”

Dat tweede gedeelte van de taak van het Moederland mogen wij niet slechts gedeeltelijk afgedaan laten, het is onze plicht die taak geheel te voleindigen of althans de waarschijnlijkheid te scheppen, dat de ontwikkelingsarbeid der inlandsche bevolking niet zal worden gestuit. En daarom hebben wij de vraag te stellen: welke natie zou zeer waarschijnlijk Nederland opvolgen als beheerscheresse van Indië?

Waarschijnlijk is, dat Japan begeerige handen naar ons bezit zou uitstrekken. En Japan, hoe snel het zich ook heeft ontwikkeld, heeft nog niet voldoende de voordeelen der Westersche kultuur op zijn levensbeschouwingen doen inwerken dan dat wij van dit rijk zouden mogen verwachten, dat het den door ons ten behoeve van de inheemsche bevolking aangevangen arbeid zou voortzetten, laat staan voleinden.

Daarom brengt ook het belang der inlandsche bevolking mede, dat Nederland Indië brenge in afdoenden staat van tegenweer.

Daarom sluiten wij ons van ganscher harte aan bij de conclusie der Commissie”

De Heer T(ERSTEEG), hoofdredacteur der *Javabode* schrijft o.m.:

„Het rapport stelt ons te leur . . .

Indien werkelijk het belang van Nederland eischt, dat Indië voor Nederland behouden moet kunnen worden — en

daarvan zijn wij ook zeker — dan mag geen opoffering te groot zijn, om de vervulling van deze voorwaarden te verzekeren. Dan *moet* het daarvoor benodigde geld gevonden worden, en het kan worden gevonden, zelfs buiten de maatregelen door de commissie aanbevolen, om. Een uitvoerrecht van 2 ct. per K.G. suiker brengt reeds 28 millioen op, gerekend naar het uitvoercijfer over 1912! Een matig uitvoerrecht op petroleum kan het ontbrekende aanvullen. De rechten zouden niet drukken op de inlandsche bevolking; zij treffen de kringen, die het meest belang hebben bij het behoud van Indië voor Nederland. Daarnaast staan nog de financieele voorstellen der commissie, waarvan, gaat men tot de hiervoor aanbevolen heffingen over, het invoerrecht op katoenen goederen gerust kan worden geschrapt.

Er is dus geld genoeg te vinden, indien men slechts wil. Maar wil men niet, zal men wederom trachten halve maatregelen te nemen, die reeds onvoldoende zullen zijn, alvorens ze ten volle zijn uitgevoerd, dan gaan wij accoord met de meening van den Heer VAN GIJN, dat *zulke* millioenen-uitgaven ongewettigd zijn.

Lezing van jhr. dr. C. G. S. SANDBERG, geoloog, (Vereeniging Onze Vloot): Indië verloren, ramspoed geboren."

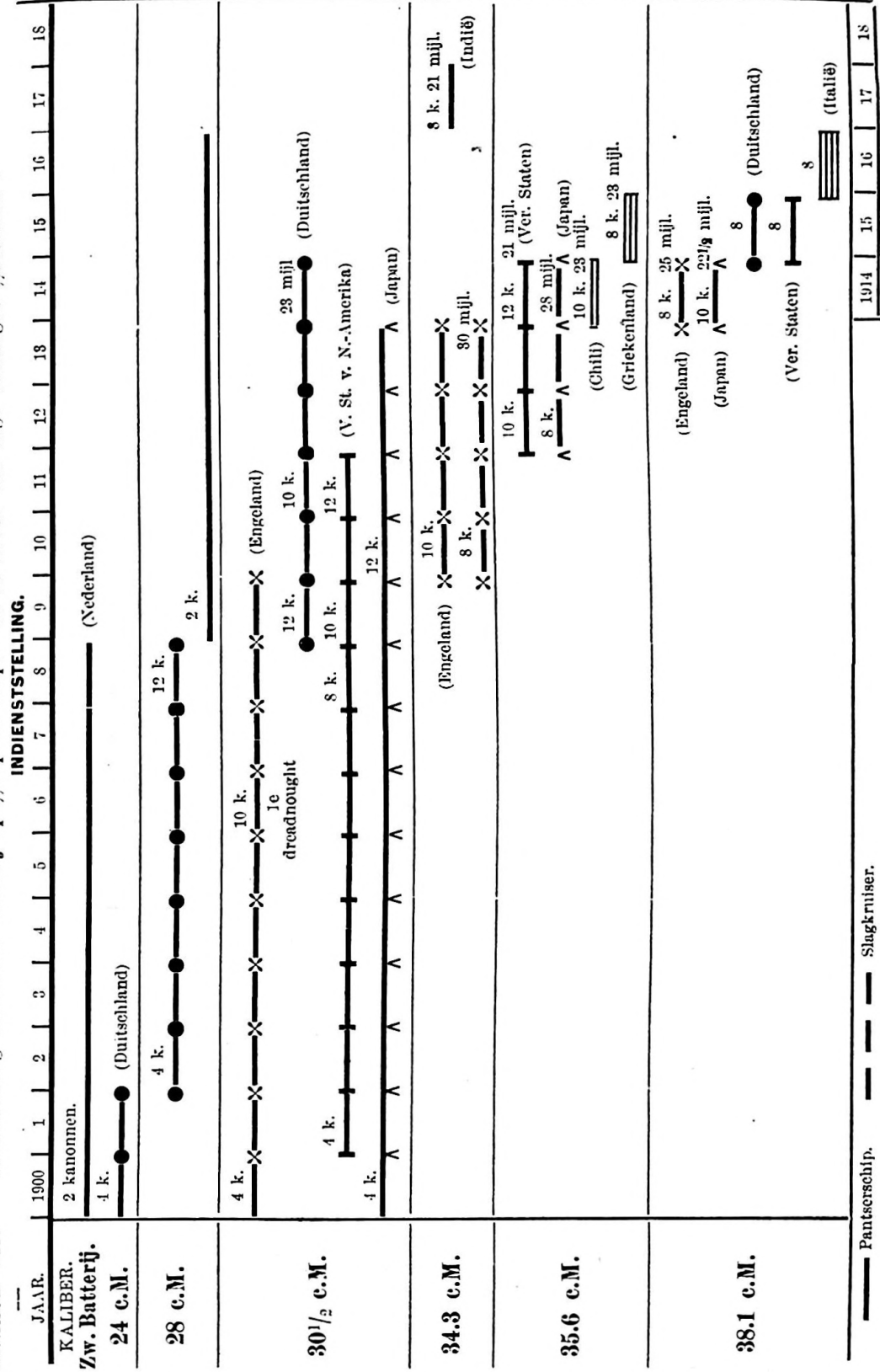
Spreeker gaf eerst een denkbeeld van de grootte van Indië, en noemde in verband met zijn onderwerp o. a. de volgende cijfers.

De totale Nederlandsche handelsvloot telt 427 schepen - inhoud 1.100.000 tonnen;
 de Indische lijnen 179 schepen — inhoud 600.000 tonnen.
 De theeveiling bracht (1912) 7 millioen,
 de tinveiling 40 millioen en
 de tabakveiling 91 millioen op.

Een verlies van Indië zou voor ons een ramp, voor tallozen vernietiging zijn.

Ten slotte bracht spreker een aantal cijfers op het doek, waaruit o.a. bleek, dat alleen zuiver Nederlandsche maatschappijen voor een bedrag van duizend millioen nominaal bij Indië betrokken zijn.

Bijlage VII. Ontwikkeling der zware batterij op „Capital-Ships” en de heden ten dage verlangde „snelheid”.

BIJLAGE VIII.

Aanteekeningen omtrent modern Marine-materieel.

N A A M. (Gereed).	BEWAPENING.										Snèl- heid. (Mjl.).	Bescherming.		Water- ver- plaatsing. (Ton).	Kolen Olie (Ton).				
	a. ARTILLERIE.					b. Tor- pedo. (c.M.).						Gor- del. (in m.M.)	Artil- lerie. (in m.M.)						
	Zware		Middelbare			Tor- pedo.		Tor- pedo.											
	881	85.6	34.3	30 1/2	25 1/2	20	17.8	15.2	12 1/2	7 1/2		12	3-5/58			21	250	300	21000
Pantserschepen.																			
S. C. (5 in Indië)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	-	12	3-5/58	21	250	300	21000	5000ml.
Proposed battleship	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	-	-	6	23	-	-	22000	-

Japan.

Fuso (1914)	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	16	-	-	-	22 1/2	-	-	30500	-
3 op stapel (1914-'15)	8-10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Settsu (1911)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2500
Kawachi (1910)	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-	10	10	12	20/21	279	305	21000	21000	2500
Aki (1907)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	12	5/45	229	229	229/203	± 20000	3000
Satsuma (1906)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	4	20	229	229	229/203	± 20000	3000
Kashima } 1905	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	12/8 1/2	18 1/2/20	229	229	229/152	ruim	2150
Katori	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	-	-	229	229	229/152	16000	-

Voorts, de schepen uit den Russisch-Japanschen oorlog:

Mikasa (1900)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	229	229	ruim	15000	2000
Asahi (1899)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	-	20	4/45	229	229	ruim	15000	2000
Shikishima (1898)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1400
Ten slotte, het op de Russen veroverde schip:																			
Retwisan (1900)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	20	9/45	229	229	bijna	13000	2000

Engeland.

5 op stapel in 1913.																						
5 ¹⁾ Queen's Elisabeth (1913/14)	8				16		12	8/53			25	343			356		27000			4000		
4 Iron Duke (1912/13)										22						25400				8000		
4 King Gorge V (11/12)										16/10.2	21.5/22	305			254	ruim	1000			1000		
4 Orion (1910/11) . . .								3/53			21/22					bijna	2700			1000		
Voorits:																						
de Dreadnought (1906)							24	5/45			21/21 ^{1/2}	279			279	ruim	2700			2700		
9 dreadnoughts ('07/10)								3/45		16/10.2	21/22	254/279			279/305	18000	450			19/20000		

Ver. Staten v. N.-Amerika.

1 op stapel in 1913	8/10																					
1 op stapel in 1912							22	4/53		21	356				457/406	33000				200C		
2 op stapel in 1911										20 ^{1/2}	342					bijna				2850		
N.-York en Texas ('12)							21			21	305				356	29000				400		
Arkansas en Wyoming ('11)																bijna				2700		
Utah en Florida ('10)							16	2/53		20 ^{1/2} /21 ^{1/2}	279					28000				400		
Delaware ('09).							14				254					23400				400		
N. Dakota ('08)															305	22400				2570		
S. Carolina en Michigan ('08)																18000				380		
N. Hampshire ('06)							22			18/19										22-2400		
5 van 1905.							12 tot 12	2-4		17/18	229				165/305	2/14700				2600		
							20	53								3/18000				18-2400		

¹⁾ Hieronder de „Malaya" door de Malakka-Statensbond aangeboden.

BIJLAGE VIII (vervolg).

Klein materieel.

NAAM. (Gereed)	Water- verplaatsing. (Ton)	BEWAPENING.		Wer- kings- sfeer. (Mijl)	Koln Olie (Ton)	Snel- heid. (Mijl)	Bescherming.		AANTEKENINGEN.
		ARTILLERIE. (in c.M.)	TORP.				Gordel.	Dek. (m.M.)	
S. C.									
6 Torp. kruisers	± 1200	4/10.2	4/53	± 4000	—	36	—	—	—
8 " jagers	± 500	—	—	—	—	—	—	—	—
8 " booten	± 300	—	—	—	—	—	—	—	—
8 " onderzeërs	± 380	—	—	—	—	—	—	—	—
Japan.									
<i>Beschermde Kruisers.</i>									
3 (1911)	5000	8/15-4/7.6	3/45	—	1000	26	—	51	—
1 (1907)	4160	2/15-12/12-2/7.6	—	—	—	23	—	76	—
Voorts 7 oudere (1898/1903) waaronder de van de Russen genomen Warjag en Palada.									
<i>Torpedobooten.</i>									
2 op stapel	900	1/12-4/7.6	4/45	—	—	33	—	—	—
2 (1911/12)	1170	2/12-5/7.6	—	—	—	—	—	—	—
2 (1910/11)	890	6/7.6	2/45	—	—	29	—	—	—
35 (1904/9)									
<i>Onderzeërs.</i>									
2 op stapel	450/600	—	—	—	—	—	—	—	—
6 (1908/12)	280/320	—	2/45	—	—	13 7	—	—	boven onder water.
<i>Hulpkruisers.</i>									
3	13000	6/15.2-10/7.6	—	—	—	20	—	—	—

Engeland.

Beschermede Kruisers.

16 op stapel (1912/13)	3760	--/10.2	4/53	—	olie	30	51	—
14 (1910/13)	± 5500	8/15.2 4/4.7	2/53	—	$\frac{1000}{250}$	± 25	51/76	51

3 voor Australië.

en voorts een 20-tal (1907/9) die minstens 25 mijl loopen.

Torpedobooten.

16 toegestaan (1913)	—	—	—	—	—	—	—	—
20 op stapel { Daring } (1913)	± 1100	3/10.2	4/53	—	—	—	—	—
20 (1912/13) (Acasia)	920/980			—	—	—	—	—
44 (1910/11) { Acheron } { Acorn }	730/810	2/10.2 2/7.6	2/53	—	—	—	—	—
16 (1909/10) (Beagle)	910/1000	1/10.2 3/7.6	2/53	—	—	—	—	—

Onderzeeërs.

25 op stapel (1911/13)	350/450 en 1200 (?)	—	4-6/53	—	—	17 $\frac{12}{12}$	—	—
6 (1912)	710/810	2/7.6	3/53	—	—	15	—	—
6 (1910/12)	550/615	1/7.6	3/45	—	—	$\frac{10}{10}$	—	—
2 (1908/10)	500	—		—	—	—	14	—
20 (1908/10)	290/330	—	2/45	—	—	$\frac{14}{8.5}$	—	—

Ver. Staten van N.-Amerika.

Beschermede Kruisers.

3 (1907)	4760	2/12.7 6/7.6	2/53	—	1400	$\frac{24}{26.5}$	—	51
13 op stapel (1911/13)	± 1200	4/10.2	4/45	—	—	—	—	—
7 (1912/13)	± 900	5/7.6	3/45	—	—	$\frac{30/83}{28/82}$	—	—
21 (1909/12)	± 425	2/7.6	2/45	—	—	28/29	—	—
5 (1909)	—	—	—	—	—	—	—	—
16 (1900/2)	—	—	—	—	—	—	—	—

Torpedobooten.

20 op stapel	520/750	—	4-6/45	—	—	$\frac{14-15}{9-11}$	—	—
13 gereed	430/540	—	—	—	—	—	—	—

Onderzeeërs.

BIJLAGE VIII (vervolg).

NAAM. (Gereed).	BEWAPENING.										Water- ver- plaat- sing. (Ton)	Kolen Olie (Ton)
	a. ARTILLERIE.											
	Zware.					Middelbare.						
	b. Torpedo. (c.M.)											
	38.1	35.6	34.3	30 1/2	25 1/2	20.3	15.2	12	7 1/2			
	(in c.M.)											
											Snelheid. (Mijl.)	Bc- scherming de Artill. (in m.M.)

Gepantserde Kruisers ¹⁾.

Japan.

Kongo (1913)	8	—	—	—	—	—	—	16	—	16	8/53	28	229	254	28000	4000
3 op stapel (1914)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1000
Ibukie (1907)	—	—	—	—	—	—	—	8	14	—	—	21	—	—	bijna	2000
Kurama (1907)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3-4/45	20 1/2	178	178	bijna	—
Tsukuba (1905)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	bijna	—
Ikoma (1906)	—	—	—	—	—	—	—	—	12	12	—	—	—	—	14000	ja

benevens 6 kruisers van bijna 10000 ton (1898/1900) die \pm 20 mijl loopen, \pm 1200 ton kolen medevoeren en *bewapend* zijn met 4/20 c.M., 12/15 c.M., 12/7.6 kanonnen en 5/45 c.M. torp. lanceer-inrichtingen; de *bescherming* bedraagt resp. 178 en 152 m.M.; voorts de *Kasuga* ('02) en de *Nishin* ('03) van bijna 8000 ton wier *bewapening* iets zwaarder is dan die der voorgangers; de *snelheid* is dezelfde doch de *bescherming* iets minder.

Eindelijk de op de Russen veroverde *Bajan* (1900), wiens *bewapening* nog iets zwakker is; de *snelheid* is echter grooter en de *bescherming* krachtiger.

Engeland.

Tiger (1914)	-	-	-	16	-	5/53	30	29000	-
Queen Mary (1913)	-	-	-	-	-	3/53	229	27500	$\frac{3000}{1000}$
Princesz Royal (1911)	-	8	-	-	-	2/53	28	26750	"
Lion (1910)	-	-	-	-	-	2/45	25/26 $\frac{1}{2}$	19000	"
Indefatigable (1909)	-	-	-	16	-	5/45	203	178	$\frac{3000}{850}$
3 Indomitable's (1907)	-	-	-	-	8	2/45	178	178	$\frac{2500}{500}$
Australia (1911)	-	-	-	-	-	2/45	203	178	$\frac{3000}{850}$
N. Zealand (1911)	-	-	-	-	-	-	-	19000	-

Voorts een 9 tal *Kruisers* (1904/6) met een *zware artillerie* van 4-6/23.4 c.M. en een *middelbare* van 4-10/19 c.M. of 10/15.2 c.M. kanonnen; 6 *Kruisers* (1903/4) met 4/19 c.M. en 6/15.2 c.M. kanonnen en 9 *kruisers* met 14/15.2 c.M. kanonnen (1901/2). De *snelheid* van allen is 22/23 $\frac{1}{2}$ mijl; de *waterverplaatsing* van 10/15000 ton; de *kolenvoorraad* 16/2000 ton.

Ver. Staten v. N.-Amerika.

2 (1906)	-	-	-	16	22	4/53	22/22 $\frac{1}{2}$	127	229	\pm 16000
2 (1904/5)	-	-	-	-	-	2/45	152	165	15000	\pm 2000
6 (1903/4)	-	-	4	4	18	-	102	11000	1700	-
3 (1904/5)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

¹⁾ Werden door de S. C. niet aangevraagd.

BIJLAGE VIII (vervolg).

Groot materieel.

Op de 4 nieuwe *Italiaansche* dreadnoughts komen 38.1 c.M. kanonnen; het kal. 34.3 en ook 35.6 wordt dus overgeslagen. De vuurmond weegt 60 ton, het projectiel \pm 900 K.G., 300 schoten kunnen worden gedaan zonder dat de trefzekerheid benadeeld wordt (*Marineblad* 15/XI '13).

L. J. Q. teekent hierbij aan : Het kanon heeft op de maximum gevechtsafstanden zóóveel surplus aan doorboringsvermogen, dat er niet meer het maximum van geëischt behoeft te worden. Een der groote nadeelen verbonden aan kaliber-vermeerdering is daardoor vervallen.

De nieuwe *Oostenrijksche* dreadnoughts (26400 ton) worden bewapend met 10/35.6 c.M. kan. in 5 torens in de midscheepslijn zoo, dat ze alle gelijktijdig aan een zijde kunnen vuren.

In de vaktijdschriften worden de *Espana's* — hoewel ze nog niet allen gereed zijn — als verouderd beschouwd door hun geringe vaart ($19\frac{1}{3}$ mijl) en zwakke bewapening en pantsering.

In *Duitschland* gaat men van de 10/30 $\frac{1}{2}$ op de 8/38 c.M. kan. over — Ersatz Wörth.

De nieuwe *Amerikaansche* pantserscheperen zouden 12/38 c.M. kan. krijgen — in 4 drielingstorens — de snelheid zal 25 mijl moeten bedragen.

De *Japansche* Kongo schijnt met superieur torpedo-materiaal te zijn bewapend — 48 mijl snelheid, 11 K.M. dracht. De 4e Tuso is op stapel gezet; de bewapening moet uit 10/38 c.M. kan. bestaan.

Engeland heeft het 38.1 c.M. kaliber ingevoerd op zijn slagscheperen. De slagkruiser Queen Mary moet bij de proeftocht 35.2 mijl hebben gehaald.

Singapore kreeg een nieuw dok — 267 M. lang, 31 M. breed en $10\frac{1}{2}$ M. diep.

Chili heeft 2 pantserscheperen van 28500 ton op stapel staan — 10/35.6, 16/15.2 c.M. kan. en 4/53 torp. kan, 23 mijl.

Griekenland één van 19500 ton — 8/35.6, 12/15.2, 12/7.6 kan. en 5/53 c.M. torp. kan.

BIJLAGE VIII (vervolg).

Klein materieel.

Ook dit materieel wordt steeds grooter van afmetingen om grooter snelheden te kunnen verkrijgen.

De *Duitsche* onderzeeboten U 17—U 24 krijgen een water-verplaatsing van 650—750 ton, terwijl de U 25—U 30 800 ton krijgen (boven water). Men verwacht snelheden van 17/18 mijl.

In *Engeland* zijn deze getallen voor de E. booten 725—810 ton en voor de F. klasse 940 ton; snelheid 20 mijl. De E. 7 (800 ton) haalde op de proeftocht $\frac{16}{10}$ mijl (boven water).

De *Fransche* 1913 booten hebben 630 ton (Diane en Daphné); tot 19 mijl verwacht men van de beide het laatst op stapel gebrachte booten. 1 Januari 1914 gaan 2/800 tons booten op stapel.

Het *Marineblad* teekent er bij aan: „De toekomst zal leeren in hoeverre deze booten voldoen aan de eischen, die men aan „sous-marine d'escadre” stelt.

De *Oostenrijksche* 800 ton *torpedo-jager* haalde bij de proeftocht $33\frac{1}{4}$ mijl.

CREUSOT te *Reval* (Rusland) bouwt *torpedobooten* van 1260 ton met 35 mijl vaart, bewapend met 2/10.2 c.M. kan. en 4/45 c.M. torp.-kan., benevens *kruisers* van 6700 ton, die 29 $\frac{1}{2}$ mijl loopen en bewapend zijn met 15/13 c.M. kan. en 2/45 c.M. torp.-kan. Pantsergordel 75, -dek 25 c.M.

De 1500 tons *torpedojagers* voor *Rumenië* worden bewapend met 3/12 c.M. en 7/75 c.M. kan., voorts 2 torp.-kan. Zij moeten 35 mijl loopen.

Te water gelaten is de *Engelsche* licht gepantserde *kruiser* „Aurora” (3700 ton), de eerste der 8 van het program 1912/13 die alleen olie als brandstof hebben. Het vaartuig wordt in staat geacht iederen destroyer in te halen en te vernielen. Het wordt met petroleum gestookt, heeft een verticaal pantser van 51 m.M. en loopt 29 mijl. Het is bewapend met 10.2 c.M. kanonnen.

BIJLAGE IX.

Aanteekeningen over de Japansche weermacht.

K. HAUSHOFER. „Dai Nihon“. Neue Aufgaben des Landheeres“.

.... „Nach der seelischen und körperlichen Anspannung des Russenkrieges war es denen, die darin die Waffen geführt hatten, im Verhältnis zu ihren anderen Aufgaben leicht gewesen, in Erziehung und Drill, Vorschriften und Friedensgewohnheiten des Heeres den Erfahrungen des siegreichen Feldzuges Rechnung zu tragen und ihnen an den Stellen Folge zu geben, wo sich der im allgemeinen so wohl bewährte Aufbau der Wehrkraft verbesserungsbedürftig erwiesen hatte. Dazu bedurfte es nur der kaiserlichen Kommandogewalt, es war sozusagen eine innere häusliche Angelegenheit der Armee. Man wartete aber klugerweise nicht nur ab, bis man sich selbst ganz im klaren darüber war, sondern auch, was fremde, sachkundige Beurteiler äußern würden, besonders, welche Schlüsse die deutschen Beobachter aus den japanischen Feldzugerfahrungen ziehen und in Büchern und Vorschriften festlegen würden.

Noch mehr Gewicht, als schon vorher, wurde nun auf die moralische Erziehung gelegt, noch mehr war man bemüht, den Kompagniechef und die Offiziere überhaupt von allen Nebensachen zu entlasten, im Hinblick auf diese ihre vornehmste Aufgabe. Daneben wurde aber auch bewusst die Erhaltung einer gewissen natürlichen Wildheit angestrebt, die Entwicklung von Schneid im Fechten und im Bajonettkampfe von Abteilungen gegeneinander; das kriegsmässig angewandte Turnen wurde gefördert, Gefahren im Ueberwinden scharfer Hindernisse des Feld- und Festungskrieges besonder gesucht, Gewaltmarsch- und Laufschritleistungen gesteigert, die Kriegsarbeit in der Nacht planmässig aufgegriffen.

Gewandtheit im Ortsbiwak und Freilager, im Ausnützen aller Mittel des Manövergeländes, in Feldtechnik und Schanzarbeit für Angriff wie Verteidigung sind wirklich in Fleisch

und Blut übergegangen. Mann und Pferd finden nichts dabei, in zusammenhängender Kriegshandlung Wochen unter freiem Himmel zu verbringen, und auch in Bezug auf Gepäck, Verpflegung und Reinlichkeit unter ganz Kriegsmäßigen Verhältnissen und entsprechend den Forderungen einer strengen Feldhygiene zu leben.

Merkwürdig patriarchalisch erscheinen dem westlichen Beobachter die Formen der Disziplin, fast zu intim die des Umganges von Mann und Offizier ausser Reih und Glied; und zwischen der Mehrzahl von Führern und Geführten kann er auf dem Gebiete geistiger Interessen häufig kaum einen wesentlichen Unterschied bemerken. Trotz alledem findet bei schärferem Hinsehen der militärische Reformler unserer Tage zu seiner Ueberraschung in der siegreichen Armee viel mehr Drill, als er dort zu finden erwarten möchte: als Niederschlag der Kriegserfahrungen eine Steigerung der Straffheit, eine leise, kaum merkliche, aber doch unverkennbare Anziehung der Schraube. Was Hauptmann v. Troschke im *Mil. W. Bl.* aus genauester persönlicher Beobachtung heraus sagte, ist Wort für Wort zu unterschreiben und verdient ernstes Nachdenken, gerade in nichtmilitärischen Kreise.

Wie der Geist des Heeres hatte sich auch seine Organisation bewährt und war nur zuletzt am Rande ihrer Leistungsfähigkeit angelangt, weil alles von ihr vorbereitete bis zur Grenze der Haltbarkeit des Gefüges entfaltet und gespannt worden war. Man hatte ein klares Bild davon, bis zu welcher Grenze Improvisation zulässig waren, welcher Grad von Verwässerung die Leistung von Truppenteilen gefährdete oder aufhob, was mit Notmaszregeln zu schaffen war und was nicht. Bewährt hatte sich auch, was man im Heergefüge bewusst von den europäischen Mustern abweichend gestaltet hatte: die aus drei Divisionen zusammengesetzte Armee mit ihrer Artillerie-Reserve, den selbständigen Kavallerie-Brigaden mit ihrer Maschinengewehr-Ausstattung, die kleine handliche Division mit ihrer territorial selbständigen Ergänzung, mit den Infanterie-Regiments Ergänzugsbezirken unter aktiven Stabsoffizieren. Bewährt hatte sich die Organisation der rückwärtigen Verbindungen

und ihre reichliche Ausstattung mit solchem Menschenmaterial, das nicht gut genug oder überschüssig für den Kampf, aber doch zu rüstig war, um völlig entbehrt zu werden. Bewährt hatte sich, weil er allein die Entfaltung über die schwächtigen Friedensrahmen hinaus ermöglicht hatte, der zahlreiche, neuerdings vermehrte Bestand an aktiven Offizieren, den die umfangreichen Friedensstäbe verwahrten und zwar an Hauptleuten und jungen Stabsoffizieren, also gerade solchen in den wichtigsten Lebensaltern, überhaupt das junge und spannkraftige Offizierkorps mit seiner langen strengen und sorgfältigen körperlichen und geistigen Erziehung, endlich die scharfe Auslese auf Feldtüchtigkeit, auch durch die so hart empfundene Einrichtung des unberittenen, durch dick und dünn mit seinen Mannschaften laufenden Kompagniechefs.

Im grösseren Rahmen aber hatte sich die Zusammenfassung des Volksganzen zu scharfer Leistung erprobt, und seine Vorbereitung dazu durch das Zusammenhalten aller Autoritäten, der Familie, der Gemeinde, der Schule, der Verwaltung, der ganzen Götter- und Ahnenwelt eines geschichts- und ahnenstolzen Volkes mit seinem Heere. Nicht im Geiste und nicht im Gefüge des Heeres also lagen die Schwierigkeiten für eine lebensvolle Weiterentwicklung, sondern sie begannen erst da, wo solche Leute mitreden durften, die den Krieg nie gesehen hatten und fern vom Schuszbereich geblieben waren, also wo es sich darum handelte, den Ausbau von Heer und Flotte, die Festlegung und Sicherung der Post-bellum-Programme von der Volksvertretung und eine Steigerung der nationalen Erziehung zur Wehrhaftigkeit ausserhalb des Heeres von den Pflegern des Kultus und des Unterrichts zu erlangen.

Denn darüber war man sich durch die Erfahrungen des Feldzuges klar geworden: wo es gegolten hatte, für Heimat und Kaiser schlicht und einfach zu sterben, treu und tapfer bis zum Tode zu sein, *da hatte sich Altjapan besser als Neujapan bewährt*. Der Blutzoll, den die harten Bauern-Divisionen, die zweite, neunte und zwölfte, ohne Besinnen und Umschauen gezahlt hatten, den hatten eine verdächtig

grosze Anzahl der Gebildeten, der im Ausland studierenden versagt, aber auch der Ersatz aus den reicheren Industrie-, Handels- und Hafenstädten, wie z. B. die Reservisten aus Osaka. Der Ansturm der Freiwilligen, der Studenten in die Kampfreiheiten hatte nicht ihren hohen Worten entsprochen. Da, wo der liberale Einschlag, die Aufklärung, die neuen Ideen, die Anhänger des Evangeliums des Westens am stärksten waren, da war auch der „Opfermut für das Vaterland geringer, als bei den „Rückständigen.“

... das Landheer besteht aus 19 ganz gleich organisierten Divisionen ¹⁾ (shidan) mit allen nötigen Spezialtruppen, deren Entfaltung im Mobilmachungsfalle zu je einer Linien — Reserve — und Landwehr-Division musterhaft und reibungslos vorgesehen ist, ...

Die Gliederung bewegt sich ungefähr auf unsern deutschen Linien, ist aber noch einfacher, noch folgerichtiger durchgeführt und reicher mit Offizierstämmen ausgestattet...

Zu leicht übersieht der europäische Zeitungsleser bei der Abwägung politischer Machtmittel in Ost-Asien, dasz einen überlegenen Willen dort nur der entfalten kann, der jetzt schon mehr als 10 Armeekorps und 10 Reservekorps *dort* hin zu führen vermag; erst, was darüber hinausgeht, bedeutet eine beginnende Ueberlegenheit, der immer noch Neuaufstellungen begegnen könnten. Freilich, Zahlen von Gewehren und Geschützen erhalten ihre volle Geltung erst durch den Geist der Männer die sie brauchen. Der Unterschied zwischen dem technischen Gefüge einer Organisation und dem Leben, der Kraft die sie erfüllt, ist Jedem geläufig...

Das wichtigste ist aber wohl der belebende Hauch, die bewegende Kraft, von der die Maschine ihren Antrieb empfängt. Heldenvölker, bei denen jeder Einzelne so vom heiligen Feuer durchglüht ist, dasz er diese Quelle im eigenen Innern trägt, gibt es nur in der Sage, Helden sind überall Ausnahmen und die Massen überall, auch in Japan, sehr der Organisation,

¹⁾ 12 bats inf.; 3 esk. cav.; 6 battn. V.-art.; 3 bats pionn.

des Drills und der Erziehung bedürftig, des Fassens in starke gute Rahmen, wenn sie fest sein und Schläge aushalten wie erteilen sollen. Aber diese Arbeit geschieht eben: man hat sie aus der eigenen Ueberlieferung und aus Vorzügen wie Fehlern des deutschen und französischen Musters gelernt.

Eine wunde Stelle des Heeresersatzes habe ich schon einmal berührt und musz sie noch einmal streifen: eine gewisse Neigung zur Leistungsflucht gerade in intellektuell und materiell begünstigten Kreisen. Der Staat selbst ist nicht ohne Schuld daran, dasz sich dieses Uebel einnisten konnte. Die im Dezember 1873 in Japan eingeführte Kon- skription beging aus Achtung vor dem Familiengefüge den Fehler, jeden Haushaltsvorstand, dann den nächsten Erben, den ältesten oder einzigen Sohn und Enkel, kurz das erklärte und mutmaszliche Familienhaupt völlig vom Dienste zu befreien, aber auch Jeden, der die damalige Geldklemme durch Zahlung von 270 Yen erleichterte. Viel zu spät, erst 1883, als das Uebel der Dienstflucht der wohlhabenderen Leute schon tief eingefressen war, warde das Unheilgesetz geändert. Aber die böse Praxis der Dienstpflicht-Hinterziehung, einmal eingerissen, wich nicht so schnell und ist bei der immer noch grossen Auswahl unter dem Ueberschutz von Wehrfähigen zu leicht gemacht.

Der Gang zur Fahne wird eben auch in Japan je nach Gegend, Abkunft, Erziehung und Beruf mit sehr verschiedenen Gefühlen angetreten: während die Abkömmlinge der alten 400000 Samurai-Familien, die Mehrzahl der Bauernsöhne und der Kleinstädter dem Rufe in die Kaserne gern, ja mit sichtlicher Begeisterung folgen, sind anderen Volkskreisen, leider gerade der moderneren, in denen intellektuelle und materielle Ziele vorwiegen, alle Künste des Ausweichens vertraut: Täuschung und Bestechung der untersuchenden Aerzte Selbstverstümmelung, Ausnutzung aller Schlupflöcher der weitmaschigen Heerordnung. Aus zwei merkwürdigerweise in die Öffentlichkeit geratenen Zusammenstellungen eines schlechten Bezirkes ging hervor, das 20 % freiwillig aus eigenem Antrieb 15 bis 20 % gern und freudig, 9 bis

10 % gutwillig oder aus Neugier, 16 % in völliger Gleichgültigkeit, 13 % nur aus Furcht vor dem Gesetz zugegangen waren, der Rest aber mit zugegebenem Widerwillen eintrat. Von 642 Burschen hatten 256 zu Buddha und den Kami gebetet, von dem gefürchteten Militärdienst erlöst zu werden, 62 ihre Aussichten dazu durch Vorgeben von Schwachsinn und Körperfehlern zu „verbessern“ gesucht, 53 ihre starke Konstitution verwünscht und ihr momentan zu schaden getrachtet, 5 den Dienst nur dem Selbstmord vorgezogen. (Die hypnotische Macht der Autorität und die Naivität der Leute wird aber immerhin durch das unverhüllte Zugeben ihrer innersten Motive dargetan.) Einem solchen Streiflicht gegenüber sei mit aller Schärfe betont, dass meine Eindrücke mir nur sehr viel erfreulichere Bilder vom Mannschafersatz gegeben haben. Aber die bloße Möglichkeit dass solche Zahlen veröffentlicht werden konnten, ohne einen Entrüstungssturm zu erregen, beweist doch wohl, dass man trotz vieler Uebertreibungen alles eher als ein Volk von Spartanern auf den zehntausend Inseln zu suchen hat (das es übrigens vermutlich auch in Sparta ausserhalb einer harten Samurai-oder Kriegerkaste nie gegeben hat), sondern ein Volk, dem sein Leben an sich sehr lieb ist, das genuss- und daseinfroh ist, wie nur eines, das man nur als Ganzes ein wenig altruistischer, um eine fühlbare Nuance straffer erzogen hatte und heute noch so zu erziehen versucht, um diese Eigenschaften so weit als möglich zu erhalten.

Deshalb steht unter den für künftige Aufgaben des Heeres wichtigen Fragen obenan die nach dem Grade einer Verschlechterung des Ersatzes durch die überstürzte Modernisierung und Industrialisierung des Landes. Das gilt nicht für die physische Beschaffenheit, denn ihr wird grosse Aufmerksamkeit geschenkt, und es ist eher eine Besserung zu verzeichnen, auch eine langsame Zunahme der Körpergrösze zu beobachten, die mit der eindringenden Fleischnahrung und veränderten Sitzweise in Zusammenhang gebracht wird. Ausserdem erfolgt die Auswahl der Tauglichsten unter einer sehr groszen Anzahl: von einem Aushebung-

jahrgang von rund 550000 Mann wurden durch Zurückstellungen soviel ausgeschieden, dass nur 436000 zur körperlichen Untersuchung kamen, von denen 70 % den Klassen A und B, 30 % den körperlich Minderwertigen zugeteilt wurden. Die Zahl der im Dezember wirklich Eingestellten betrug dan gegen 80000 Mann.

Schema's van vlootaanbouw.

JAAR.	1. S. C. Panterscheperen.				Torp. Kruisers.	Onderzeërs.	Mijnen- leggers.	2. De GR. Panterscheperen.				Klein materieel.	P. Scheperen.			3. V. d. B. Torpedo.		Onder- zeërs.	Mijnen- leggers.
	Aantal	Ouder- dom	Aantal	Ouder- dom				Aantal	Ouder- dom	Aantal	Ouder- dom		Aantal	Ouder- dom	Kruis- sers.	Jagers.	Onder- zeërs.		
1914	—	—	—	—	3	2	—	—	—	—	—	2	2	2	—	—	—	—	
1915	—	—	—	—				—	—	—	—								—
1916	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	2	2	2	—	—	—	—	—
1917	2	1/2 jaar	—	—				—	—	—	—								
1918	—	—	—	—	3	2	—	—	—	—	—	2	2	2	—	—	—	—	—
1919	2	2 1/2	1	—				—	—	—	—								
I/I 1920 (Totaal)	3	—	—	—	6	6	—	2	—	—	—	4	4	4	4	8	—	—	2
1920	2	4 1/2	1	—	—	—	2	3 1/2	1	1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1921	—	—	—	—				—	—	—	—								
1922	—	—	—	—	—	—	—	5 1/2	1	2 1/2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1923	2	6 1/2	1	4 1/2				1	2 1/2	—	6 1/2								

Nader te bepalen.

Vloot in Indië compleet.

Als de S. C.

BIJLAGE XI.

A. Formatie en sterkte van het Indische Leger. — 1911.

		FORMATIE.			STERKTE.		
		Officieren.	Onder-Luits.	Overig.	Officieren.	Onder-Luits.	Overig.
Geheele leger.	Europeanen	1343	20	12805	1228	107	10153
	Ambonneezen	—	—	4714	—	—	5685
	Inlanders	—	—	16478	—	—	16060
Infanterie.	E.	674	—	7755	611	82	6109
	A.	—	—	4144	—	—	4790
	I.	—	—	13097	—	—	13038
Veld-Infanterie.	E.	362	—	5895	323	41	4130
	A.	—	—	2720	—	—	2956
	I.	—	—	6346	—	—	6034
Marechaussée.	E.	20	—	72	19	1	71
	A.	—	—	570	—	—	593
	I.	—	—	570	—	—	580
Garnizoens-Infanterie.	E.	178	—	490	181	23	642
	A.	—	—	1035	—	—	1326
	I.	—	—	4273	—	—	5443
Cavalerie.	E.	31	2	532	33	2	540
	A.	—	—	—	—	—	—
	I.	—	—	398	—	—	405

B. Militie- en reservepersoneel in Indië. (Medio 1912).

Militie	{	16 officieren	28 + 7 kornets.	} Reserve-	
		108 sergeanten	14		personeel.
		156 korporaa's	7		
		611 soldaten	6		

Totaal 891

Totaal 62

BIJLAGE XII.

De aanleg der spoorwegen op Zuid-Sumatra.

Het *N. v. d. D. v. N.-I.* verneemt van welingelichte zijde, dat de uitbesteding bij gedeelten van den aanleg der Zuid-Sumatra-Spoorlijn nog altijd niet vlot gaat.

Men herinnert zich, dat de Australische aannemers omstreeks een half jaar geleden er den brui van hebben gegeven, wegens oneenigheid met de autoriteiten, en ook hoofdzakelijk uit gegronde vrees, dat zij toch voortdurend in botsing zouden komen met het gouvernement, wjl gebleken was, dat dit zich niet steeds aan gemaakte afspraken hield of er een andere uitlegging aan gaf.

Na dien tijd is het sukkelen, en niet alleen sukkelen aan de Palembang-zijde der lijn, maar ook aan de Telok—Betong-zijde.

Zooals reeds uitvoerig in het *N. v. d. D. v. N.-I.* besproken, is men in Indië geen kapitaalkrachtige groote aannemers rijk en vooral geen geroutineerde aannemers en vakkundigen.

Het gouvernement is dus terug moeten keeren tot het oude systeem: de lijn in kleine secties verdeelen en deze uit te geven aan kleine aannemers, gedeeltelijk Europeanen, gedeeltelijk Chineezzen en ook inlanders, die feitelijk niet anders dan koeliewervers zijn.

Bindende contracten met de regeering of haar gemachtigden bestaan er hoegenaamd niet. Kapitaal behoeven de exploitanten niet te hebben, want zij kunnen twee keeren 's maands voorschot op de verrichte werkzaamheden krijgen om hun werkvolk te betalen.

De toekomst zal leeren of de lijn gereed zal komen binnen het vooraf bepaalde tijdstip en of de begrootingssom niet verre overschreden zal worden.

Van vlot werken kan hier niet worden gesproken.

Men is reeds gedurende geruimen tijd aan den arbeid en er is nog slechts heel weinig gereed gekomen.

STELLINGEN.

1. Vóór alles is noodig een *landmacht* tot handhaving van rust en orde onder de bevolking.

2. Tot handhaving der neutraliteit is een *zeemacht* onmisbaar.

3. Alleen een krachtige *vloot* vermag het overvoeren van een vijandelijke transportvloot te beletten.

4. De taak der *landmacht* omvat ook: bescherming der inrichtingen ten behoeve der marine.

5. De *landmacht* kunnen wij niet sterk genoeg maken om Java tegen een Groote Mogendheid te verdedigen, zolang niet de *bevolking*, georganiseerd, onder onze leiding aan de verdediging deelneemt.

6. Oogenblikkelijk is *Japan* de militair machtigste staat in Oost-Azië; onze verweermiddelen dienen daarmede rekening te houden.

7. Aan een *basis* in Straat Soenda zijn, vooral strategisch, belangrijke voordeelen verbonden.

8. Op Poeloe Weh, op (bij) de Natoena-groep en op (bij) de Halmaheira-groep dienen *marine-steunpunten* te zijn.

9. De door de Staatscommissie (S.-C.) voorgestelde *schepen* zijn ook „kwalitatief” een minimum. *Groot* en *klein* materieel moeten zijn „het beste” wat er te verkrijgen is — z. n. ten koste der kwantiteit.

10. Van een *bondgenoot* kan alleen sprake zijn als we met „volwaardig” materieel kunnen steunen.

11. De reorganisatie der marine dient in een veel korter tijdperk te geschieden dan de S.-C. voorstelt.

12. Kunnen we geen vloot hebben als bedoeld in de punten 3 en 6, dan moeten de beginselen vervat in de punten 2 en 10 daarvoor de basis vormen.

13. Onderzoek is noodig naar:

a. de organisatie, die de *landmacht* behoeft om te voldoen aan den eisch, genoemd in punt 1 en voorts in punt 4;

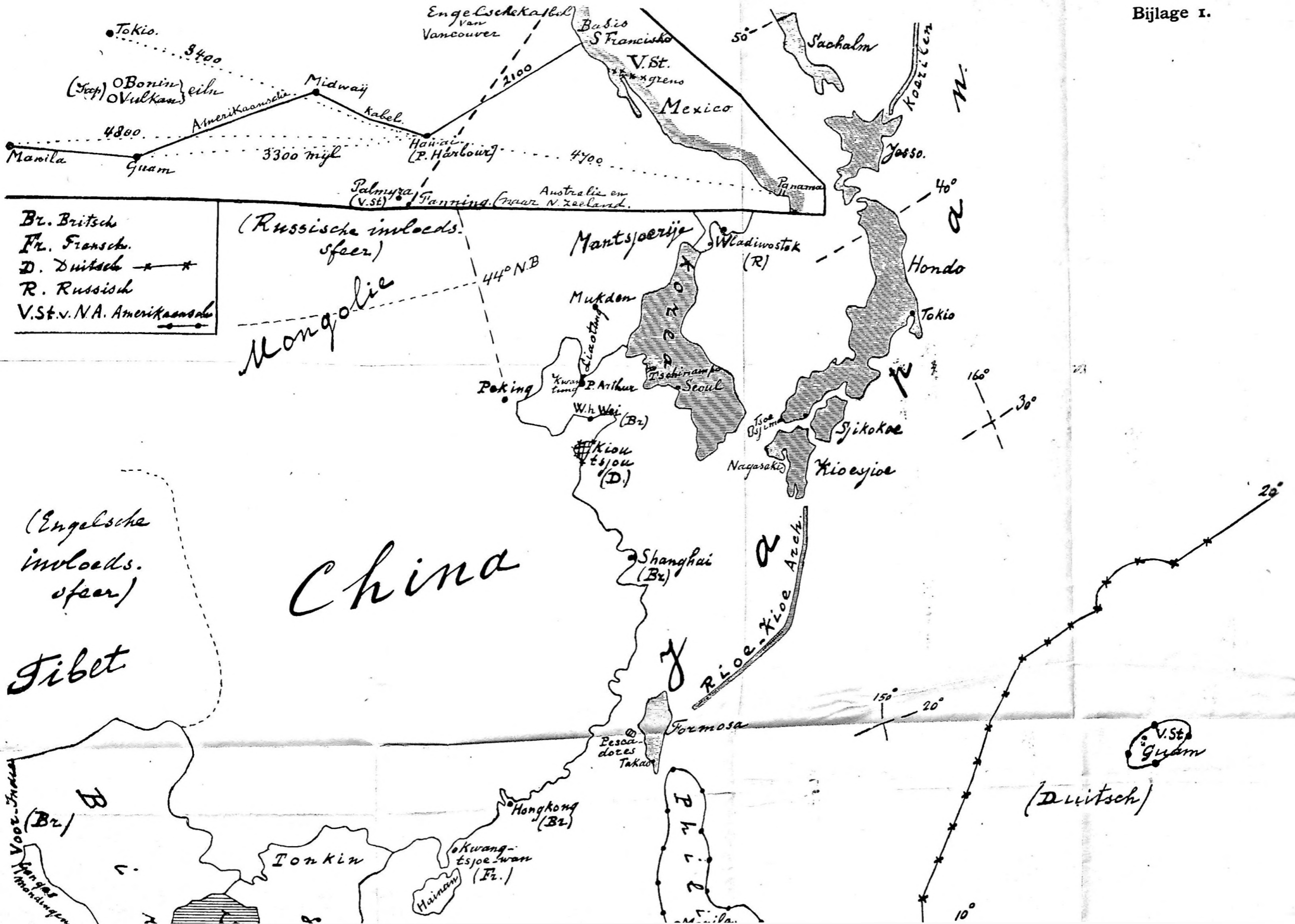
b. de mogelijkheid: in straat *Soenda* een basis te bouwen en, om die straat af te kunnen sluiten.

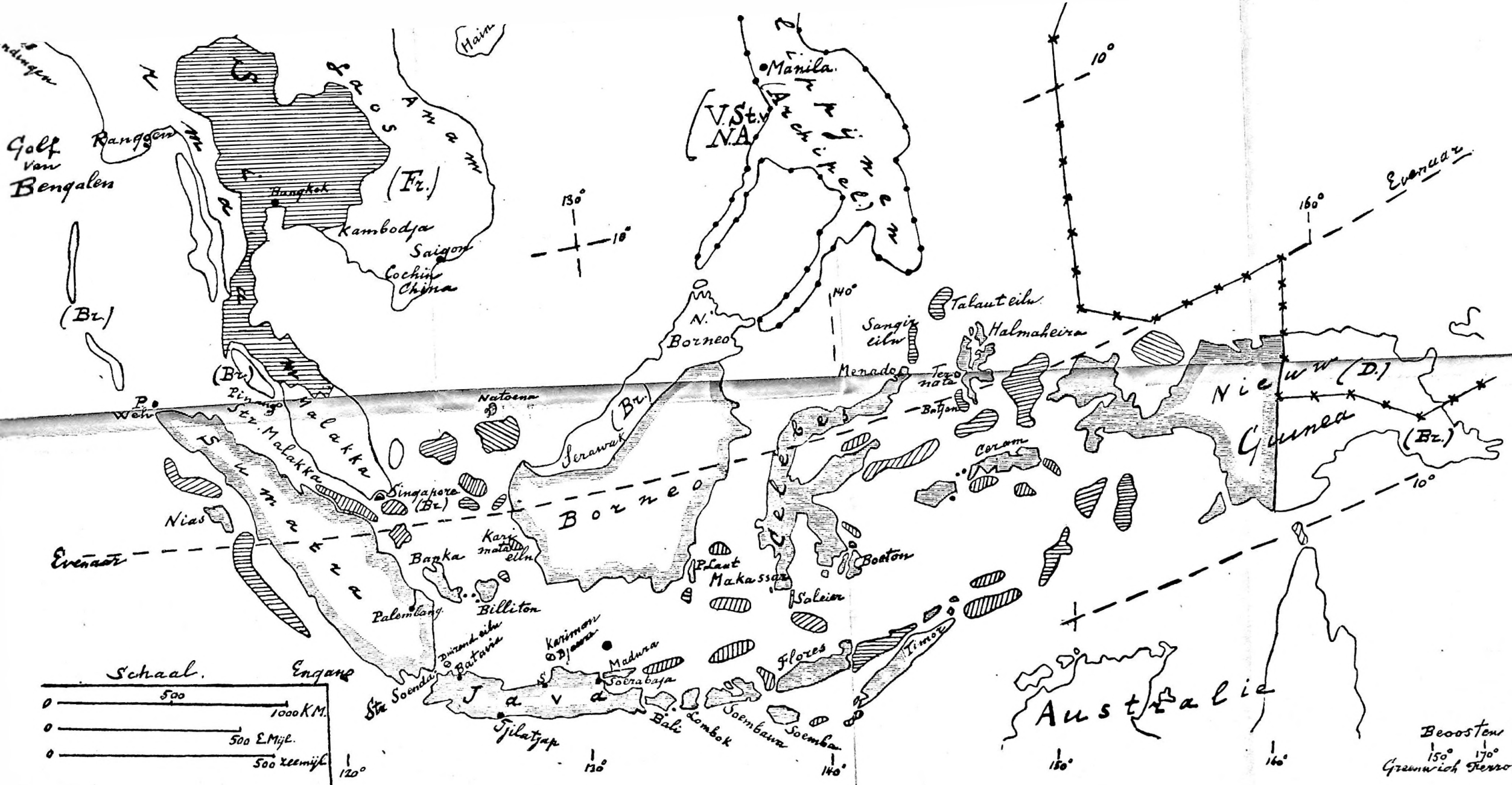
INHOUD.

	Blz.
I. Inleiding	131—139
II. De voorstellen der Staatscommissie (S. C.) .	139—143
III. Beschouwingen van den Heer DE GREVE, met aanteekeningen daarop.	144—152
IV. Zijn voorstellen omtrent leger en vlootbasis	152—159
V. Zijn beschouwingen over het invasieleger .	159—161
VI. Beschouwingen over de meeningen van den Heer DE GREVE	162—171
VII. Conclusiën	171—179

BIJLAGEN.

I. Schets van Zuid-Oost-Azië met oleaat . .	} los inge- legd tusschen de blz. 218 en 219.
II. Schets van Java met oleaat	
III. Schets van de Straat Soenda	
IV. Extract uit het Rapport der S. C.	219—255
V. Extract uit de nota van den Heer VAN GIJN	256—263
VI. Extract uit de lezing van den Heer BARETTA	264—266
VII. Persuitingen	267—279
VIII. Aanteekeningen omtrent modern marine- materieel	280—287
IX. Aanteekeningen over de Japansche weermacht	288—294
X. Schema's van aanbouw voor de vloot in Indië	295
XI. Formatie en sterkte van het Indische leger, en militie- en reserve-personeel in N.-I. .	296
XII. Beschouwingen over spoorwegaanleg in Zuid- Sumatra.	297

Beoosten
 150° 170°
 Greenwich Ferrol